

46467

Obrtno spisje.

Sestavil

ANTON FUNTEK,

e. kr. strokovni učitelj v Ljubljani.

V Celji.

Natisnil in založil Dragotin Hribar.

1891.

Dobiva se pri M. Gerber'ju v Ljubljani.

100

46467

Vsebina.

	Na strani
Predgovor	VII
O poslovnih sestavkih v obče	1
I. Poslovna naznanila	3
1. Napisi na trgovskih tablah	3
2. Naslovni listki	5
3. Javna naznanila	6
II. Poslovno dopisovanje	12
O pismih v obče	12
O zavitku in zunanjem naslovu	15
Dopisnice in zalepke	16
Čemu je treba hraniti pisma	18
O najvažnejših poslovnih pismih	18
1. Okrožnice	18
2. Ponudbe	20
3. Naročilna pisma	25
4. Pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle	28
5. Povpraševalna pisma pri netočnih naročilih	30
6. Pisma z računi	32
7. Pisma pri plačilih	36
8. Potrdilna pisma	39
9. Pozvedna pisma	41
10. Priporočilna pisma	44
11. Prosilna pisma	46
12. Zahvalna pisma	48
13. Opominjevalna pisma	50
14. Opravičevalna pisma	52
15. Pritožbe	54
16. Odpovedi	56
III. Telegrami	58
IV. Listine	60
1. Prejemni listi	61
2. Spremni in nasprotni listi	62

	Na strani
3. Hranilni listi	64
4. Zastavni listi	66
5. Dolžna pisma	68
6. Poroštveni listi	71
7. Boni	72
8. Pobotnice	73
9. Umrtilni listi	78
10. Nakaznice	79
11. Izpričevala	81
12. Vozni listi	83
13. Carinske deklaracije	86
14. Reverzi	87
15. Pogodbe	89
<i>a)</i> Učne pogodbe	89
<i>b)</i> Plačilne pogodbe	92
<i>c)</i> Najemne pogodbe	97
16. Pooblastila	99
V. Vloge pri uradih	103
O stanovskem razmerji obrtnikovem	105
1. Nastop samostojnega obrta	105
<i>a)</i> Kakšni so obrti. — <i>b)</i> Kakšni so pogoji za samostojno obrtovanje. — <i>c)</i> Kako je zglašati slobodne obrte. — <i>d)</i> Kako je zglašati rokodelske obrte. — <i>e)</i> Kako naj zglašajo srebrarji ali zlatarji svoj obrt. — <i>f)</i> Kako je prositi koncesije dopuščenim obrtom. — <i>g)</i> O obrtarini in dohodarini	
2. O stanovskem razmerji za obrtovanja	120
<i>a)</i> Kako je zglašati podružnice. — <i>b)</i> Kako je zglašati obrtovalnice. — <i>c)</i> O izložnih omarah in vratnih izlogah. — <i>d)</i> O poslovodnikih in zakupnikih. — <i>e)</i> Kako se uradnim potem odpovedujejo stanovanja i. t. d. — <i>f)</i> Kako je ravnati, kadar se opusti obrt.	
3. Splošno osebno razmerje obrtnikovo	134
<i>a)</i> Kako je treba prositi vzprejema v občinsko zvezo. —	
<i>b)</i> Kako je prositi domovinskega lista. — <i>c)</i> Kako je prositi določila domovinske pravice	

D o d a t e k.

I. Določila o zakonitem zavarovanju trgovske firme	141
II. Določila o protokolirani firmi	141
III. O poštnih pošiljativah	143
A. O pismovni pošti	143

1. O navadnih pismih. — 2. O priporočenih pismih. — 3. O ekspresnih pismih. — 4. O odprtih pošiljativah. — 5. O vzorcih blagá. — 6. O poštnih nakaznicah. — 7. O poštnih nalogih.	
B. O vozni pošti	149
1. O odprtih denarnih pošiljativah. — 2. O denarnih pošiljativah z označeno vrednostjo. — 3. O vrednostnih popirjih. — 4. O pošiljanji voznega blagá. — 5. O pošiljativah po poštnem povzetji.	
IV. Uradna določila o telegramih	155
V. O kolkovini	157
VI. Določila o delavskih knjižicah in izpričevalih	159
VII. Rokodelski in dopuščeni obrti	160
VIII. Naslovi	163

Predgovor.

V strokovni književnosti slovenski smo dosihdob popolnoma pogrešali knjige o obrtnem spisu, katera bi rabila i obrtnim našim učnim zavodom i potrebam obrtnega stanú. Raztreseni se nahajajo sicer po različnih šolskih in drugih knjigah posamični poslovni spisi, ali ti ne ustrezajo urejenemu pouku o obrtnem spisu, niti ne obrtnikom samim, ker se ne ozirajo dovolj na njih potrebe in ker tudi ne obravnavajo toli korenito zakonitih določil, na katerih sloni ali bi vsaj moralo sloneti vse obrtno dopisovanje, kakor bi bilo treba.

Visoki deželni odbor je torej spoznal potrebo nove takšne knjige, katera bi se mogla uspešno rabiti po obrtnih in obrtno-nadaljevalnih šolah s slovenskim učnim jezikom, in mi je naročil sestaviti takšno knjigo. O nje notranjem ustroji v obče nečem trošiti besed, saj je razviden iz vsebine same; omenjam le toliko, da je sestavljena po danes veljavnih načelih in propisih, da sem mimo tega vánjo vzprejel vsa poglobitna določila o obrtnem poslovanji iz obrtnega reda, trgovskega zakonika in drugih zakonov, potem važnejše poštne in telegrafske propise. Vse to je navedeno ali pri posamičnih poglavjih, ali pa na konci knjige v dodatku, kjer so tudi natisnjeni uradni obrazci za poštne pošiljatve, kakeršni ponajveč rabijo obrtniku.

Zlasti dobro utegne rabiti poglavje o vlogah. Baš vloge delajo nevajenemu rokodelcu ali obrtniku veliko preglavico, in zato je bilo izvestno živo potrebno sestaviti vzglede, po katerih se lahko ravna o vseh prilikah, kadar mu je pismeno občevati z oblastvi. V tem poglavju nahaja poleg drugega, kakó je zglašati slobodne in rokodelske obrte, kakó je prositi koncesije dopuščenim obrtom, kakó je zglašati podružnice in obrtovalnice, kakó je ravnati, kadar se opusti obrt, kakó je prositi vzprejema v občinsko zvezo, kakó domovinskega lista — iz kratka: izpuščena ni menda

nobena prilika, o kateri mora obrtnik za poslovanja svojega napisati vlogo. To poglavje je blagovolil pregledati in v marsičem spopolniti tukajšnji magistratni tajnik in referent v obrtnih stvaréh, g. Ivan Šešek, in zató mi je prijetna dolžnost, da ga javno zahvalim za njega prijaznost. — Takisto zahvaljam c. kr. poštnega oficijala, g. F. Tomažiča, da je izvolil pregledati poštné in telegrafne propise, natisnjene v „Dodatku“.

Zakonita obrtna določila, kolikor jih je navedeno v „Obrtnem spisji“, zajemal sem neposredno iz dotičnih zakonov samih ter jih izkušal po nekod povedati v glajši in umevnejši obliki, nego jo vidimo v Cigaletovih prevodih državnega zakonika, semtertjā že močno zastarelih. Tujih besed nisem rabil, razven ónih, kar jih je neizogibnih, vender sem pridržal „koncesijo“ namesto „dopustilo“ in „telegraf, telegram, telegrafski“, ker so ti izrazi že do dobrega udomačeni.

Kar se dostaje drugih virov in pomočkov, omenjam sósebnó izborne nemške knjige, katero je na poziv in s pomočjo visokega naučnega ministerstva izdal E. Ruprecht, učitelj na c. kr. državni obrtni šoli v Belskem, in potem Buliřove češke knjige, ki obravnava isto tvarino. Ker je visoko naučno ministerstvo pri drugi izdaji navedene češke knjige izrecno želelo, da se uravná po Ruprechtovi knjigi, urejena je tudi moja slovenska knjiga po istih načelih, vender se povsod ozira na naše razmerje in naše potrebe ter ima tudi več vzgledov in več nalog, kar ji izvestno ne bode na škodo.

Hvaležen bodem za vsako stvarno opomnjo, da se knjiga izboljša, ako se kdāj iz nova natisne!

V Ljubljani, meseca avgusta 1891. leta.

Pisatelj.

Tiskovni pogreški.

Str.	12.	11.	vrsta	zgoraj	namesto	Strelišče	beri:	Strel išče;
„	12.	9.	„	spodaj	„	vednolah ko	„	: vedno lahko;
„	16.	12.	„	zgoraj	„	iznova	„	: iz nova;
„	30.	9.	„	„	„	s odličnim	„	: z odličnim;
„	31.	6.	„	„	„	ormaro	„	: ómaro;
„	43.	11.	„	„	„	v Novem mestu	beri:	v Novem Mestu;
„	65.	7.	„	spodaj	„	orobljenih	beri:	obrobljenih;
„	103.	11.	„	zgoraj	„	samosojnim statutom	beri:	samosvojim statutom.

O poslovnih sestavkih v obče.

Kakor pri spisih sploh, treba nam je tudi pri poslovnih sestavkih paziti na to, da so lahko umevni in lepi.

Kdor bere to, kar pišemo, mora natančno razumeti vsako posamično misel našo, poleg tega mu mora zlog tudi ugajati. Zató piši vselej pravilno, čisto, točno in jasno; piši tudi kratko, blagglasno in dostojno. Kadar se ravnaš po teh pravilih, lahko rečemo, da pišeš dobro, kakor zahtevamo dandanes od izobraženega obrtnika.

Pravilen pa je sestavek, kadar prav rabiš in postavljaš sléharno besedo. Vedeti moraš n. pr. tudi, kdaj pišemo véliko začetno črko, kdaj postavljamo vejico, podpičje, piko in druga ločila, iz kratka: ravnaj se po slovniških pravilih!

Čist je sestavek, ako se skrbno izogiblješ vsega, kar bi bilo na kvar književnemu jeziku; ne piši torej izprijenih besed, kakor jih slišiš pri neizobraženih ljudéh, nego rabi take besede, kakeršnih nahajaš po dobréh knjigah slovenskih. Ako bi n. pr. pisal „žnidar“ namesto „krojač“, ali „tavžent“ namesto „tisoč“, ne pisal bi čiste slovenščine. Tudi ne rabi brez potrebe tujih besed, ako poznaš lepe domačinke; reci torej rajši „stroj, podoba“ nego „mašina, figura“. Brez strahú pa smeš rabiti besede, katere so že popolnoma udomačene, ako tudi niso prvotno slovenske, recimo „pošta, lokomotiva“ i. t. d.

Točen je sestavek, ako poveš vsako misel z jasnimi, prikladnimi besedami. Ako zapišeš n. pr. „Umetnik je izdelal lepo podobo“, nisi se izrazil točno, ker ne vemo, ali je ta umetnik slikar ali kipar, in ali je podoba naslikana, izsekana od kamena ali izrezljana od lesá.

Jasen je sestavek, ako pišeš takó, da bralec précej vé, kaj hočeš povedati. Ne rabi torej predolgih stavkov; piši samó to, kar je neizogibno treba; izpuščaj težkoumevne tuje besede; ne rabi visokoletečih besed ze navadno preprosto misel. Kar se ti zdí posebno vážno, podčrtaj; piši v odstavkih in napósled piši vsako črko razločno, da se spisek lahko bere.

Kratek je sestavek, ako se izogiblješ vsega, česar ni treba pisati.

Blagoglasen je sestavek, ako se zdí tebi in tudi drugim prijeten, kadar ga bereš na glas. Ne kopiči torej besed, ki se težko izgovarjajo, ali zgolj jednozložnic, ali besed, ki se glasé podobno.

Dostojen je sestavek, ako rabiš samó takšne besede, ki ne žalijo nikogar; zató piši spodobno. Kadar priporočáš blagó, ne hvalisaj ga, saj se dobro blagó sámó hvali! Če govoriš o izdelkih drugih obrtnikov, priznáj jim, kar so vredni; govôri odločno, vender ne takó, kakor bi vedel jedino ti, koliko so vredni.

Končno je tudi bezuветno potrebno, da poznaš zakonita določila o svojem obrtu. Nahajaš jih v „Obrtnem redu“, „Trgovskem zakoniku“ in tudi po drugih propisih in ukazih. Obrtnik, ki jih ne pozná, utegnil bi imeti sitnosti pri sodišči; zakaj izgovor, da ni poznal zakona, ne opravičuje nikogar. —

V tej knjigi so pri posamičnih poslovnih sestavkih kakor tudi v „Dodatku“ navedena poglobitna zakonita določila o obrtnem poslovanji.

I. Poslovna naznanila.

Poslovnim naznanilom prištevamo:

1. napise na trgovskih tablah;
2. naslovne listke (adresne karte) in
3. javna naznanila po časopisih in naznanila po uličnih ogljih.

1. Napisi na trgovskih tablah.

(Schilderaufschriften.)

Kdorkoli ima delavnico ali prodajalnico, rabiti mora po § 44. „Obrtnega reda“ z dné 15. marca 1883. leta primerno zunanje oznamenilo na svojem obrtovališči ali stanišči. Imé, s katerim trži, imenuje se firma (tvrška). Ta obseza po navadi imé obrtnikovo, namreč krstno in rodbinsko imé ter se mora popolnoma razločevati od firme drugih obrtnikov. Vsaka firma je zakonito zavarovana; kdaj zakrivi obrtnik v tem oziru prestop, to določa § 49. „Obrtnega reda“. (Glej „Dodatek“ I.)

Firmo podpisuje navadno gospodar sam. Vender se utegne zgoditi, zlasti pri večjem obrtu, da si najame kóga, kateri v njega imeni opravlja trgovske ali obrtne posle. Takšen prokurist tudi podpisuje firmo, toda vselej z dostavkom „per procura“ („s pooblastilom“, ppa); n. pr.

ppa Anton Kos (firma)

Ivan Rak (prokurist.)

Ako se združita dva obrtnika (ali tudi več), da skupno opravljata obrt, nastane trgovska družba. Tedaj smé podpi-

sovati firmo vsak udeleženec, ako namreč tudi njegovo ime stoji na firmi.

Kadar je obrt tolik, da preseza navadno rokodelstvo, ali kadar trži obrtnik tudi z blagom, katerega ne izdeluje sam, naznaniti mora firmo svojo trgovskemu sodišču, katero jo zapiše v trgovski zapisnik (register). Takšna firma se imenuje protokolirana firma, in obrtnik ima vse tiste pravice in dolžnosti, katere navaja „Trgovski zakonik“ z dné 17. decembra 1862. leta. (Glej „Dodatek“ II.)

Firma se podpisuje:

1. na poslovnih pismih;
2. na tablah, katere imajo obrtniki nad prodajalnico, delavnico ali stanovanjem;
3. na javnih naznanilih, cenških i. t. d.

Kar se dostaje napisov nad prodajalnico, delavnico ali stanovanjem, rabijo obrtniki večinoma preproste štirioglate table, na katerih stoji poleg njih imena zapisan stan; n. pr.

JOŽEF HRAST,
ključar.

Časih vidimo tudi napise, kakeršne kažó nastopni obrazci:

FRANČIŠEK GOLOB,
prej Peter Rus.
Zaloga pohištvenga orodja.

Kljun & Rodè.
Trgovina z železom.

Mizar
MARTIN BOLE ml. *)

*) Da se loči od drugega mizarja Martina Boléta starejšega.

Napisi so tudi lahko pribiti na vratih ali na izlogah; vendar rabijo samó zató, da vemo, s čim trži obrtnik, kaj prodaja, i. t. d. — N. pr.

Zaloga

specerijskega,
materijalnega
in
barvarskega
blagá,
spirita, žganja
in
deželni
pridelkov.

Zaloga

steklenega in beloprstnega
blagá,
okvirov za podobe,
zrcál,
različnih svetilk
in
stêkel za okna.

Tukaj

se kupuje
zlatnina,
srebrnina
in
drago kamenje
po
najvišji ceni.

Naloge. — 1. Kakšen napis na svoji tabli bi si priredil lončar, usnjar, klepar, krojač (ki izdeluje samó moško obleko)?

2. Kakó bi označil barvar nad vrati svoje prodajalnice, da ima v zalogi suhe in oljnate barve, lake in pokoste (firneže)?

3. Kakó bi označil pek na svoji izlogi, da peče kruh trikrat na dan?

2. Naslovni listki.

(Adresskarten.)

Takó imenujemo majhna naznanila, natisnjena na močnem popirji, katera razpošiljajo trgovci in obrtniki trgovskim prijateljem svojim ali sploh osebam, od katerih upajo dobiti naročil. Naslovni listki obsežajo imé obrtnikovo, njega obrt in bivališče. Zvršeni morajo biti kolikor móči preprosto, torej brez nepotrebnih okraskov, vendar ukusno.

Trgovina s popirjem

VALENTIN HREN

Ljubljana, Mestni trg, 12.

Pisni popir, zaloga šolskega orodja, poslovne knjige,
risalne priprave.

Naloga. — Napiši naslovni listek ljubljanskega mizarja Andreja Robina, kateri je bil za svoje izdelke na svetovni razstavi dunajski odlikovan s srebrno svetinjo.

3. Javna naznanila.

(Öffentliche Ankündigungen oder Annoncen.)

Dandanes, ko je obrtno življenje izredno živahno, treba je časih, da obrtnik po javnih časopisih naznanja vse važnejše dogodke v svojem obrtovanju, bodisi, da ustanovi novo delavnico, ali da jo poveča, da se preseli, ali da v obče priporoča izdelke svoje. Oblike takim javnim naznanilom po časopisih ni določiti natanko, ker so dogodki v obrtnem ali trgovskem življenju jako različni; toliko pa vender lahko rečemo v obče, da morajo biti vselej pisana kolikor mōči kratko in ne pretirano. Važnejše stvari se v takovih inseratih tiskajo z razprtimi ali večjimi črkami.

V novejši dōbi tudi raznovrstni koledarji razglašajo obrtniške inserate.

Časih — toda pri nas le redkokdaj — vidimo javna naznanila posamičnih obrtnikov ali trgovcev pribita na uličnih oglih. Po vsebini in obliki so do cela podobna naznanilom po časopisih; vender se nabijajo na oglih le poročila o jako važnih trgovskih ali obrtnih stvaréh; n. pr. o popolni razprodaji, preselitvi i. t. d.

Vzgledi javnih naznanil po časopisih.

1. Krojač naznanja, da je otvoril delavnico.

MARTIN GRUDEN,

Slonove ulice štev. 12.

uljudno naznanja, da je otvoril

krojaški obrt

in se priporoča za prijazna naročila.

Nizke cene pri najboljšem delu.

2. Krčmar naznanja, da je prevzel gostilnico.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem prevzel

—≡≡≡ gostilnico pri „Belem volku“, ≡≡≡—

kjer se bodo dobivala pristna dolenjska, štajerska in hrvaška vina, kakor tudi ukusna mrzla in gorka jedila. Skrbel bodem vselej, da bodem točno in vsestranski ustrezal čestitim gostom svojim.

Z odličnim spoštovanjem

Simon Romè.

3. Barvar naznanja, da se je preselil.

Preselitev.

Podpisanec naznanja čestitim naročnikom svojim, da ima odslej svojo barvarnico

na Marije Terezije cesti šte. 1.

in se priporoča za nadaljna naročila.

V Ljubljani, dné 1. novembra 1890.

Martin Svetek,
barvar.

4. Krojač naznanja, da je pomnožil zalogo storjenega blagá.

ANDREJ KOLAR,

→ krojač v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 18., ←

naznanja slavnemu občinstvu, da je izdatno pomnožil

zalogo storjenega blagá,

zvršenega po najlepših in najnovejših vzorcih.

Trajno blagó, najnižje cene.

5. Puškar priporoča svoje blagó.

Za lovsko dôbo

priporočam bogato svojo

zalogo lovskih pušk

in drugega

strelnega orožja

po jako nizki ceni. — Na zahtevo pošljem tudi cenik brezplačno.

Matija Vodè,

puškar v Ljubljani, Gledališke ulice št. 3.

6. Železninar priporoča svojo zalogo stavbenega orodja.

Trgovina z železnino

VALENTINA SVATA

v Ljubljani, Mestni trg šte. 11.,

ima vedno bogato

zalogo stavbenega orodja:

lopat, krampov, orodja za podzemeljska dela, obojev za vrata in okna, nakrstov in ključanic, žeblice od žice, vijakov, železa, pločevine, žice, medenine, bakra, kositarja, cinka, nakoval, precepov z vijaki in vrtal za ključarje in kovače, svedrov, pil in dlet.

☞ Staro železo, medenina, baker, kositar in svinec se vedno kupuje po najvišjih cenah. ☞

7. Jermenar išče učenca.

Učenca, kateri je z dobrim uspehom dovršil ljudsko šolo, **vzprejemem takoj.**

Frančišek Juvan,
jermenar v Novem Mestu.

8. Obrtnik, ki se ne imenuje, išče učenca.

Učenec, močán, priden in pošten, vzprejme se takoj **v specerijsko prodajalnico.** — Natančneje pové upravništvo „Slovenskega Naroda“.

9. Tiskarna išče dveh črkostavcev.

 Dva črkostavca,

zanesljiva in dobra v svojem pôslu, vzprejme Dolenčeva tiskarna v Trstu, (via Carintia šte. 25.)

10. Trgovski pomočnik želi izpremeniti službo.

Trgovski pomočnik,

prost vojaščine, izurjen v trgovini z mešanim blagom, želi izpremeniti svojo službo. — Ponudbe pod naslovom

V. R. 12.

poste restante v Mariboru,

vsaj do 20. t. m.

11. Knjigovodja išče službe.

Izurjen knjigovodja,

ki je dovršil trgovinsko akademijo, zmožen nemškega, slovenskega in italijanskega jezika, z izvrst-

nimi izpričevali, **išče primerne službe.** — Blagohotne ponudbe na upravništvo tega lista pod naslovom: „**B. P.**“

12. Málinar naznanja, da prodá málin z žago.

Prodá se iz proste volje
malin z žago

☞ z jako ugodnimi pogoji. ☞

Dotična pojasnila pri **Ivanu Kmetu**, málinarji
v **Borovnici**.

13. Ključar naznanja, da oddá delavnico v najem.

V najem se oddá
ključarska delavnica

na pripravnem kraju, blizu župne cerkve, z vso potrebnó pripravo, za delj časa. Lahko jo uporablja tudi kovač.

Natančnejši pogoji se zvedó pri lastniku

Mihaelu Končanu

☛ v **Kropi**. ☛

14. Kovač naznanja, da oddá zaradi preselitve kovačnico v najem.

Kovačnica v najem.

V večjem kraji na Dolenjskem, ob veliki cesti, oddá se

k o v a č n i c a

zaradi preselitve lastnikove. — Natančnejše pogoje pové iz prijaznosti upravništvo „Dolenjskih Novic.“

15. Nekdo išče stanovanja.

Iščem stanovanja,

sestoječega od

dveh sob z vsemi drugimi potrebščinami.

Dotične ponudbe se vzprejemajo na Dunajski cesti
štev. 13., II. nadstropje.

16. Oddaja se mesečna soba v najem.

Mesečna soba v najem.

Na Mestnem trgu šte. 18., I. nadstropje,

oddá se prihodnjega meseca lepo opravljena

mesečna soba

✻ s posebnim vhodom. Cena nizka. ✻

Natančneje se zvé pri hišnem oskrbniku.

Naloge. — 1. Peter Smolè, čevljar v Ljubljani, Sv. Jakopa nabrežje, naznanja, da je ustanovil svojo delavnico.

2. Strugar Frančišek Sila naznanja, da je razširil svojo delavnico.

3. Mizar Anton Belič naznanja, da se je z Brega šte. 5. preselil v Krojaške ulice šte. 2.

4. Usnjar Matija Koren v Celji priporoča svojo zalogo usnja in različnih priprav za čevljarje.

5. Kamenar Jurij Ličan se priporoča za kamenarska dela.

6. Tapetnik Pavel Vrban priporoča žimnice, divane, stole, otomane, garniture in dekoracije.

7. Zlatar Lavrencij Strelišče jednega ali dveh učencev

8. Kleparski pomočnik Matevž Grm išče službe.

9. Posestnik Ivan Malič oddaja gostilno s prostornim vrtom in pokritim kegljiščem.

10. Klobučar Andrej Slama prodaja svoj obrt zaradi bolehnosti.

11. Trгоvec Gregorij Skalè razprodaja zaradi preselitve svojo zalogo manufakturnega blagá.

12. Išče se prodajalnica mešanega blagá blizu železnice.

13. Vrtnar Valentin Pečar išče večjega vrta v najem.

II. Poslovno dopisovanje.

(Geschäftscorrespondenz.)

O pismih v obče.

Pisma ali listi so pismena poročila, katera pošiljamo nenavzočnim osebam. Pismo nadomešča ustni razgovor; zató je potrebno, da postavljaš in izbiraš besede takó ali še lepše nego v ustnem razgovoru. Kar namreč zapišeš, to ostane; poleg tega je čisto že iz pisma razvidno, kakšen si sam. Piši oprezno in jasno, zakaj odposlano pismo se vednolah ko bere iz nova; ako ni jasno, utegnilo bi se zgoditi, da bi bral kdo kaj drugega iz njega, nego si hotel pisati.

Kakor ti bodi dostojen govor, bodi dostojno tudi pismo tvoje. Priporočati se mora sámó in sicer že po zunanji obliki. Zató bodi njega popir lep, gladek, ob kraji lično obrezan in ne pretenák, da ne prepušča tinte. Tinta bodi črna, pisava razločna; tudi črtati ali brisati ne smeš ničesar. To pa že zató ne, ker bi se morda pozneje ne vedelo, ali si popravljaj in brisal

sam, ali kdo drug. Kadar rabiš sipo, otresi jo, predno zapreš pismo; pazi tudi, da ga ne zamažeš s tinta.

Predno sploh jameš pisati, pomisli, kaj in komú pišeš, ali znancu ali višji osebi, kakó ti je pisati, in ali bi to, kar hočeš napisati, lahko povedal tudi z besedami. To so pravila, po katerih se ravnaj strogo, sicer tvoje pismo ni umevno, mimo tega ne takovo, kakeršnega zahtevamo od izobraženega obrtnika.

Vsako pismo obsezaj:

1. datum, to je dan, mesec in leto;
2. nagovor;
3. uvod;
4. pravo vsebino;
5. podpis.

1. Datum.

Dan, mesec in leto pišemo pri poslovnih pismih vselej zgoraj na desni strani in sicer jedno ali dve vrsti pod robom. Časih stoji sicer datum na konci pisma, vendar mora stati na konci pisma samó tedaj, kadar pišeš odličnejši osebi in sicer o stvaréh, ki se ne tičejo naravnost obrtnih poslov; recimo, da se kómu priporočaš, ali kóga česa prosiš i. t. d.

2. Nagovor.

Nagovor je prav takó različen, kakor so različni stanovi. Za nagovor pústi dva ali tri prste pod vrhom prostora in potem zapiši na sredo vrste primeren naslov. Takšni naslovi so posvetnim osebam:

Ljubi prijatelj! — Dragi prijatelj! — Cenjeni prijatelj! — Blagorodni gospod! — Čestiti gospod! — Velecenjeni gospod! — Preblagorodni gospod baron! — Visokorodni gospod grof! — Prevzvišeni knez! — Čestita gospá! — Preblagorodna gospá! — Visokorodna gospá! —

Duhovne osebe nagovarjamo takó-le:

Čestiti gospod! — Prečestiti gospod! — Visokočestiti gospod! — Premilostivi gospod škof! — Prevzvišeni gospod! — Natančneje o naslovih glej v „Dodatku“.

Obrtnikom in trgovcem je v obče navada, da namesto vsakeršnega naslova postavljajo imé oziroma firmo obrtnikovo

ali trgovčevo in nekoliko niže na desno stran bivališče njegovo;
n. pr.

Gospod Ivan Drenik

v

Gorici.

3. Uvod.

V uvodu po navadi omenjamo, čemú in o čem pišemo prav za prav. Uvod bodi kratek in se pričenjaj v pismih, s katerimi kómu odgovarjamo, takó-le: „Cenjeno Vaše pismo z dné... sem prejel“; „Cenjeno poročilo Vaše z dné..., v katerem omenjate...“; „Prijazno pismo Vaše z dné..., s katerim mi naznajte, da...“ „Na cenjeni Vaš list z dné.. Vam odgovarjam, da...“ i. t. d.

Kakó se v obče pričenjajo pisma, to kažó poznejši vzgledi.

4. Vsebina.

Vsebina, to je tisto, o čemer hočemo pisati, pričenja se precej za uvodom. Ob levi stráni puščamo (kakor že pri uvodu) navadno prostora za dva ali tri prste. Ako zajedno s pismom pošiljamo kaj denarja, pišemo vsoto na novo vrsto in jo tudi podčrtamo.

Kadar pišeš o več stvaréh, piši najprej o važnejši, potem o menj važni. O vsaki novi stvári poročaj v posebnem odstavku. — Piši kolikor móči kratko, točno in jasno, zlasti v strogo poslovnih pismih.

5. Podpis.

Predno se sploh podpišemo, rabimo nekatere obične besede ali stavke kakor: „Pričakujé daljnih Vaših naročil, priporočam se Vam z odličnim spoštovanjem udani N. N.“ — „Nádejem se, da sem Vam ustregel s poslanim blagom in ostajam Vaš pokorni N. N.“ — „Upam, da mi tudi odslej ohranite častno naklonjenost Svojo, Vaš N. N.“ — „Priporočujé se daljni prijaznosti Vaši, beležim se s posebnim spoštovanjem N. N.“

Podpisujemo pa krstno in rodbinsko imé. Ako pišemo tuji osebi, treba je zapisati tudi stan, rokodelstvo, službo i. t. d.

Obrtniki rabijo iz večine za svoja pisma večji popir, takozvano četverko (Quart), ker je prikladnejša za daljša poročila nego manjša osmerka (Octav). Priporočno je tudi, da pišeš višjim osebam, ali sploh njemu, komur hočeš izraziti spoštovanje svoje, na večji popir. Odrezati ne smeš ničesar, akotudi bi bilo popisano morda samó pol pôle.

O zavitku in zunanjem naslovu.

Pisma zavijamo v zavitke ali kuverte. Pregiblujemo jih na polovico, časih tudi na tri ali štiri jednake dele. Obrtnikom rabijo za navadna poslovna pisma barvani zavitki od konopljenega popirja; kadar pa pišejo višjim osebam, treba je vsekakor močnejšega belega zavitka.

Zunaj na zavitku stoji naslov ali адреса. Ta obseza krstno in rodbinsko imé ónega, komur je pismo namenjeno, vrhu tega njega stan in bivališče. Umeje se samó po sebi, da mora biti naslov razločen in natančen, sicer je naslovljenca (adresata) najti iz težka ali celó ne. Pomniti je treba o naslovu še to-le:

1. Ako pišeš v večje mesto, navêdi tudi ulice in hišno številko; n. pr. Ljubljana, Mestni trg štev. 5.;

2. ako je kraj, kamor pišeš, malo znan, pripiši mu tudi deželo; n. pr. Bolec—Primorsko;

3. kadar pišeš na kraj, ki ima isto imé, kakor drugi kraji, pripiši mu reko, gorovje, večji kraj ali zadnjo pošto; n. pr. Sv. Jurij pri Kranji, Sv. Jurij na južni železnici; Šent Vid nad Ljubljano, Šent Vid pri Zatičini; Šmartin pod Šmarjino goro; Sv. Križ pri Litiji; Toplice pri Zagorji, zadnja pošta Zagorje ob Savi;

4. dobro in priporočno je tudi, da pristaviš slovenskemu krajevnomu imenu nemško ali italijansko krajevno imé, ako pišeš v deželo, kjer govoré poleg slovenskega tudi nemški oziroma italijanski jezik; n. pr. Velikovec—Völkermarkt; Koper—Capo d'Istria; ako pa pišeš v deželo, kjer govoré samó nemški ali italijanski, bodi ves naslov nemški, oziroma italijanski.

Na zavitka prednjo stran pritisni v desnem kotu poštno znamko ali marko; prilepiti znamko zadaj, kjer se pismo zapira, po poštnih propisih ni dovoljeno.

Nekateri obrtniki in trgovci imajo na zavitka naslovni strani zgoraj natisnjeno svojo firmo; časih pa rabijo tudi pečatne znamke, na katerih stoji njih firma, da ž njimi zapirajo svoja pisma.

Zaprto pismo lahko oddaš takó, da ga ne zapečatiš; lahko ga pa tudi zapreš s pečatnim voskom, na katerega pritisneš pečat z začetnicama svojega imena. Da bi pečatil z novcem, to ni spodobno in tudi ne varno, ker bi utegnil kdo pismo odpreti, prebrati in iznova zapečatiti z enakim novcem.

Kadar oddaš pismo, po katero pride dotičnik sam na pošto, zapiši zunaj na naslovni strani besedi „poste restante“. Takisto postavljamo na zavitek besedo „priporočeno“ ali „rekomandirano“, kadar je pismo priporočeno. — Ako pošlješ v pismu denar, rabi uradni zavitek, kakeršnih dobivaš na sléharni pošti; ondu je treba zunaj natanko označiti, koliko in kakšnih bankovcev pošiljaš.

Nekatera glavna določila o poštnih pošiljativah glej v „Dodatku“ III.

Dopisnice in zalepke.

(Correspondenzkarten und Kartenbriefe.)

Če nimaš pisati obilo, rabiš s pridom tudi dopisnice ali korespondenčne karte in zalepke. Dopisnice se dobivajo po 2 kr., zalepke po 5 kr. Spredaj zapišeš na dopisnico naslov, zadaj pa, kar hočeš poročati.

Poštné zalepke so podobne pismom. Ob kraji imajo gumiran zobčast rob, katerega je treba samó zmočiti, da zalepko zapreš; znotraj je prostor za pisanje, zunaj napišeš naslov.

Vzgleđ, kakó je pisati naslove.

Jožef Greben, ključar v Ljubljani.

Blagorodni gospod

Znamka

Frančišek Jelen,

trgovec

v

Kamniku.

Blagorodni gospod

Znamka

dr. Ivan Boč,

odvetnik

v

Mariboru.

(Marburg)

Čemu je treba hraniti pisma.

Trgovski zakonik z dné 17. decembra 1862. leta, ki obseza vsa določila o trgovskem poslovanji, izrečno velí, da je treba prejeta pisma hraniti vsaj deset let in si pridržavati tudi prepise (kópije) odposlanih pisem. Ako bi nastal prepír v trgovskih stvaréh, tedaj so poslovna pisma popoln dokaz, zató je izvestno dobro za obrtnika samega, da hrani pisma in sicer po rédu, kakor prihajajo in odhajajo.

Zamudno bi bilo prepisovati vsa odposlana pisma, in zató rabijo dandanes obrtniki in trgovci posebno kopirno tinto, s katero prepisujejo odposlana pisma v posebno knjigo, takozvani pismovni prepisnik (Briefcopierbuch.)

O najvažnejših poslovnih pismih.

Poslovnim pismom pripadajo zlasti:

1. okrožnice ali cirkulari;
2. ponudbe ali oferti;
3. naročilna pisma;
4. pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle;
5. povpraševalna pisma pri netočnih naročilih;
6. pisma z računi;
7. pisma pri plačilih;
8. potrdilna pisma;
9. pozvedna pisma;
10. priporočilna pisma;
11. prosilna pisma;
12. zahvalna pisma;
13. opominjevalna pisma;
14. opravičevalna pisma;
14. pritožbe;
16. odpovedi.

1. Okrožnice ali cirkulari.

(Rundschreiben oder Circulare.)

Takó imenujemo natisnjene liste, katere razpošiljajo obrtniki različnim osebam, bodisi, da priporočajo svoje izdelke, ali da naznanjajo važnejše izpremembe v obrtu svojem. Okrožnicam

je oblika prav tista, kakor pismom sploh, samó namesto naslova se navadno postavljata črki „P. n.“, to je „polnonaslovni“; važnejše stvari se tiskajo z razprtimi ali večjimi črkami. Okrožnice so, kolikor se dá, kratke, in se razpošiljajo ponajveč v odprtih pismih, na katerih je prilepljena poštna znamka za 2 kr.

Vzgledi. — 1. Ključar Jakob Zavrl v Ljubljani naznanja, da je ustanovil svojo delavnico.

V Ljubljani, meseca maja 1890.

P. n.

Podpisanec si usojam naznanjati, da sem na Dunajski cesti šte v. 8. ustanovil

ključarsko delavnico.

Trudil se bodem, vsekdar ustrezati čestitim naročnikom svojim z ukusnimi in ceneni izdelki, kakor tudi kár najtočneje izvrševati vsakovrstne poprave, spadajoče v moj obrt; zategadelj upam, da me skoro počastite z naročilom Svojim.

Z odličnim spoštovanjem

Jakob Zavrl,
ključarski mojster.

2. Krojač Peter Režek v Celji naznanja, da je izročil svojo delavnico sinu Antonu.

P. n.

Usojam si naznanjati, da sem z denšnjim dnem izročil svoj

krojaški obrt

v Kovaških ulicah šte v. 2.

svojemu sinu Antonu in se pri tej priliki zahvaljam za obilo zaupanje, katero sem užival za desetletnega poslovanja. Zanjedno prosim, da ohranite to zaupanje tudi mojemu nasledniku, ki se bode vselej trudil, da bode točno in ukusno izvrševal naročena dela.

S posebnim spoštovanjem

Peter Režek,
krojaški mojster.

V Celji, dné 1. oktobra 1889.

3. Mizar Jurij Koren v Ljubljani naznanja, da se je preselil.

V Ljubljani, meseca novembra 1890.

P. n.

Podpisani mizarski mojster naznanjam, da sem se dné 1. t. m. iz dosedanjega bivališča **v Poljskih ulicah šte. 5. preselil na Marije Terezije cesto šte. 19.** in ondu odprl **do cela preosnovano in bogato urejeno**

mizarsko delavnico.

Prva skrb mi bode, kakor doslej vestno ustrezati čestitim naročnikom svojim, kar mi bode tem lažje, ker sem najel novih spretnih pomočnikov. Zató se udano priporočam za vsakeršna dela, spadajoča v mojo stroko.

Z visokim spoštovanjem

Jurij Koren,
mizarski mojster.

Naloge. — 1. Krčmar Andrej Potokar naznanja, da je dné 1. julija 1885. leta prevzel popolnoma prenovljeno gostilnico „Pri zlatem jelenu“. Stregel bode z mrzlimi in gorkimi jedili, pristnimi dolensjkimi in štajerskimi vini in graškim pivom.

2. Strugar Gregorij Obreza naznanja, da bode nadaljeval obrt rajnega očeta.

3. Pek Jernej Strnad naznanja, da bode odslej prodajal tudi moko.

4. Kamenar Frančišek Radej se priporoča za cerkvena kamenarska dela, kakor: oltarje, tabernakeljne, lece, obhajilne mize, kropilne kamene, cerkveni tlak i. t. d. ter naznanja, da ima vedno v zalogi nagrobne spomenike po izbranih vzorcih ali po svojem načrtu.

2. Ponudbe ali oferti.

(Anerbietungsschreiben oder Offerte.)

Ponudbe imenujemo pisma, s katerimi se priporočamo za delo ali ponujamo blagó. Ponudbe so dvojne: pošiljamo jih lahko več osebam, katerim zajedno prilagamo zapisnik svojega blagá

s pridejano ceno (ceník), vzorce ali vzglede, ali pa jih pošiljamo naravnost posamičnikom. Prve ponudbe so iz večine tiskane, podobne okrožnicam, druge pa so kàj različne in se ravnaajo po tem, kar ponujamo.

Vzgleđi.

A. Ponudbe, namenjene več osebam.

1. Vinko Božič, čevljar v Gorici, priporoča svoje blagó.

V Gorici, dné 1. julija 1889.

P. n.

Ker sem izdatno razširil svojo delavnico in bogato pomnožil svojo zalogo storjenega blagá, ustrezati mi bode môči tudi obsežnejšim naročilom in sicer po jako nizki ceni.

V prilogi Vam torej pošiljam najnovejši svoj

c e n í k,

iz katerega blagoizvolite posneti ceno čevljarskih mojih izdelkov.

Nádejem se, da me skoro počastite z naročilom Svojim,

s posebnim spoštovanjem

Vinko Božič,

čevljarski mojster.

2. Steklar Pavel Sovič v Ljubljani pošilja ceník steklenega in beloprstnega blagá.

V Ljubljani, dné 1. marca 1891.

P. n.

Dovoljujem si Vam poslati spodaj natisnjeni

c e n í k

svojega steklenega in beloprstnega blagá, katero imam vedno v zalogi in ga prodajam po najnižji ceni.

Z odličnim spoštovanjem

Pavel Sovič,

steklar.

Cenik

Pavla Soviča, steklarja

v Ljubljani, Slonove ulice 8.

	Od		Do	
	gl.	kr.	gl.	kr.
Navadna stekla za okna, 2'4 m ²	2	—	2	40
Belgiška 2 mm močna, m ² po	1	40	—	—
„ 3 „ „ „ „	1	80	—	—
Navadne steklenice:				
100 izvodov po 2 l	18	—	28	—
„ „ „ 1 „	9	50	18	—
„ „ „ 1/2 „	6	—	11	—
„ „ „ 1/4 „	4	—	7	—
„ „ „ 1/8, 1/10 l	3	50	—	—
Kozarci	—	03	—	12
Vrčki za pivo	—	06	—	25
Navadno beloprsteno blagó:				
čšaice	—	06	—	10
skledice	—	08	—	40
krožniki	—	04	—	08
Navadni cilindri, 100 izvodov	3	—	—	—
Svetilnice za petrolej	—	15	8	—

Naloge. 1. Krojač Valentin Sokol priporoča s cenikom zalogo storjenega blagá za gospode in dečke. (Zimski paletoti od gl. 20.— do gl. 55.—, zimske suknje od gl. 20.— do gl. 50.—, plašči od gl. 24.— do gl. 45.—, ogrtači od gl. 12 do gl. 45.—, menčikovi od gl. 20 do gl. 50.—, jesenske in pomladanske obleke od gl. 14.— do gl. 26.—, poletne obleke od gl. 11.— do gl. 18.—, ogrtači za dečke od gl. 6.— do gl. 18.—, obleke za dečke od gl. 4.— do gl. 12.—).

2. Mizar Matija Kos priporoča s cenikom zalogo zvršenega pohištva. (Šifoni od gl. 14.— do gl. 18.—, dvojni šifoni od gl. 22.— do gl. 38.—, umivalne omare od gl. 11.— do gl. 30.—, ponočne omarice od gl. 5.— do gl. 16.—, postelje od gl. 12.— do gl. 35.—, mize od gl. 6.— do gl. 16.—, stoli od gl. 1.30 do gl. 8.—, divani od gl. 27.— do gl. 50.—, kredenčne omare od gl. 45.— do gl. 100.—, toaletne mizice od gl. 6.— do gl. 24.—, igralne mizice od gl. 3.— do gl. 16.—, predalniki od gl. 15.— do gl. 22.—, omare za knjige od gl. 20.— do gl. 35.—, obešala za obleko od gl. 6.— do gl. 12.—). Cenik je posebe priložen pismu.

B. Ponudbe namenjene posamičnikom.

1. Matija Golob, tapetnik v Ljubljani, pošilja Ivanu Skali v Kočevji cenik svojega blagá.

V Ljubljani, dne 7. julija 1887.

Gospod Ivan Skala

v Kočevji.

Ustrezaje pismeni Vaši želji z dne 4. t. m., pošiljam Vam v prilogi ilustrirani cenik svojega blaga in zajedno dostavljam, da bi Vam cene, navedene v tem ceniku, znižal za 5%, ako bi proti gotovemu plačilu naročili več blaga iz moje delavnice.

Nadejem se, da me skoro poverite z obsežnejšim naročilom, katero hočem izvršiti točno, in kakor upam, na popolno zadovoljnost Vašo.

Z odličnim spoštovanjem

Matija Golob.

2. Kipar Peter Brest se ponuja župniku za zgradbo vélikega oltarja.

Prečestiti gospod župnik!

Zvedel sem po časopisih, da namerjate v novosezidani cerkvi postaviti véliki oltar v gotskem zlogu.

Ker sem dosihdob že zvršil mnogo oltarjev, med njimi tudi dôkaj takih v gotskem zlogu, usojam si Vas prositi, prečestiti gospod, da bi mi blagoizvolili nakloniti omenjeno delo. Pismu svojemu prilagam svoj narisek vélikega oltarja v Ormoži, katerega sem od lesá izdelal za ondotno cerkev; blagovolite se iz njega preveriti, da bi po strogo umetnostnih načelih zvršil oltar za Vašo cerkev, ako bi prejel takšno delo.

Izvolite, prečestiti gospod, vzprejeti zagotovilo izrednega spoštovanja, s katerim se podpisujem

udani Vam

*Peter Brest,
kipar.*

V Mariboru, dné 15. maja 1885.

3. Kolar Frančišek Zorec se ponuja posestniku, da bi izdelal nov gospodarski voz.

Blagorodni gospod!

Zvedel sem, da hočete kupiti nov gospodarski voz, in si zategadelj usojam ponujati Vam svojo službo. Dôkaj let že izdelujem razno-tero gospodarsko orodje gospodu Andreju Keasu, graščáku v Zalesji, takó, da je popolnoma zadovoljen. Voz bi veljal okolo 250 gl.; narejen pa bi bil, kakor si dovoljujem zagotavljati, trdno in prikladno, takó da bi do cela ustrezal Vašim zahtevam.

Nádejem se, da mi blagovolite izročiti zgoraj navedeno delo, in se beležim

Vaš preudani

*Frančišek Zorec,
kolar.*

V Tržiči, dné 5. junija 1889.

Naloge. — Opekarnar Marko Gričar ponuja posestniku opeko za zgradbo nove hiše.

2. Mizar Martin Črne prosi trgovca s popirjem, da bi pri njem naročal risalne deske. Cena: šte. 5 po 25 kr.; šte. 6. po 35 kr., šte. 7. po 52 kr., šte. 8. po 75 kr.; šte. 9. po 1 gl.; šte. 10. po 1 gl. 50 kr.; šte. 11. po 2 gl. 25 kr. in šte. 12. po 3 gl. 25 kr.

3. Krovce Luka Čop se priporoča župniku, da bi s skriljem pokrtil novo cerkev.

3. Naročilna pisma.

(Bestellungsbrieфе.)

Naročilna pisma pišemo, kadar hočemo kómu izročiti delo, ali kadar želimo od kóga, da bi nam poslal blagó.

Kadar izročamo delo, važno je sevéda, da se natančno dogovorimo o ceni in plačilu; prav takó je potreba, da določno navedemo, kakšno bodi naročeno blagó, koliko in kdaj hočemo plačati zánje.

Vzgledi. — 1. Barvar Ivan Jereb v Radovljici piše Andreju Kolarju v Trstu, naj mu pošlje ceník barvarskega blagá.

V Radovljici, dné 25. maja 1887.

Gospod Andrej Kolar

v

Trstu.

Prosim Vas uljudno, da mi blagovolite poslati ceník barvarskega svojega blagá.

Z odličnim spoštovanjem

*Ivan Jereb,
barvar.*)*

2. Klepar Jakob Slak v Novem Mestu naroča pri Petru Sitarji v Ljubljani strešne pločevine.

V Novem Mestu, dné 7. januarja 1890.

Gospod Peter Sitar

v

Ljubljani.

Za nekatere poprave na tukajšnji cerkvi potrebujem okolo 20 snopičev strešne pločevine po 16 ploč. Delo mora biti zvršeno v dveh mesecih in se plača précej, ko ga izgotovim. Uljudno Vas torej prosim, blagovolite mi naznaniti, ali bi mi hoteli poslati rečeno pločevino, dostavljeno na moj dom, za gl. 20.—, in sicer s tem pogojem, da me za plačilo počakate dva meseca.

Ako ste s takovo prodajo zadovoljni, prosim Vas prijazno, da mi izvolite blagó précej poslati in me zajedno obvestiti o Svoji pošiljatri.

S posebnim spoštovanjem

*Jakob Slak,
klepar.*

*) Taksni dopisi se tudi pišejo na dopisnice.

3. Trgovec Karl Gruden v Kranji naroča pri vožarji Antonu Križi v Kamniku konjskih podprog.

V Kranji, dné 2. septembra 1885.

Gospod Anton Križ

v

Kamniku.

V svoji trgovini potrebujem vsako leto vožarskega blagá, zlasti konopljenih podprog, širokih po $1\frac{1}{2}$ dm, kakeršne so zapisane v Vašem ceniku. Naročati jih hočem odslej pri Vas, ako bi jih oddajali po zmerni ceni.

Pošljite mi vsaj do 10. t. m. 300 m sivih in 200 m svetlih podprog.

Drago mi bode, ako to moje naročilo provzroči i nadaljna naročila.

Z odličnim spoštovanjem

Karl Gruden.

4. Krojač Blaž Skok v Postojini naroča pri trgovci Ivanu Stolu v Ljubljani raznega suknà.

V Postojini, dné 1. julija 1887.

Gospod Ivan Stol

v

Ljubljani.

Prosim Vas, pošljite mi kàr najhitreje:

10 m črne grebenaste tkanine po gl. 6.50,

10 „ sive raševine . . . „ „ 2.50 in

15 „ temnozelenega peruvièna „ „ 4.75.

Svoj dolg v znesku gl. 161.25 poravnám za tri mesece; za sedaj pa Vas prosim, da ga postavite na moj račun.

Z vsem spoštovanjem

Blaž Skok.

5. Mizarski mojster Peter Krsnik v Sodražici naroča pri gozdarji Martinu Rudi v Kočevji smrekovih desák.

V Sodražici, dné 15. marca 1887.

Gospod. Martin Ruda

v

Kočerji.

Prosim Vas udano, da mi izvolite poslati 20 m³ smrekovih desák.

Deske naj bodo 5 m dolge, 30 cm široke in 2 cm debele; m³ ne smé veljati nad gl. 14.— brez voznine, katero plačam sam.

Zajedno, ko odpošljete deske, blagovolite me obvestiti o pošljatvi Svoji.

S posebnim spoštovanjem

Peter Krsnik.

6. Mizar Tomaž Bučar preklicuje svoje naročilo.

Na Vrhniki, dné 1. julija 1885.

Gospod Rudolf Dolžan

v

Borovnici.

Izvestno ste že prejeli pismo z dné 30. m. m., s katerim sem naročil 200 m² finih orehovih furnirjev. Ker jih ne potrebujem več, preklicujem svoje naročilo.

S posebnim spoštovanjem

T o m a ž B u č a r,
mizarski mojster.

7. Krojač Jakob Skalar v Litiji naroča pri trgovci Jožefu Stojanu v Ljubljani tkanine za poletne obleke.

V Litiji, dné 30. maja 1887.

Gospod Jožef Stojan

v

Ljubljani.

Prosim Vas, pošljite mi čim prej zopet

12 m tkanine za poletne obleke,

prav takšne, kakeršno ste mi blagovolili poslati dné 1. maja t. l.; dotični znesek pa mi postavite na račun.

S posebnim spoštovanjem

Jakob Skalar,
krojač.

Naloge. — 1. Knjigar Andrej Rožnik v Trstu naroča pri tvorničarji Simonu Orehu v Gorici 1 sklad (ris) konceptnega popirja šte. 71. in 2 sklada pisarničinega popirja šte. 63.

2. Kovač Frančišek Grčar v Logatci naroča pri železninarji Petru Zamejci v Ljubljani 3 dleta po 75 kr., 2 ščipalke po 1 gl., 25 kg težko nakovalo za 13 gl., 6 angleških trioglatih pil, dolgih po 25 cm in 3 goste pile po 1 gl. 60 kr.

3. Čevljar Mihael Tratnik na Premu naroča pri usnjarji Luki Ježi v Vipavi 1 kožo za podplate za 24 gl. in 1 ducat lakiranih kož, kg po 3 gl. 70 kr.

4. Krojač Andrej Brodnik v Radečah naroča trgovcu Jožefu Sušniku v Ljubljani, naj mu pošlje nekaj vzorcev zimskega suknà.

5. Barvar Anton Cvet v Celji naroča pri trgovci Pavlu Zoranu v Mariboru, naj mu pošlje ceník barvarskih priprav, ker hoče razširiti svojo delavnico.

6. Barvar Anton Cvet v Celji naroča pri trgovci Pavlu Zoranu v Mariboru 500 kg kristalizirane sode, 100 kg po 2 gl. 50 kr. in 500 kg kalcinirane sode, 100 kg po 10 gl. 60 kr.

4. Pisma, s katerimi sklepamo trgovske posle.

(Briefe bei Abschliessung von Geschäften.)

Ponudbe v naročilnih in ponudnih pismih prejemnik lahko vzprejme ali odkloni. Trgovski posel je sklenjen samó takrat, kadar prejemnik ponudbo vzprejme, ali kadar se izreče, da hoče izgotoviti dotično naročilo.

Po zakonitih določilih že kupimo blagó, ako ga naročimo; če obrtnik naše naročilo vzprejme, tedaj je kup končno sklenjen.

V pismih, s katerimi sklepamo trgovske posle, moramo navajati:

1. vse stvari, katere hočemo kupiti ali prodati;
2. kupno ceno in sicer v gotovini;
3. natančno določilo, kdaj in kje je izročiti blagó.

Vzgledi. — 1. Mizar Tomaž Skrinjar v Radovljici naroča pri železninarji Frančišku Trčku v Ljubljani kopirno stiskalnico.

V Radoveljici, dné 5. marca 1890.

Gospod Francišek Trček

v

Ljubljani.

Kopirno stiskalnico, katero mi ponujate s cenjenim listom z dné 3. t. m., kupim za gl. 7.70 ter Vas zajedno prosim, da mi jo pošljete nemudoma, ko prejmete to pismo. Denar Vam pošljem koncem tega tedna po poštni nakaznici.

S posebnim spoštovanjem

Tomaž Skrinjar,
mizar.

2. Mizar Marko Pirnat v Šent Vidu nad Ljubljano naroča pri železninarji Frančišku Trčku v Ljubljani nekaj obličev.

V Šent Vidu nad Ljubljano, dne 1. aprila 1891.

Gospod Francišek Trček

v

Ljubljani.

Gledé na Vaš cenik, prosim Vas, blagovolite izročitelju tega pisma, Jožefu Jeranu, oddati:

2 brazdarja	po gl. 0.80,
5 dražnikov	„ „ 1.25 in
5 spáhalnikov	„ „ 2.40.

Jožefu Jeranu sem naročil, naj Vam proti potrjenemu Vašemu računu précej izplača znesek

gl. 19.85 za navedene obliče.

S spoštovanjem

Marko Pirnat.

3. Kovač Ivan Poniž v Cerknici naroča pri trgovci z lesom Juriji Veselu na Rakeku $3\frac{1}{2}$ m² drv.

V Cerknici, dné 1. oktobra 1887.

Gospod Jurij Vesel

na

Rakeku.

Ker ste mi s cenjenim listom z dné 28. m. m. poročili, da mi prodaste m² drv po gl. 14.60, prosim Vas, da mi nemudoma pošljete $3\frac{1}{2}$ m² po imenovani ceni.

Z vsem spoštovanjem

Ivan Poniž,
kovač.

4. Steklar Jernej Golja v Radečah naroča pri tvornici za steklo v Zagorji naokenskega stekla.

V Radečah, dné 8. maja 1885.

Slavna tvornica za steklo

v

Zagorji.

Prosim Vas, da mi nemudoma pošljete 10 snopičev naokenskega stekla po 6 ploč, merečih 48 dm². Znesek Vam pošljem précej, ko prejmem to pošiljatev.

S odličnim spoštovanjem

*Jernej Golja,
steklar.*

Naloge. — 1. Strojar Jakob Porenta v Cerkljah poroča usnjarju Mihaelu Kreku v Kranji, da kupi 14 volovskih kož, ako mu jih dá po 18 gl. in ga za plačilo tri mesece počaka. Če je zadovoljen, naj mu jih précej pošlje.

2. Knjigovez Simon Kalan v Kamniku naroča pri trgovci s popirjem Frančišku Pavlinu v Ljubljani, naj mu najpozneje do konca meseca pošlje 4 sklade popirjapo 5 gl. 50 kr. in 50 kg lepenke po 18 kr. Znesek naj mu postavi na račun.

3. Čevljar Gregorij Mrak v Loki poroča trgovcu s šivalnimi stroji Matevžu Ogorelcu v Ljubljani, da kupi šivalni stroj, katerega mu je ponudil za 60 gl., ako mu ga pustí za 55 gl. in ga za plačilo 14 dnij počaka.

5. Povpraševalna pisma pri netočnih naročilih.

(Anfrageschreiben bei ungenauen Bestellungen.)

Utegne se zgoditi, da prejmemo naročilno ali ponudno pismo, katero ni toli jasno, da bi mogli završiti prodajo. Tedaj moramo pisati dotičnemu naročniku ali ponudniku, naj nam poroča natančneje, česa želí; n. pr.

1. kaj in koliko naj odpošljemo ali zvršimo;
2. od česa naj izdelamo naročeno blagó;
3. kakšna mu bodi mera;
4. kakó bodi barvano, morda tudi okrašeno;
5. kam in kdaj naj ga odpošljemo;
6. koliko veljaj blagó;
7. kdaj ali v kolikih rokih se bode plačalo.

Vzgledi. — 1. Mizar Peter Gestrin v Ljubljani povpraša graščaka Nikolaja Orla na Trati, kakšna bodi ploča naročeni kredenčni omari.

Blagorodni gospod!

Cenjeno Vaše pismo z dné 10. t. m. sem prejel in Vas udano zahvaljam za častno naročilo.

Da bi pa naročeno kredenčno ormaro zvršil kàr najhitreje, moram Vas najprej še prositi pojasnila, ali bodi ploča od belega ali sivega marmorja.

Pričakujé prijaznega Vašega odgovora,

ostajam z odličnim spoštovanjem udani

Peter Gestrin,

mizar na Starem trgu št. 30.

V Ljubljani, dné 12. julija 1889.

Blagorodni gospod Nikolaj Orel,
graščák

na

Trati.

2. Čevljar Lavrencij Jug v Ptuij vpraša usnjarja Antona Legata v Mariboru, ali bi moral ponudeno usnje précej plačati ali šele pozneje.

V Ptuiji, dné 5. januarja 1891.

Gospod Anton Legat

v

Mariboru.

Na cenjeno Vaše pismo z dné 2. t. m. Vam odgovarjam, da bi rad naročal usnje iz Vaše zaloge, ker mi prijajo vzorci, poslani na ogled, in ker se mi tudi cena ne zdi previsoka. Ker pa v Svojem listu ne omenjate, ali bi Vam moral blagó plačevati précej ali šele za mesec dni, prosim Vas o tej stvari prijaznega poročila.

Z vsem spoštovanjem

Lavrencij Jug,
čevljar.

3. Kolar Jurij Žrjav v Kropi vpraša tvorničarja Valentina Kodra v Kranji, ali bodi naročeni voz narejen preprosto ali nekoliko ličnejše ter prosi, naj mu naznani, koliko bi plačal zánj.

Blagorodni gospod!

Dné 4. t. m. ste blagoizvolili naročiti voz, katerega bi radi imeli zvršenega vsaj do srede prihodnjega meseca.

Ker pa v cenjenem Svojem listu ne poročate, ali bodi voz kâr preprost ali izdelan nekoliko ličneje, prosim Vas uljudno, da mi blagoroljno naznanite, koliko bi plačali zánj.

*Nádejem se, da mi skoro pošljete prijazno pojasnilo
in ostajam*

Váš preudani

*Jurij Žrjar,
kolar.*

V Kropi, dné 6. maja 1887.

Blagorodni gospod

*Valentin Koder,
tvorničar*

v

Kranji.

Naloge. 1. Tesar Andrej Ploj v Dolini vpraša župnika Mihaela Požarja v Škocijanu, kdaj bi mogel postaviti podstrešje na novi cerkvi, ker dotični nalog tega ne določuje.

2. Krojač Luka Gregorin Ljubljani vpraša posestnika Jožefa Zagorca v Dobu, kakšne barve bodi naročena zimska suknja.

3. Tapetnik Jakob Žužek v Gorici naznanja uradniku Frančišku Šegi v Tolminu, da je naročeni divan z obema naslanjačema vred zvršen, in vpraša, kam naj pošlje to opravo, ker je čul, da se Šega prihodnji mesec preseli v Koborid.

6. Pisma z računi.

(Briefe mit Rechnungen.)

Račune pošiljamo naročnikom kâr v pismu, ali pa jih tudi pišemo na poseben list, katerega prilagamo pismu.

V pričetku pisma iz večine omenjamo naročilnega pisma ali ustnega naročila; nató naznanjamo, da smo naročilo zvršili, in končno prosimo, naj se račun poravná. Navada je tudi, da se na konci pisma priporočamo za daljna naročila, ali želimo, da bi bil naročnik zadovoljen s poslanim blagom.

Računi samí morajo biti kolkovani. O kolkovanji veljajo ta določila:

1. Računi do všteti 10 gl. so prosti;
2. račune od 10 gl. do všteti 50 gl. je treba kolkovati z 1 kr. za vsako pôlo;
3. račune od 50 gl. dalje kolkuj s 5 kr. za vsako pôlo.

Vzgledi. — 1. Urar Matija Jeraj v Ljubljani pošilja zasebniku Rudolfu Staretu v Postojini naročeno uro in verižico; račun je v pismu.

Kolek

Blagorodni gospod!

Izvršuje ustno Vaše naročilo z dne 3. t. m., pošiljam Vam danes

1 zlato žepno uro za	. . .	gl. 45.— in
1 zlato verižico	„ . . .	„ 30.—
skupaj torej	„ . . .	gl. 75.—

Nádejem se, da sem Vam ustregel in se zajedno priporočam za daljna naročila.

Z odličnim spoštovanjem udani

*Matija Jeraj,
urar.*

V Ljubljani, dne 6. februarja 1890.

Blagorodni gospod

Rudolf Staré,

zasebnik

v

Postojini.

2. Čevljar Ivan Lah v Ljubljani pošilja ob konci leta posestniku Vinku Žagarju v Loki račun.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1890.

Blagorodni gospod!

Ob konci leta si Vam dovoljujem poslati račun za čevljarstvo blagó, katero ste blagoizvolili naročiti v letošnjem letu, in se zajedno priporočam daljni naklonjenosti Vaši. Zagotavljam Vas, da hočem vselej po svojih močéh točno izverševati cenjena Vaša naročila.

Prosč Vas, da o priliki poravnate znesek, katerega izkazuje priloženi račun, ostajam

s posebnim spoštovanjem

*Ivan Lah,
čevljar.*

Račun

gospodu Vinku Žagarju, posestniku v Loki.

1882.		Kolek za 1 kr.		gl.	kr.
$\frac{3}{1}$	1		par novih škornjev od teletine . .	8	40
$\frac{12}{2}$	1		par juhtenih škornjev poddelal . .	4	50
$\frac{1}{3}$	1		par škornjic podšil	1	50
$\frac{5}{8}$	1		par novih čevljev od tkanine . . .	2	—
			Skupaj .	16	40
			V Ljubljani, dne 31. decembra 1890.		
			Ivan Lah.		

3. Trгоvec s pohištvoм Ivan Mraz v Beljaku pošilja c. kr. profesorju Frančišku Ribarju v Beljaku pismo z računom.

V Beljaku, dne 13. avgusta 1887.

Gospod Frančišek Ribar,

c. kr. profesor

v

Beljaku.

Zahvaljujé Vas za naročilo z dne 10. t. m., usojam si zajedno predložiti nastopni račun o naročenem pohištву in upam, da Vam bode prijala takó zvršitev kakor cena.

Priporočujé se za daljna naročila,

podpisujem se

z odličnim spoštovanjem

Ivan Mraz.

Račun

Kolek

gosp. Fr. Ribarju, c. kr. profesorju v Beljaku.

Poslal sem Vam na Vaš cenjeni račun in Vašo nevarnost

1887.				
argusta	13.	1 kredenčno omaro s pločo od sveto- anskega marmorja in z nasadkom	gl. 65	—
„	13.	6 stolov po gl. 8.—	„ 48	—
„	13.	3 tuniške preproge po gl. 6·50 .	„ 19	50
		skupaj . . .	gl. 132	50

Ivan Mraz.

4. Rokovičar Anton Podboj v Celovci pošilja Jožefu Ogrinu v Velik-
kovci naročene rokovice in prilaga račun.

V Celovci, dné 10. junija 1885.

Gospod Jožef Ogrin

Kolek

v

Velikovci.

Izvršujé cenjeno Vaše naročilo z dné 1. t. m., na znanjam
Vam, da sem danes na čislani Vaš naslov poslal

5 ducator prima glacé-rokovic za gospode, jednogómbastih, s pa-
tentiranim šivom, za katere mi izvolite poslati znesek

gl. 50·50, k temu troške za zaboj in poštnino

„ —·90, torej skupaj

gl. 51·40.

Želèč, da bi bili zadovoljni s poslanimi rokovicami, priporočam
se za daljna naročila s posebnim spoštovanjem

Anton Podboj,
rokovičar.

Naloge. — 1. Krznar Simon Ličan na Krškem pošilja posestniku Jakobu Nemcu v Boštanji podšitih zajčjih kož za 8 gl. Račun je v pismu.

2. Tkalec Gregorij Suša v Ljubljani pošilja kramarju Jakobu Strletu v Motniku 40m najboljšega platna po 60 kr., 2 ducata platnenih robcev ducat po 3 gl. 80 kr. in 20m rdečebelo pisanega kanafasa po 55 kr. Račun je priložen pismu.

3. Mizar Ivan Gorup v Tržiči pošilja trgovcu s popirjem Andreju Brusu v Kranji 20 risalnih desák po 35 kr. in 20 risalnih desák po 52 kr.

4. Kovač Frančišek Justin v Žužemberku pošilja posestniku Petru Rusu v Mokronogu ob konci leta pismo z računom. Naredil je 2 novi sekiri po 52 kr., okoval nov voz za 8 gl., naredil 2 verigi po 2 gl. 45 kr., podstavil 2 lemeža za 1 gl. 15 kr., naredil 2 lopati po 50 kr.

7. Pisma pri plačilih.

(Begleitbriefe bei Zahlungen.)

Plačila svoja poravnajo obrtniki jako različno, iz večine pa takó:

1. predno še dobé naročeno blagó, plačajo ali ves znesek ali le nekoliko;

2. kadar prejmejo blagó, plačajo précej ves znesek;

3. plačajo na račun samó nekaj, ostanek pa v določenih delih (obrokih);

4. plačajo blagó o dogovorjenem času;

5. dadó namesto gotovine prodajalcu meníco.

Kadar poravnaš dolg, predno bi ga moral, dovoliti ti mora upnik odbitek ali skonto. Prav takó smeš zahtevati odbitka pri meníci, ako jo poravnaš, predno je treba. Takšen odbitek se imenuje diskont ali eskompt.

Kadar kómu pošljemo plačilo, zajedno prosimo, naj nam plačilo potrdi.

Vzgledi. 1. Steklar Matija Podobnik v Metliki pošilja tvornici za steklo v Kočevji 30 gl. in naroča steklenih ploč.

V Metliki, dné 2. oktobra 1888.

Slavna tvornica za steklo

v

Kočevji.

Pošiljaje Vam gl. 30—, prosim, da mi pošljete 250 m² $\frac{26}{6}$ ploč stekla na moje imé.

S spoštovanjem

Matija Podobnik, steklar.

2. Kovač Matija Sever v Brežicah pošilja železninarju Tomažu Oblaku v Celji denar za prejeto železnino.

V Brežicah, dné 5. septembra 1889.

Gospod Tomaž Oblak

v

Celji.

Prejemši naročeno železnino, pošiljam Vam v gotovini

gl. 27.40

in Vas zajedno prosim, da mi izvolite potrditi ta znesek.

Z odličnim spoštovanjem

*Matija Sever,
kovač.*

3. Čevljar Ivan Trpin v Loki plača usnjarju Jožefu Končanu v Ljubljani nekoliko na račun.

V Loki, dné 12. decembra 1885.

Gospod Jožef Končan

v

Ljubljani.

Dné 27. m. m. ste mi poslali račun za prodano mi usnje v znesku

gl. 78.92, od katerih Vam danes pošiljam

„ 50.92 po poštni nakaznici. Ostanek

gl. 28.— prejmete meseca januarja 1886.

Z vsem spoštovanjem

*Ivan Trpin,
čevljar.*

4. Ključar Jernej Križaj v Trebiži pošilja železninarju Valentinu Gorniku v Celovci namesto gotovine menico.

V Trebiži, dné 1. julija 1890.

Gospod Valentin Gornik

v

Celorci.

Cenjeno Vaše pismo z dné 27. m. m. obseza račun o naročeni železnini v znesku

gl. 134·98. Zajedno ste mi poslali v podpis náme potegnjeno menico za

gl. 134·98, v dan 24. septembra po Svoji naredbi,

katero Vam danes podpisano vračam.

S spoštovanjem

Jernej Križaj,
ključar.

5. Stavbarski mojster Julij Zagorjan v Trstu poravná svoj dolg pri trgovci z lesom Martinu Kremenu na Rakeku namesto dné 31. decembra že dné 15. novembra.

V Trstu, dné 15. novembra 1887.

Gospod Martin Kremen

na

Rakeku.

Zaradi večje gotovine mi je mogoče svoj račun z dné 1. t. m., izplačni dné 31. decembra t. l. v znesku gl. 225·50, poravnati že sedaj.

Zató Vam pošiljam v gotovini

gl. 224·65, s katerimi je po odbitih 3⁰/₀ skonta

„ — 85 moj dolg v znesku

gl. 225·50 izplačan.

Prosěč Vas, da mi pošljete potrdilno pismo,
ostajam s prijaznim pozdravilom
udani Vam

Julij Zagorjan,
stavbarski mojster.

Naloge. — 1. Rokovičar Matija Zarnik v Kočevji pošilja strojarju Ivanu Božiču v Ljubljani 50 gl. in naroča kož, kakeršnih mu pošilja po navadi.

2. Kovač Jurij Dimnik v Medvodah pošilja železninarju Frančišku Sajetu v Kranji 75 gl. 82 kr. za poslano železnino.

3. Čevljar Mihael Ogorek v Zalogu poravná pri usnjarji Luki Brusu v Ljubljani dné 1. oktobra z 2°/_o odbitkom svoj dolg v znesku 218 gl., ki je izplačen šele dné 1. decembra.

4. Klobučar Peter Slavec v Metliki naznanja krznarju Antonu Koscu, v Novem Mestu, da mu je po poštni nakaznici poslal 75 gl. na račun svojega dolga v znesku 150 gl. Za ostanek prosi, naj ga še nekoliko počaka.

5. Tesar Andrej Omahen na Bledu pošilja oskrbništvu griške graščine kot prvi rok 200 gl. na račun za prejeti stavbeni les v skupnem znesku 600 gl.

6. Krojač Simon Smrekar v Središči pošilja trgovcu Jakobu Dejaku v Ptuji za svoj dolg v znesku 120 gl. 85 kr. meńico za isti znesek, izplačno v treh mesecih.

8. Potrdilna pisma.

(Bestätigende Briefe.)

Potrdilna pisma so óna pisma, s katerimi priznavamo, da smo prejeli blagó ali denar.

V takšnih pismih navajamo:

1. koliko smo prejeli blagá ali denarja;
2. kakó in čemú smo porabili prejeti znesek.

Potrdilna pisma je treba kolkovati kakor pisma z računi.

Vzgledi. — 1. Trгоvec z lesom Jurij Sodar v Kamniku potrjuje tesarju Stefanu Klasu v Kranji, da mu je poslal 115 gl. 70 kr. za hrastove hlode.

V Kamniku, dné 8. janуvarja 1886.

Gospod Stefan Klas

Kolek

v Kranji.

Potrјujem Vam, da ste mi dné 5. janуvarja tek. l. za prejete hrastove hlode poslali

gl. 115⁷⁰, s katerim zneskom je moja terjatev poravnana.

Zahvalјujé Vas za prijazno naročilo, uverјam Vas zajedno, da bodem vselej točno in drage volje ustrezal želјam Vašim.

S posebnim spoštovanјem

Jurij Sodar.

2. Zidarski mojster Marko Gorján v Celji potrjuje posestniku Matiji Knezu v Šent Juriji, da je prejel zadnji rok njegovega dolgá.

V Celji, dné 1. aprila 1889.

Gospod Matija Knez

v

Šent Juriji.

Kolek

Prejemši znesek

gl. 150— kot poslednji rok Vašega dolgá, potrjujem Vam, da je

sedaj Vaš račun popolnoma poravnán, in Vas prijazno prosim, da mi tudi nadalje blagovolite poverjati zidarske posle.

Z vsem spoštovanjem

udani

*Marko Gorján,
zidarski mojster.*

3. Trgovec Frančišek Srebrè v Ljubljani potrjuje krojaču Petru Bricu v Mengiši, da je prejel na račun 27 gl. 50 kr.

V Ljubljani, dné 3. novembra 1889.

Gospod Peter Bric

v Mengiši.

Kolek

S cenjenim Vašim pismom z dné 1. novembra t. l. sem prejel na račun svoje terjatve

gl. 27·50 in sem Vam ta znesek odpisal v svojih knjigah.

Veselilo me bode, ako skoro iz nova naročite kaj blagá; v tej prijetni nádeji

ostajam s prijaznim pozdravilom

udani

Frančišek Srebrè.

Naloge. — 1. Kamenar Jurij Rožnik v Moravčah potrjuje stavbarskemu mojstru Valentinu Barlétu v Ljubljani, da je prejel 100 gl. kot prvi rok za kamenarska dela.

2. Krojač Jakob Petrič v Novem Mestu potrjuje gospodarju Pavlu Zagorecu v Šent Mihelu, da mu je poslal 27 gl. 50 kr. za zvršeno obleko.

3. Mizar Andrej Zorè v Gorici poroča posestniku Matevžu Skalarju v Kanalu, da mu je odpisal poslanih 25 gl. 50 kr.

9. Pozvedna pisma.

(Erkundigungsschreiben.)

Treba je časih, da pozvedujemo o osebah, katere so nam n. pr. ponujajo v službo, ali tudi o blagu, katero bi radi kupili. Tedaj napišemo pozvedno pismo, v katerem točno navedemo, kaj hočemo zvedeti. Pozvedujemo pa n. pr.

1. ali kdo zasluži naše zaupanje;

2. ali je pomočnik, kateri se nam ponuja, res priden, spreten delavec;

3. ali je blagó takšno, da nismo na škodi, ako ga kupimo.

Često se tudi dogaja, da pozvedujemo, kdaj in s kakšnimi pogoji bi se nam zvršilo naročilo, ali koliko bi stalo delo, katero hočemo naročiti.

Kadar pozvedujemo o osebah, treba je vsekakor pristaviti v pismu, da ne bomo povedali nikomur, kar se nam poroči. Ako pozvedujemo o kom, čegar imena ne smé vedeti nihče razven trgovskega prijatelja, kateremu pišemo, ne navajamo tega imena v pismu samem, nego ga zapišemo na poseben listek.

Vzgleđi. — 1. Kleparski mojster Luka Prelec v Ljubljani pozveduje pri kleparji Jakobu Grumu v Gorici o pomočniku Petru Kobétu.

V Ljubljani, dné 1. oktobra 1888.

Gospod Jakob Grum v Gorici.

Danes se je oglasil pri meni za pomočnika Peter Kobè, domá iz Tolmina, ki je baje doslej delal v Vaši delavnici.

Ker bi prav sedaj potreboval spretnega delavca, prosim Vas uljudno, blagovolite mi naznaniti, ali je navedeni Peter Kobè dober in zanesljiv v svojem poslu, in ali ga sploh morete priporočati.

Zagotavljam Vas, da hočem porabiti cenjeni Vaš odgovor, za katerega Vas že sedaj zahvaljam, samó záse in ostajam

s posebnim spoštovanjem

udani Vam

*Luka Prelec,
kleparski mojster.*

2. Trгоvec z vinom Martin Zelen v Ljutomeru pozveduje pri trgovci Gregoriji Podobniku v Radgoni, ali je krčmar Anton Kotar zanesljiv plačnik.

V Ljutomeru, dné 2. marca 1890.

Gospod Gregorij Podobnik

v

Radgoni.

Radgonski krčmar gospod Anton Kotar mi je izrazil pismeno željo, da bi proti trimesečnemu plačilu kupil nekaj sodov ljutomerskega vina. Ker mi je znano, da ste že delj časa z rečenim gospodom v trgovski zvezi, prosim Vas, da bi mi blagohotno poročili, ali je zanesljiv plačnik, in kakšno je njega denarno razmerje.

Uverjam Vas, da mi bode prijazno poročilo Vaše zgolj v zasebno porabo,

in ostajam z odličnim spoštovanjem

udani

Martin Zelen.

3. Srebrninar Frančišek Stroj v Gorici pozveduje pri trgovskem prijatelji Ivanu Kralji v Solkanu, kakšna je namizna srebrnina umršega Matije Repiča.

Gospod Ivan Kralj

v

Solkanu.

Kakor sem zvedel iz časopisov, bode se dné 10. t. m. razprodajala zapuščina umršega Matije Repiča, v kateri je tudi nekaj namizne srebrnine.

Bodite toli prijazni in naznanite mi, kakova je oblika tej srebrnini, ker bi jo kupil, ako bi mi prijala.

Pričakujé prijaznega Vašega odgovora,

ostajam z vsem spoštovanjem

udani

*Frančišek Stroj,
srebrninar.*

V Gorici, dné 2. februarja 1887.

4. Stavbarski mojster Nikolaj Stržén v Ljubljani pozveduje pri trgovci z lesom Karlu Dragarji v Logateci o ceni stavbenega lesa.

V Ljubljani, dné 19. januvarja 1886.

Gospod Karl Dragar

v Logatci.

Spomladi bi potreboval starbenega lesá za dve novi hiši. Ker bi potrebno tvorivo naročil pri Vas, ako bi mi ugajali Vaši pogoji, prosim Vas, da mi blagovoljno naznanite ceno za 1 m³ zdravega lesá vseh vrst, kolikor jih imate v zalogi.

Z odličnim spoštovanjem

*Nikolaj Stržén,
stavbarski mojster.*

5. Trgovec s popirjem Filip Napotnik v Novem mestu vpraša mizarja Petra Mejača v Trebnjem, ali bi mu do konca meseca maja naredil 10 risalnih desák šte. 6. po 35 kr. in 10 risalnih desák šte. 7. po 52 kr.

V Novem Mestu, dné 15. marca 1889.

Gospod Peter Mejač

v Trebnjem.

Blagorolite mi kár najhitreje naznaniti, ali bi mogli do konca meseca maja narediti:

10 risalnih desák šte. 6. po 35 kr. in

10 " " " 7. " 52 "

Drago mi bode, ako mi pošljete ugoden odgovor, katerega pričakujé ostajam

s posebnim spoštovanjem

Vaš

Filip Napotnik.

Naloge. — 1. Suknar Žiga Smrekar v Celovci vpraša trgovca Frančiška Lončarja v Pliberku, kakšno je denarno razmerje ondotnega krojača Pavla Vrtnika.

2. Zidarski mojster Jožef Strehar v Planini vpraša zidarskega mojstra Simona Bregarja v Cerknici, kakó je bil zadovoljen s pomočnikom Jernejem Razlagom.

3. Čevljar Andrej Pipan v Vipavi vpraša tvorničarja Petra Koščaka v Gorici, za koliko bi mu prodal dober šivalni stroj.

4. Kamenar Ivan Krt v Ljubljani vpraša stavbarskega mojstra Mihaela Zora v Ljubljani, do katerega dné najpozneje bi potreboval naročene podboje.

5. Kamenar Anton Jurca v Sežani vpraša posestnika kamenoloma Matijo Zupančiča v Repentabru, po čem bi mu prodal sivi marmor.

6. Mizar Blaž Gorec v Senožečah vpraša pleskarja Rudolfa Kljuna v Ljubljani, koliko bi mu računjal za črno tablo z zlatim napisom „Blaž Gorec, mizar“.

7. Stavbarski mojster Ivan Bokal v Mariboru vpraša opekarnarja Valentina Devina v Slovenjem Gradci, po čem bi mu zaračunjal 1000 opek najboljše vrste, ako mu jih dostavi v Maribor; potreboval bi jih spomladi okolo 70.000.

10. Priporočilna pisma.

(Empfehlungsbriefe.)

Časih napišemo kómu list, da ga pokaže trgovskemu prijatelju našemu, in sicer zató, da bi ga le-tá prijazno vzprejel, ali ga sploh podpiral pri namerjanem podjetji. Takšno pismo je priporočilno pismo.

V priporočilnih pismih navajamo imé priporočenčevo in omenjamo, kakó ga izvóli podpirati prejemnik našega pisma; napósled že naprej zahvaljamo trgovskega prijatelja in zajedno izrekamo, da smo vsekdar pripravljeni ustrezati tudi njemu.

Vzgledi. — Čevljar Pavel Slanec v Ljubljani priporoča svojega pomočnika trgovskemu prijatelju, čevljarju Andreju Kožarju v Trstu.

V Ljubljani, dné 8. novembra 1890.

Gospod Andrej Kožar

v

Trstu.

Izročitelj tega pisma, Anton Breznik, izučil se je pri meni čevljarstva in hoče sedaj delati v večji delavnici, da se korenito izobrazí v svojem rokodelstvu.

Ves čas, kar je bil pri meni, védel se je popolnoma dostojno in se vselej trudil vestno izvrševati naročene posle; zató ga Vam priporočam kàr najiskreneje.

Prepričan sem, da ga bodele zaradi najinega starega prijateljstva drage volje vzprejeli v Svojo delavnico, ali ga vsaj, ako bi sami ne imeli prostora v nji, blagohotno priporočili drugim trgovskim prijateljem Svojim.

Rad bodem vselej ustrezal Vašim željam

stari Vaš prijatelj

Pavel Slanec.

2. Vrban Omahen v Ptuji priporoča Jerneju Jamniku v Gradci mizarskega mojstra Luko Prebila, ki mora v Gradec po važnih opravkih.

Gospod Jernej Jamnik

v Gradci.

Izročitelj tega pisma, gospod Luka Prebil, mizar v Ptuji, mora v Gradci završiti nekatere važne posle, kateri terjajo njega osebno navzočnost v Vašem mestu. Ker pa je ondu popolnoma neznan, prosim Vas uljudno, da bi izvolili po svojih močeh podpirati njega namero. Gospod Prebil je jako pošten in tukaj obče čisan mož, takó da ga lahko po vsi pravici priporočam blagohotnosti Vaši.

Uverjeni bodite, da sem Vam vselej na nasprotno službo,

udani Vam

Vrban Omahen.

V Ptuji, dné 29. marca 1885.

3. Jožef Dolján v Ljubljani priporoča Filipu Strmecu v Trstu tkalca Ivana Jesenka, ki bi rad delal v večji tvornici.

Gospod Filip Strmec

v

Trstu.

Usojam si Vam kàr najtopleje priporočati izročitelja tega pisma, tkalca Ivana Jesenka. Mladenič namerja nekaj časa delati v večji tvornici tržaški, da se do dobrega izobrazí. Ker je izredno nadarjen, in ker tudi dobro poznam njega rodbinsko razmerje, prosim Vas prijazno, da ga blagoizvolite podpirati, oziroma priporočati, kolikor bode treba.

Zahvaljam Vas že sedaj za blagohotnost Vašo in zajedno izrekam, da sem vselej pripravljen za nasprotno uslugo,

z odličnim spoštovanjem udani

Jožef Dolján.

V Ljubljani, dné 13. avgusta 1883.

Naloge. — 1. Zidarski mojster Avgust Zadnikar v Kočevji priporoča stavbarskemu mojstru Antonu Tomanu v Ljubljani sobnega slikarja Valentina Plavca, ki se je preselil v Ljubljano.

2. Knjigar Peter Veternik v Gorici priporoča tiskarju Simonu Čerinu v Trstu, kateri potrebuje učenca, svojega netjaka Jakoba Petrina.

3. Tesar Frančišek Škoda v Ljubljani priporoča tesarju Jakobu Kreču v Zagrebu mizarja Matijo Topola, kateri je moral po trgovskih opravkih odpotovati v Zagreb.

11. Prosilna pisma.

(Bittschreiben.)

Takó imenujemo pisma, s katerimi česa prosimo. Prosilna pisma so jako različna, vendar morajo biti vselej uljudna, mimo tega kolikor móči kratka.

Vzgleđi. — 1. Obrtnik prosi nekoga, da bi mu posodil 300 gl. za sina, kateri hoče ustanoviti svojo delavnico.

Blagorodni gospod !

Izredna prijaznost, katero ste mi doslej izkazovali pri raznih prilikah, daje mi srčnost, da se z udano prošnjo obračam do Vas.

Najstarejši moj sin Peter, kteri se je, kakor Vam je znano, izučil mizarstva, namerja ustanoviti svojo delavnico, pri čemer mu hočem pomagati, kolikor je v mojih močéh. Toda ker nimam dovolj gotovine, da bi mu kupil vsega potrebnega orodja, obračam se zaupno do Vas, blagorodni gospod, da bi mi blagoizvolili za pol leta posoditi tristo goldinarjev, katere Vam hočem z obrestimi vred pošteno vrniti o določenem času.

Zagotavljati mi ni treba, kakó hvaležen bi Vam bil za takšno podporo, niti Vas uverjati, kakó drage volje bi Vam bil vselej na službo! Vzprejmite samó izraz izrednega spoštovanja, s katerim se podpisujem

udani Vam

Ivan Osat.

V Logatci, dné 2. maja 1891.

2. Obrtnik prosi, da bi se mu podaljšal plačilni rok.

Čestiti gospod!

Meseca januarja t. l. ste mi blagoizvolili posoditi sto goldinarjev proti temu, da Vam jih vrnem dné 1. julija. Mislil sem tedaj, da prejmem do tega dné večje plačilo od jednega svojih dolžnikov. Ker pa mi poroča dotičnik prav danes, da mu v tem meseci nikakor ne bode možno poravnati svojega dolgá, in bi bil jaz v veliki zadregi pri svojem poslovanji, ako bi Vam moral dné 1. julija vrniti posojeno vsoto, prosim Vas udano, da mi blagovolite podaljšati rok za mesec dni, to je do 1. avgusta t. l.

Bodite prepričani, da Vam v tem času vrnem posojilo s 6°/_o obrestimi vred, in vzprejmite zagotovilo iskrene hvaležnosti, s katero se podpisujem

udani Vam

Martin Potočnik.

V Ljubljani, dné 20. maja 1889.

3. Pomočnik Peter Selan, kateri je moral zaradi hude bolezni pustiti svojo službo, prosi prejšnjega mojstra, naj ga zopet vzame za pomočnika.

Čestiti gospod mojster!

Ko sem se moral pred tremi meseci zaradi bolezni vrniti domov, obljubili ste mi prijazno, da me hočete ali vzprejeti v Svojo delavnico, ali pa me priporočiti drugemu mojstru, kadar do dobrega okrevam.

Ker se mi je sedaj zdravje toliko povrnilo, da bi iz lahka zopet opravljal prejšnji svoj posel, prosim Vas, da mi blagovoljno naznanite, ali bi me mogli vzeti za Svojega pomočnika. Trudil se bodem, kakor prej vestno in točno izvrševati svoja dela in se sploh vedno vrednega izkazovati Vašega zaupanja.

Prosèč Vas, da mi blagohotno odgovorite prècej, ko prejmete to pismo, ostajam

s posebnim spoštovanjem

Vaš hvaležni

Peter Selan.

V Poljanah, dné 15. maja 1889.

Naloge. — 1. Krojač Anton Golè v Mokronogu prosi trgovca Mihaela Žitnika v Ljubljani, naj bi ga počakal za plačilo, ker je imel ob smrti očetovi mnogo troškov.

2. Učenec Frančišek Jež prosi bivšega svojega učitelja Andreja Kodra, naj bi mu napisal priporočilno pismo kleparju Blažu Vijaku v Kranji, h kateremu bi se šel rad učiti kleparstva.

3. Mizar Peter Slapar v Sevnici prosi trgovca z lesom Avgusta Krajnika v Gorenjem Gradu, naj bi ga do konca prihodnjega meseca počakal za plačilo, ker si zaradi bolezni delj časa ni mogel zaslužiti ničesar.

12. Zahvalna pisma.

(Dankschreiben.)

Za izkazane usluge trgovskih naših prijateljev se po navadi zahvaljamo, bodisi ustno ali pismeno. V zahvalnih pismih zlasti navajamo, čemú se zahvaljamo in končno naglašamo, da hočemo prav takó ustrezati trgovskemu prijatelju našemu.

Vzgledi. — 1. Obrtnik se zahvalja za posojeni denar, katerega s pismom vred vrača.

Blagородni gospod!

S presrečno zahvalo Vam pošiljam

gl. 200.—, katere ste mi toli prijazno blagovolili posoditi pred šestimi meseci. S posojilom Svojim ste me rešili iz jako velike zadrege, in ničesar drugega si ne želim, nego da bi Vam mogel ne samó z besedo, temveč tudi dejanski dokazati zahvalnost svojo.

Priporočujé se daljni naklonjenosti Vaši,

ostajam z odličnim spoštovanjem

Vam, blagородni gospod,

srčno udani

Jožef Trojar.

V Središči, dné 7. novembra 1887.

2. Čevljar Valentin Megla v Metliki se zahvalja usnarju Luki Belcu v Novem Mestu, da mu je nemudoma poslal naročeno teletino, ker bi sicer ne bil mogel zvršiti večjega naročila.

Čestiti gospod!

Težko bi Vam popisal, kakó ste mi ustregli, da ste mi na moj telegram brez odloga poslali izvrstne teletine.

Da nisem dobil blagá o pravem času, ne bilo bi mi móči zvršiti večjega naročila, in bil bi na škodi zlasti zató, ker poslujem šele malo časa in bi rad kolikor mogoče pomnožil število svojih gospodov naročnikov.

*Zahvaljam Vas torej za točno in hitro postrežbo in ostajam
z odličnim spoštovanjem
udani Vam*

*Valentin Megla,
čevljar.*

V Metliki, dné 19. marca 1889.

3. Zidarski mojster zahvalja stavbarskega mojstra, da mu je izročil zidarska dela pri novi šoli v Dolu.

Blagorodni gospod!

Presrčno Vas zahvaljam za prijazno pismo, s katerim mi poročate, da ste z mojo ponudbo zadovoljni in da mi izročate zidarska dela pri novi šoli v Dolu.

V poslednji dóbi sem imel, žál, le pičel zaslužek, takó da sem izhajal le iz teška; tudi za letos nisem mogel nikjer pričakovati večjega dela. Zató sem Vam, blagorodni gospod, od srca hvaležen, da ste mi blagovoljno izročili večji posel, in se bodem vestno potrudil, da ga zvršim na popolno zadovoljnost Vašo.

*Vzprejmite zagotovilo iskrene zahvalnosti, s katero ostajam
Vam presrčno udani*

*Stefan Vran,
zidarski mojster.*

Na Vrhniki, dné 15. marca 1891.

Naloge. — 1. Knjigovez Pavel Belar zahvalja trgovca, da mu je posodil 200 gl. za prenovitev knjigoveške delavnice in obeta, da mu vrne polovico tega posojila gotovo že v treh mesecih, ostanek pa za pol leta.

2. Pomočnik Jožef Eržen zahvalja prejšnjega mojstra, da ga je priporočil Petru Kokotu v Mariboru, kateri ga je na to priporočilo vzel v službo.

3. Kovač Anton Lukan v Kropi zahvalja železninarja, da ga hoče za plačilo počakati še tri mesece.

4. Mizar Gregorij Podgornik v Loki zahvalja tvorničarja, da je vzprejel njegovega sina Ivana za učenca.

5. Kakó bi se zahvalil kipar Peter Brest (glej vzgled na stráni 24.) župniku, da mu je izročil zgradbo vélikega oltarja?

6. Napiši zahvalno pismo Ivana Osata (glej vzgled na stráni 46.), kateri je prejel naprošeno posojilo.

13. Opominjevalna pisma.

(Mahnbriefe.)

Obrtnik mora časih térjati ali opominjati zamudne plačnike; pismo, katero jim piše, imenuje se opominjevalno pismo.

V takšnem pismu bodi navedeno:

1. koliko nam je kdo dolžán;
2. kdaj bi že moral plačati, in
3. opomin, naj skoro plača.

Ko térjamo prvič, pišemo vselej rahlo, zlasti imenitnejšim osebam ali firmam. Drugič že pišemo nekoliko ostreje; ako še ni odgovora ali plačila in térjamo tretjič ali celó četrtrič, tedaj dolžniku odmerimo dôbo, do katere mora poravnati svoj dolg; časih mu tudi zažugamo, da ga bodedo tožili, če ne izpolni svoje dolžnosti. Ako tudi to ne pomaga, treba je, da ga res in précej tožimo.

Pomniti je treba, da ne smé biti opominjevalno pismo nikoli neuljudno ali celó kár žaljivo; dolžniku pa ni treba biti razžaljenemu, nego précej naj ustreže zahtevi in če ne more, naj se vsaj opraviči ali prosi, naj se mu obrok podaljša.

Vzgledi. — 1. Krojač Ivan Novak v Ljubljani opominja Karla Premrla v Ribnici prvič, drugič in tretjič na njega dolg.

a) *V Ljubljani, dné 1. julija 1889.*

Gospod Karl Premrl

v

Ribnici.

Koncem minulega leta sem Vam poslal račun za različno obleko v znesku

gl. 57.50.

Ker mi doslej niste poslali navedene vsote, prosim Vas prijazno, da izvolite čim prej poravnati Svoj račun.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Novak.

b)

V Ljubljani, dné 1. avgusta 1889.

Gospod Karl Premrl

v

Ribnici.

Ker mi na udano moje pismo z dné 1. julija t. l. ni odgovora, usojam si Vas iz nova opozarjati na dolg v znesku

gl. 57·50. Zanašam se tem bolj, da skoro poravnate to vsoto, ker imam te dni sam večja plačila in torej denarja nujno potrebujem.

S posebnim spoštovanjem

Ivan Novak.

c)

V Ljubljani, dné 1. septembra 1889.

Dvakrat sem Vam že pisal zaradi dolžnih

gl. 57·50, toda prejel nisem ni plačila ni odgovora.

Zató Vas danes zadnjič opominjam, da mi vsaj do 15. t. m. pošljete navedeno vsoto, sicer Vas bodem tožil pri sodišči. Vender upam, da se rajši izognete tej neprijetnosti in sodnim troškom ter mi polni znesek pošljete še pred odmerjenim dnevom.

S spoštovanjem

Ivan Novak.

2. Knjigovez Peter Vodnik opominja graščáka tretjič na dolg.

Blagorodni gospod!

Dvakrat sem Vas že pismeno prosil, da mi plačate

gl. 50— za delo, katero sem Vam zvršil meseca avgusta m. l.; toda prejel nisem ni plačila ni odgovora, kateri bi mi vsaj pojasnil, zakaj toli dolgo odlašate s plačilom. Čakal sem pol leta, da bi ne bilo zamere, navzlic veliki zadregi, katero mi provzroča Vaše odlaganje.

Zdaj pa sem prisiljen, Vašemu blagorodju resno napovedati, da hočem iskati pomoči pri sodišči, ako me ne plačate od danes v osmih dneh.

Oprostite mi, cenjeni gospod, te moje odkritosrčne besede! Bodate prepričani, da mi bode posebno ljubo, ako bi mi ne bilo treba zvršiti zgoraj navedenega ukrepa.

Z vsem spoštovanjem

udani Vam

Peter Vodnik,
knjigovez.

V Postojini, dné 1. marca 1890.

Naloge. — 1. Tesar Andrej Rodič v Kamniku opominja hišnega posestnika Lavrencija Maka v Mengiši, naj mu plača 120 gl. za tesarska dela pri svoji novi hiši. Račun mu je poslal že pred dvema mesecema.

2. Mizar Frančišek Zobec v Laškem Trgu opominja dolžnika Ivana Brodarja pri Sv. Lenartu tretjič na dolžnih 140 gl. Pošlje naj mu jih v 14 dneh, sicer ga bode tožil.

3. Ključar Blaž Borštnar v Ljubljani opominja hišnega posestnika Avgusta Jegliča v Ljubljani prvič, drugič in tretjič na dolžnih 37 gl. 80 kr.

14. Opravičevalna pisma.

(Entschuldigungsbrieфе.)

Kadar nas kaj posebnega ovira, da celó ne moremo izpolniti obeta ali vsaj ne v določeni dóbi, zahteva opreznost in uljudnost, da se izgovorimo ali opravičimo, to je, da povemo vzroke, zakaj nismo mogli zvršiti, kar smo rekli. Za takšne izgovore rabimo opravičevalna pisma, o katerih pa je treba pomniti, da moramo v njih navajati samó res tehtne in prepričevalne vzroke.

Vzgledi. — 1. Krojač Jakob Križan pošilja suknjo in hlače ter se opravičuje, zakaj ni mogel o dogovorjenem času zvršiti naročila.

Blagorodni gospod!

Zajedno s tem pismom prejmete naročeno suknjo in hlače.

Da Vam obojega nisem poslal dné 1. t. m., kakor sem bil obljubil, nisem kriv sam, nego kriva je bolezen mojega pomočnika. Za takó lično delo pa nisem mogel v naglici dobiti drugega pomočnika.

Prosim Vas, blagorodni gospod, oprostite mi za sedaj neljubo zamudo in bodite prepričani, da bodem hitro in po obljubi izvrševal, kar bode te blagoizvolili naročati.

Z odličnim spoštovanjem udani

Jakob Križan.

V Ljubljani, dné 8. novembra 1885.

2. Krojač Anton Ribnikar se opravičuje, ker obleka ne ugaja naročniku.

Čestiti gospod!

Jako mi je bilo neljubo, ko sem čital, da niste popolnoma zadovoljni z obleko, katero sem Vam poslal te dni, zakaj vselej je iskrena moja želja, da v sléharnem oziru ustrezam cenjenim naročnikom svojim. Ako je pa suknja, kakor omenjate v cenjenem Svojem listu, v plečih pretesna, tedaj je pogrešek v meri, in tega sem kriv sam. Zató sem pripravljen, suknjo nazaj vzeti in narediti drugo ter Vas celó prosim, da mi to vsekakor dovolite. Izgubo mi dovolj poverne zaupanje, katero mi bode — kakor upam — izkazovali kakor dosihdob tudi odslej.

*Priporočujé se prijazni Vaši dobrohotnosti, ostajam
s posebnim spoštovanjem Vam, blagorodni gospod,*

udani

Anton Ribnikar.

3. Tesar Jurij Trtnik se opravičuje, zakaj ni mogel vzprejeti priporočenega pomočnika.

Čestiti gospod!

Jako mi je žal, da nisem mogel ustreči Vašemu priporočilu z dné 2. t. m. Služiti Vam nisem mogel zató, ker je sedaj takó malo dela, da sem moral razven treh odpustiti vse pomočnike svoje. Ako bi bil vzprejel Vašega priporočenca, odsloviti bi bil moral še jednega teh treh pomočnikov, kar bi pa izvestno ne bilo prav, ker delajo vsi že dôkaj let v moji delavnici.

Sicer mi je priporočeni pomočnik jako ugajal, in rad ga vzamem v službo, ako se oglasi spomladi, n. pr. meseca aprila, ko bode zopet več dela. Bodite preverjeni, da tedaj drage volje ustrežem tudi kakemu drugemu priporočilu Vašemu.

S posebnim spoštovanjem in udanim pozdravom ostajam

Vaš

Jurij Trtnik.

V Ljubljani, dné 10. novembra 1887.

4. Obrtnik Karl Žličar se opravičuje svojemu upniku, da mu ni pravočasno vrnil posojila.

Cenjeni gospod!

Kolikor bolj priznavam veliko prijaznost, katero ste mi izkazali, posodivši mi 300 gl., tem neprijetneje mi je, da sem zaradi nepravočasno vrnjenega posojila na videz zaslužil očitane nehvaležnosti.

Šele danes mi je môci izpolniti svojo dolžnost in Vam vrniti dolžno vsoto. Vzprejmite najsrčnejšo mojo zahvalo, zajedno pa mi dovolite, da Vam navedem vzrok, zakaj Vam nisem utegnil posojila vrniti o dogovorjenem času.

Pri nekem naročniku, kateri je doslej redno poravnaval svoje račune ob konci leta, imel sem dôkaj znamenit račun; trdno sem se zanašal, da mi pošlje dotično vsoto. Ali kakó naj Vam popišem neprijetno svoje začudenje, ko čujem, da je moj dolžnik nenadoma odpotoval in da se vrne šele za mesec dnij! Poskušal sem drugje dobiti denar, da izpolnim dano Vam obljubo, ali, žâl, zaman. Moral sem torej počakati svojega naročnika, ki mi je res danes brez odloga poravnal svoj dolg.

Pošiljaje Vam posojenih 300 gl., prosim Vas iz nova, da blagovoljno oprostite neljubo zamudo, katere, kakor vidite, nisem zakrivil sam, in se tudi nadalje priporočam dobroti Vaši

Vam vsekdar hvaležni

Karl Žličar.

Na Krškem, dné 3. februvarja 1890.

Naloge. — 1. Obrtnik se opravičuje svojemu upniku, zakaj mu je vrnil samó polovico svojega dolgá. Bil je bolan; bolezen ga je stala mnogo, zaslužil je le malo.

2. Kamenar se opravičuje stavbarskemu mojstru, da ne more o določenem času zvršiti naročenih kamenov, ker sta morala dva njegova pomočnika k vojaškim vajam.

Mizar se opravičuje naročniku, zakaj mu do določenega dné ni poslal naročenega pohištva; strugar namreč zaradi obilih poslov ni mogel o pravem času zvršiti svojega dela.

13. Pritožbe.

(Beschwerden.)

Često se dogaja v obrtnem življenji, da nismo zadovoljni s prejetim blagom, takisto tudi, da naročilo ni zvršeno po naši volji. Ako se ne pritožimo ustno, napišemo pismeno pri-

tožbo, v kateri točno navedemo vzroke, zakaj nismo zadovoljni; vender ne smemo rabiti ostrih ali celó neuljudnih, žalečih besed.

Vzgleđi. — 1. Mizar Frančišek Bežan v Kamniku se pritožuje trgovcu z lesom Ivanu Molju v Kranji, da je prejel slabe deske.

V Kamniku, dné 7. maja 1887.

Gospod Ivan Molj

v

Kranji.

Z deskami, katere ste mi poslali dné 4. t. m., nikakor nisem zadovoljen. Do malega vse smrekove deske so toli grčave in razpokane, da jih ni móči rabiti; tudi borove deske mi tákrat ne ugajajo takó, kakor sicer.

Spoznali bodete samí, da mi od takega lesa ni móči izvrševati dobrega pohištva, zató Vas prijazno prosim, da mi izvolite deset smrekovih in osem borovih desák, katerih sploh ne morem rabiti, zameniti z lepšimi deskami.

Prepričan, da blagovoljno ustrežete tej upravičeni želji,

ostajam Vam udani

Frančišek Bežan.

2. Branjevec Filip Črnagoj v Ljubljani se pritožuje peku Juriju Lenčku v Ljubljani, ker mu pošilja takšno pecívo, da ga neče nikdo kupovati.

V Ljubljani, dné 1. decembra 1890.

Gospod Jurij Lenček

v

Ljubljani.

Jako neljubo mi je poročati, da mi pecívo, kakeršnega mi pošiljate zadnje dni, nikakor ne ustreza. Kruh je preslabo zapečen, žemlje pa so takó prepečene in ožgane, da jih neče nikdo kupovati.

Ker imam pri takšnem pecívu sevéda znatno škodo, prosim Vas, da mi blagovolite pošiljati lepšega pecíva, sicer bi ga moral naročati drugje. To pa bi mi bilo jako neprijetno, ker že pet let ves kruh jemljem samó pri Vas.

Pričakujem torej, da se bodete prijazno ozirali na mojo željo in mi pošiljali dobrega pecíva kakor sicer.

Prijazno Vas pozdravljam

Filip Črnagoj.

3. Krojač Andrej Godina v Rogatci se pritožuje posestniku Frančišku Pakižu pri Sv. Križi, da mu ni plačal dolgá.

V Rogatci, dné 20. marca 1887.

Gospod Frančišek Pakiž

pri

Sv. Križi.

Obljubili ste mi, da mi do dné 15. t. m. izvestno pošljete plačilo v znesku gl. 35.60. Doslej sem se smel vselej zanašati na Vašo besedo, in zato mi je jako neprijetno, da je izostalo Vaše plačilo, zlasti zategadelj, ker sem moral ta mesec sam plačati večji račun.

Prosěč Vas, da mi, ako je le količkaj možno, pošljete še do konca tega meseca navedeno vsoto, priporočam se Vam za daljna naročila

Vaš udani

Andrej Godina.

Naloge. — 1. Krojač Matija Primec na Vrhniki se pritožuje trgovcu Lavrenciju Strahu v Ljubljani, da mu je poslal preležano blagó in zahteva, naj ga zamení z boljšim.

2. Stavbarski mojster Peter Židan v Mariboru se pritožuje opekarju Frančišku Marinu v Rušah, da mu je poslal mnogo prežganih, razbitih in okrušenih opek, katere niso za nobeno rabo. Ako se to zgodí še kdáj, pošlje mu jih nazaj in si jih bode naročal drugje.

3. Steklar Jožef Lužar v Ljubljani se pritožuje tvornici za steklo v Zagorji, da ni prejel čistega stekla, kakeršnega je naročil; tudi so posamične ploče razbite. Zató se mu odpiši nekaj dolgá, sicer bode steklo vrnil.

16. Odpovedi.

(Aufkündigungen.)

Odpovedati je móči najeto stanovanje, hišo, zemljišče, službo, posojilo i. t. d., in sicer ustno ali pismeno. Odpové torej lahko posestnik najemniku, mojster pomočniku, upnik dolžniku, gospodar služabniku, ali tudi obratno.

Odpovedujemo pa ali zasebno ali uradno pótem c. kr. okrajnega sodišča, kateremu pošiljamo odpoved v dveh istopisih. Neuradna odpoved mora biti kolkovana s 50 kr., uradna pa s 36 kr.

Kakó morajo biti pisane uradne odpovedi, o tem glej „Vloge pri uradih“.

Vzgledi. — 1. Hišni posestnik Peter Valjavec odpoveduje najemniku Antonu Jakopiču stanovanje.

Kolek

Gospod Anton Jakopič

tukaj.

Moj sin Jakob, kateri se je izučil kleparstva in dve leti bival na Dunaji, da se je do dobrega izobrazil v poslu svojem, vrnil se je te dni domov, da ustanovi svojo delavnico. Prosil me je, naj mu prepustim pritlično stanovanje v svoji hiši, kjer stanujete Vi, in tega mu nisem mogel odreči.

Zató Vam z denšnjim dnem odpovedujem stanovanje v svoji hiši na Sv. Petra cesti šte. 12., uljudno Vas proseč, da ga izpraznite vsaj do dne 8. maja t. l.

Z odličnim spoštovanjem

Peter Valjavec,
hišni posestnik.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1891.

Ivan Brežnik, priča.

Frančišek Vrabec, priča.

2. Mizar Anton Zupančič v Ljubljani odpoveduje dolžniku Blažu Pajku v Kranji posojilo.

Kolek

Gospod Blaž Pajek

v

Kranji.

Meseca avgusta t. l. namerjam razširiti dosedanje svojo prodajalnico in potrebujem do tistega časa večje vsote. Zategadelj Vam odpovedujem posojilo v znesku gl. 250.—, katero ste prejeli na Svoje dolžno pismo z dne 1. marca 1886. leta proti četrletni odpovedi, in Vas prosim, da mi navedeno vsoto s 6°/_o obrestimi vred izplačate najkasneje do konca meseca julija t. l.

S posebnim spoštovanjem

Anton Zupančič,
mizar.

V Ljubljani, dne 1. maja 1887.

Luka Nedeljko, priča.

Mihael Črv, priča.

3. Krojač Simon Gradišnik v Novem Mestu odpoveduje svojemu pomočniku Gregoriju Pristavu službo.

Kolek

*Gospod Gregorij Pristav,
krojaški pomočnik.*

Vedna bolehnost, kakor tudi visoka starost me sili, da ustavim svoj obrt. Zategadelj Vam z denšnjim dnevom odpovedujem delo v svoji delavnici, prosč Vas, da si v štirinajstih dneh poiščete druge službe.

V Novem Mestu, dné 1. septembra 1889.

*Simon Gradišnik,
krojač.*

Ivan Straža, priča.

Peter Belič, priča.

Naloge. — 1. Najemnik Martin Zima v Ljubljani odpoveduje hišnemu posestniku Andreju Hostniku stanovanje. (Četrletna odpoved.)

2. Tesarski pomočnik Lavrencij Voznik v Gorici odpoveduje mojstru Frančišku Kržiču delo, ker pojde v Trst. (Štirinajstdnevna odpoved.)

3. Železninar Valentin Podbreznik v Celji odpoveduje kovaču Ivanu Vrečarju v Trbovljah posojilo 150 gl. z naročilom, da mu to vsoto vrne v dveh mesecih.

4. Hišni posestnik Avgust Pavlič v Ptuji odpoveduje najemniku Jožefu Končniku stanovanje, ker ga bode sam potreboval. (Četrletna odpoved.)

III. Telegrami (brzjavna poročila).

(Telegramme.)

Za obrtnika je časih važno, da poroča trgovskemu prijatelju svojemu o nujnih stvaréh prej, nego bi mu mogel poročati v pismu. V takšnih primerih uporablja telegraf (brzjav), s katerim mu je mogoče poročila (telegrame) kâr najhitreje pošiljati na razne kraje.

Za telegrame rabimo golíce (blankete), kakeršne se dobivajo pri sléharnem telegrafskem uradu. Datuma v obče ne pišemo nánje, ker se telegrafska postaja kakor tudi čas, ko je bil telegram odposlan, uradno označi prejemniku.

Naslov mora obsezati imé prejmnikovo in imé telegrafske postaje, kamor je telegram namenjen. Pri telegramih v velika mesta pišemo poleg krstnega in rodbinskega imena prejmnikovega tudi njega stan, ulice in hišno številko; obične naslove, kakor „gospod“, „gospá“ i. t. d., pa izpuščamo. Če brzojavimo v manjše kraje, ki imajo jednako imé, treba je natanko označiti njih geografsko ležo. V obče bodi naslov takšen, da ni možna nobena zmota ni gledé na kraj, ni gledé na ónega, komur je telegram namenjen.

Vse bina telegramova bodi kolikor móči kratka in točna, ker so pristojbine za telegrame precěj visoke.

Vsak telegram mora imeti navadno pódpis pošiljateljev, kateri bodi pisan razločno kakor sploh ves telegram.

Uradna določila o telegramih glej v „Dodatku“ IV.

Vzgledi. — 1. Mizar brzojavlja naročniku, da mu je poslal naročeno pohištvo po železnici.

Dr. Adolf Klas, Beljak.

Pohištvo poslal danes po železnici.

Kastelec.

2. Trgovec brzojavlja, da ni dobil blagá.

Ivan Konec, Celje.

Blagó danes ni došlo. Potrebujem ga nujno.

Jerič.

3. Pomočnik brzojavlja mojstru, da prihodnjega dné še ne more nastopiti službe.

X P

Žrjav, čevljar, Breg,

Litija.

Jutri ne morem priti.

Markič.

4. Tvorničar brzojavlja, da je nujno potrebno popraviti poškodovani kotel.

R P

Dostal, Ljubljana, Mestni trg.

Kotel poškodovan. Pridite précej.

Čadež.

5. Odgovor na prejšnji telegram.

Čadež, Medvode.
Pridem z opoldanskim vlakom.

Dostal.

6. Trgovec vpraša brzojavno, ali je došlo poslano blagó.

R P

Jakob Drobnič, Žalec.
Blagó prejeli? Brzojavite!

Jan.

7. Tesar preklicuje svoje naročilo.

Jožef Jenko, Rakek.

Hlodov ne pošiljajte. Več pismo.

Prek.

Naloge. — 1. Krojač Meden naroča pri trgovci Slamarji v Ljubljani 5m črne grebenaste tkanine po gl. 6'50.

2. Tesar Lavrič poroča posestniku Andreju Prazniku v Hrastniku, da pride s prvim vlakom popravljat poškodovano podstrešje.

3. Trgovec Štor poroča trgovcu Frančišku Legatu v Mariboru, da mu je poslal 200 gl. za svojo menico.

4. Kakó bi se glasil odgovor na gorenji telegram pod št. 6.?

IV. Listíne.

(Urkunden.)

Listíne so pisma, v katera natanko zapisujemo, kaj se je kje zgodilo ali dogovorilo. Takšne listíne so dvojne: ali jih spišujejo udeleženci („stranke“) samí, ne da bi šli k sodišču ali k notarju; druge pa se spisujejo v javnih uradih. Prve imenujemo zasebne ali privatne listíne, druge pa javne listíne. — Iz večine morajo biti listíne kolkovane.

Semkaj se prištevajo:

1. prejemni listi,	4. zastavni listi,
2. spremni in nasprotni listi,	5. dolžna pisma,
3. hranilni listi,	6. poroštveni listi,

7. boni,	12. vozni listi,
8. pobotnice,	13. carinske deklaracije,
9. umrtvilni listi,	14. reverzi,
10. nakaznice,	15. pogodbe,
11. izpričevala,	16. pooblastila.

1. Prejemni listi.

(Empfangsscheine.)

Kadar izročimo komú denar ali blagó, da ga hrani ali drugam oddá, dobro je, da nam prejemnik napiše list, s katerim potrdi, da je prejel dotično stvar. Takšni listi se imenujejo prejemni listi; nánje se zapisuje:

1. kdo je kàj izročil;
2. kaj je izročil;
3. čemú ali za koga je izročil;
4. dan, mesec in leto;
5. imé prejemnikovo.

Prejemnim listom prištevamo tudi poštné in telegrafné receptise, s katerimi nam potrjuje poštni ali telegrafski uradnik v imeni poštnega ali telegrafskega urada, da je prejel blagó, katero smo oddali. Ti receptisi so nekolkovani; prejemni listi pa se morajo kolkovati, in sicer takó-le: Ako je cena prejeti stvári od gl. 2— do gl. 20.—, s 7 kr., do gl. 40.— s 13 kr.; do gl. 60— z 19 kr., do gl. 100— z 32 kr. Ako preseza cena gl. 100.—, treba je do gl. 1000. — kolka za 50 kr.

Vzgleđi. 1. Anton Slemenik potrjuje, da mu je Gregorij Belin izročil zlato žepno uro.

Kolek

Prejemni list.

S tem listom potrjujem, da mi je gospod Gregorij Belin danes popolnoma nepoškodovano izročil zlato žepno uro za gl. 50—, katero je záme prejel od gospoda Ivana Gosta.

V Kamni Gorici, dné 13. oktobra 1887.

Anton Slemenik.

2. Voznik Peter Zajec potrjuje, da mu je mizar Jernej Črnota izročil pohištvo, katero naj pripelje Jožefu Hrvatu.

Kolek

Prejemni list.

Potrjujem, da sem danes od tukajšnjega mizarskega mojstra Jerneja Črnote prejel 2 skrinji, predalnik in divan, vse dobro zabito, v vrednosti gl. 120—, da bi to pohištvo pripeljal posestniku Jožefu Hrvatu v Rudnik.

V Ljubljani, dné 8. aprila 1889.

Peter Zajec.

3. Krojač Ivan Pegam v Kranjski gori izroča prijatelju Matevžu Šolarju hranilno knjižico in gl. 50—, katere naj vloži pri mestni hranilnici ljubljanski.

Kolek

Prejemni list,

s katerim potrjujem, da mi je tukajšnji krojač Ivan Pegam izročil hranilno knjižico števil. 985. in petdeset golinarjev v gotovini, katere naj vložim na isto knjižico pri mestni hranilnici v Ljubljani. Zavezujem se, da mu vrnem knjižico takoj, ko pridem iz Ljubljane.

V Kranjski gori, dné 1. julija 1891.

Matevž Šolar.

Nalogi. — 1. Trгоvec Martin Vrč v Kranji izroča potu Antonu Ostrožniku zlato uro, da jo nese v Ljubljano popraviti.

2. Kamenar Andrej Desetnik v Litiji izroča svojemu pomočniku Petru Brežanu gl. 75-80, katere naj oddá trgovcu Juriju Poljancu v Zagorji.

2. Spremni in nasprotni listi.

(Liefer- und Gegenscheine.)

Kadar naročimo vozniku, naj pripelje blagó določeni osebi, damo mu spremni list, s katerim naznanjamo prejemniku, kaj in koliko smo mu poslali. Na takšen list se prejemnik podpiše, in voznik nam prinese list nazaj.

Dandenašnji često rabijo tudi nasprotnne liste. Pravi spremni list ostane prejemniku, nasprotni list pa, na katerem prejemnik potrdi, da je prejel blagó, prinese voznik pošiljatelju nazaj.

Vzgledi. — 1. Anton Bregar v Žalci pošilja milarju Jakobu Trdini v Celji po vozniku Simonu Povodniku 1 sod ogerske pepelike.

SPREMNI LIST.

Gospod *Jakob Trdina, milar v*

Celji.

Po vozniku *Simonu Povodniku tukaj Vam*

pošiljam :

A. B. šte. 32, 1 sod ogerske pepelike

Ntto kg 250.—

V Žalci, dné 3. julija 1885.

Anton Bregar.

2. Leopold Silvester potrjuje, da je prejel od Ivana Burnika v Ljubljani po vozniku Andreji Stolarji 50^m konopljenih podprog.

Nasprotni list.

Potrjujem, da sem prejel od gospoda Ivana Burnika v Ljubljani po vozniku Andreji Stolarji 50^m sivih konopljenih podprog; došle so mi popolnoma nepoškodovane.

Na Vrhniki, dné 18. oktobra 1887.

Leopold Silvester,
vožar.

3. Vzgleđ spremnega in nasprotnega lista.

Štev. 26.

Spremni list.

V Ljubljani, dné 3. novembra 1890.

Gospod *Peter Možina,*
milar
v

Mengiši.

Izvolite prejeti:

*R. S. šte. 712., 1 vrč palmovega
olja, Btto kg 124.*

Matija Strgar.

Štev. 26.

Nasprotni list.

*V Mengiši, dné 3. no-
vembra 1890.*

Gospod *Matija Strgar*
v

Ljubljani.

Potrjujem, da sem prejel:

*R. S. šte. 712., 1 vrč pal-
movega olja, Btto kg 124.*

Peter Možina.

MATIJA STRGAR V LJUBLJANI.

Naloga. — Napiši k prvemu vzgleđu nasprotni list, k drugemu spremni list.

3. Hranilni (depozitni) listi.

(Verwahrungs- oder Depositenscheine.)

Kadar komu izročimo blagó ali sploh stvari, da nam jih hrani, izročí nam prejemnik hranilni ali depozitni list. Nánj zapiše, koliko stvari je prejel, od koga jih je prejel, koliko bode morda dobil plačila, dan, mesec in leto, ko je prejel stvari, in končno se podpiše.

Kdor blagó izročí, zôve se deponent, kdor ga prejme, depozitar; blagó samo se imenuje depozit, kraj, kjer je shranjeno, pa depot; o blagu pravimo, da se deponira.

Kadar se določi odškodnina za hranitev, mora biti hranilni list kolkovan po lestvici III *); ako pa hranimo káko stvar samó iz prijaznosti, treba kolkovati vsako pôlo po 50 kr.

Vzgleđi. — 1. Krznar Matija Slamnikar v Ljubljani potrjuje, da mu je dal dr. Pavel Vivod hranit nekaj kožuhovine za poletno dôbo.

*) Glej „Dodatek“ V.

Hranilni list

Matije Slamnikarja, krznarja v Ljubljani,

Gledališke ulice števil. 7.

Kolek

*Gospod dr. Pavel Vivod mi je danes izročil nastopno
kožuhovino, da jo shranim v poletni dobi 1887.:*

1 *siv potni kožuh, podšit z volčjo kožo;*

1 *suknjo z ovratnikom in rokavi, oboje obšito s sobolovino;*

2 *kučmi, in sicer jedno sivo in jedno rjavo.*

V Ljubljani, dne 10. maja 1887.

Matija Slamnikar.

Na znanje. Ta list velja samo za tekoče leto 1887. Uljudno
prosim, da se mi naznani dan prej, predno se vzame izro-
čena kožuhovina.

2. Trгоvec Ivan Malič potrjuje, da mu je dal stavbarski mojster
Gregorij Vrbovec hraniti različno namizno orodje od srebra. Za vsak teden
se je dogovorila odškodnina 30 kr.

Kolek

Hranilni list.

Gospod Gregorij Vrbovec, stavbarski mojster tukaj, dal mi
je danes hraniti:

12 parov srebrnega namiznega orodja, 12 srebrnih jedilnih
žlic in 12 srebrnih žlic za kavo; potem 10 srebrnih krožnikov,
zlato orobljenih; dalje popolno pripravo za čaj, sestojajočo od 18
stvari. Zavezal sem se, da mu hranim to namizno orodje, dokler
se ne vrne s potovanja, in da ga vrnem ali naravnost njemu
ali njega pooblaščenцу, kakor hitro se mi izroči ta list. Za vsak
teden se je dogovorila hranilna odškodnina trideset krajcarjev.

V Trstu, dne 1. maja 1889.

Ivan Malič.

3. Mojster potrjuje pomočniku, da mu je dal le-tá hranit svojo delavsko knjižico.

Kolek

Hranilni list.

Podpisanec potrujem, da mi je dal pomočnik Frančišek Rupar danes hranit svojo delavsko knjižico, katero mu izročim précej, kadar jo zopet zahteva.

V Kranji, dné 5. marca 1890.

Peter Božič.

Naloge. — 1. Vrtnar Vrban Okoren potrjuje, da mu je dal trgovec Jožef Pavlin za zimsko dōbo hranit 2 palmi, visoki po $1\frac{1}{2}m$ in 4 olejandre, visoke po $2\frac{1}{2}m$.

2. Mizar Jakob Borovec dá hranit stavbarskemu mojstru Antonu Podgorcu 1 srebrno rento za 1000 gl., s kuponi od dné 1. julija 1895. do dné 1. julija 1894. in s taloni. (V listu je namreč označiti tudi dospetne roke prvega in zadnjega kupona.)

3. Voznik Lavrencij Velikonja iz Ljutomera shrani pri kolarji Jožefu Deklevi v Radgoni sod vina, zaznamenan z L. B. števil. 127., dokler se ne vrne.

4. Zastavni listi.

(Pfandscheine.)

Zastavni list napišemo tedaj, kadar si izposodimo denar in dotičniku zaradi večje varnosti kàj zastavimo.

V zastavnem listu bodi zapisano:

1. kdo je kàj zastavil;
2. kaj je zastavil;
3. koliko je dobil posojila;
4. dan, mesec in leto;
5. imé ónega, ki je prejel zastavilo.

Kdor prejme zastavljeno stvar, mora se tudi zavezati, da jo bode dobro hranil in jo vrnil, kadar bode dolg poravnán.

Zastavni listi, katere izdajajo trgovci v posojilnih poslih, kolkujejo se po 10 kr. za sléharno pôlo, ako veljajo najdelj osem dnij, vsi drugi po 50 kr. za vsako pôlo.

Vzgledi. — 1. Zlatar Jakob Devetak zastavi zasebniku Petru Jeranu 2 zlati uri po gl. 50.— in 1 prstan z rubinom, vreden gl. 60.—; zato prejme posojilo gl. 120.— za osem dnij.

Kolek

Zastavni list,

s katerim potrjujem, da mi je zlatar gospod Jakob Devetak za stoindvajset goldinarjev, katere sem mu posodil za osem dnij, zastavil 2 zlati uri po gl. 50.— in 1 prstan z rubinom za gl. 60.—. Zavezujem se, da to zlatnino dobro spravim in da jo précej vrnem, kadar poravná gospod Jakob Devetak svoj dolg.

V Ljubljani, dné 15. decembra 1890.

Peter Jeran.

2. Strugar Anton Kodelja zastavi trgovcu Vinku Brezovarju zlato uro in prejme posojilo gl. 30.—.

Kolek

Zastavni list.

Podpisanec potrjujem, da mi je gospod Anton Kodelja, strugar v Ljubljani, zastavil zlato uro proti temu, da sem mu do konca tega meseca posodil trideset goldinarjev. Zavezujem se, da mu précej vrnem to zastavilo, ko poravná svoj dolg; ako ga pa ne poravná do dné 1. julija t. l., tedaj je zastavljena ura moja, in ni mi térjati ničesar.

V Gorici, dné 1. junija 1890.

Vinko Brezovar.

3. Krojač Frančišek Janež zastavi suknarju Robertu Sršenu 8 srečh ljubljanskega posojila v nominalni vrednosti gl. 25.— in prejme posojilo gl. 150.—

Kolek

Zastavni list.

Gospod Frančišek Janež, krojač v Ljubljani, prejel je danes od mene posojilo stoinpetdeset goldinarjev (gl. 150.—).

katere bode vrnil dné 1. januvarja 1891. leta s 6% obrestimi vred. Zastavil mi je 8, to je osem srečk mestnega posojila ljubljanskega, vsako v nominalni vrednosti petindvajset goldinarjev, katere mu hočem vrniti, kadar prejmem navedeno vsoto in do tekle obresti.

V Ljubljani, dné 1. januvarja 1891.

Robert Sršen.

Naloge. — 1. Vezilja Ana Gornik zastavi trgovcu Simonu Zavrtniku stensko dekoracijo za gl. 100— in pečno zaslonilo za gl. 40— ter prejme posojilo gl. 75— za pol leta po 5 %.

2. Kolar Valentin Skočir zastavi posestniku Andreju Goričniku nov voz za gl. 80— in prejme posojilo gl. 60— za mesec dnij.

3. Zlatar Luka Jarnik zastavi trgovcu Frančišku Selanu 12 srebrnih žlic, 18 srebrnih žličic in 1 srebrno zajemalnico ter prejme posojilo gl. 50— za 14 dnij.

5. Dolžna pisma (obligacije).

(Schuldscheine oder Obligationen.)

Z dolžnim pismom potrjujemo, da nam je kdo posodil denar ali blagó. Dolžno pismo mora navajati:

1. kdo je posodil denar ali blagó;
2. koliko in kakšnega denarja ali blagá je posodil;
3. ali se bodo plačevale obresti in po koliko procentov;
4. kdaj se bode vrnilo posojilo;
5. da je dolžnik svojeróčno podpisal dolžno pismo.

Potem se zapiše kraj, dan, mesec in leto in dolžnikovo imé. Ako dolžnik ni sam napisal dolžnega pisma, treba je, da se podpišeta dve priči, sicer ni veljavno.

Da je veljavno dolžno pismo med zakoncema, mora ga napraviti notar.

Dolžna pisma morajo biti kolkovana po lestvici II., ako se glasé na imé; ako se pa glasé samó na prinesca, po lestvici III.

Kadar se dolžno pismo poravná, mora ga upnik vrniti in poleg tega s pobotnico potrditi, da je prejel dolžni znesek.

Vzgleđi. — 1. Dolžno pismo za gl. 150—, katere je posodil Anton Rezič Luki Bukovniku po 5% za leto dnij.

Kolek

Dolžno pismo.

Gospod Anton Rezič tukaj mi je posodil danes gl. 150— to je stoinpetdeset goldinarjev a. v., katere se mu zavezujem vrniti dné 15. januarja prihodnjega leta s petprocentnimi obrestimi. V dokaz temu svojeróčni moj podpis.

V Mozirji, dné 15. januarja 1889.

Luka Bukovnik.

2. Dolžno pismo za gl. 300—, katere je posodil Peter Lesnika Jakobu Kadilniku za dve leti s tem pogojem, da mu bode 5% obresti plačeval vselej pol leta naprej.

Kolek

Dolžno pismo.

Podpisaneč potrjujem, da mi je gospod Peter Lesnika, trgovec v Ljubljani, posodil gl. 300—, to je tristo goldinarjev a. v. in mi ta znesek danes v gotovini izplačal. Zavezujem se, da vrnem to vsoto gospodu Petru Lesniki ali njega pravnim naslednikom v dveh letih od denašnjega dné, ne čakaje odpovedi, in da bodem letne obresti po pet procentov plačeval pol leta naprej.

To svojo zavezo izpričujem s svojim in dveh naprošenih prič podpisom.

V Ljubljani, dné 1. maja 1886.

Jakob Kadilnik.

Jurij Kobè, priča.

Ivan Remec, priča.

3. Dolžno pismo za gl. 250—, katere je posodil Andrej Modec Frančišku Robiču s tem pogojem, da mu jih vrne tri mesece potem, ko jih odpové, in da mu bode polletne 6% obresti plačeval naprej vsakega dné 1. januarja in dné 1. julija.

Kolek

Dolžno pismo

za gl. 250—, to je dvestoinpetdeset goldinarjev a. v., katere mi je posodil in odštél gospod Andrej Modéc, stavbarski mojster v Ljubljani, s tem pogojem, da mu jih vrnem tri mesece potem, ko mi jih odpové. Do tedaj se zavezujem, plačevati mu naprej polletne 6% obresti, in sicer vsakega dné 1. januarja in dné 1. julija. Temu dokaz je moj in dveh naprošenih prič svojeročni podpis.

V Cerkljah, dné 1. januarja 1890.

Frančišek Robič,
kamenar.

Jožef Slana, priča.

Jakob Jelenec, priča.

4. Dolžno pismo za gl. 600—, katere je posodil Jurij Jakše Pavlu Rožniku proti temu, da mu jih vrne pol leta potem, ko mu jih odpové, in da smé posojilo vknjižiti na njegovo hišo.

Kolek

Dolžno pismo.

Podpisaneц potrjujem záse in za svoje dediče, da mi je gospod Jurij Jakše, tukajšnji trgovec, danes posodil in v gotovini odštél šeststo goldinarjev a. v. (600 gl.). Zavezujem se, da bodem od tega kapitala plačeval na leto petprocentne obresti in prejeta posojilo v jednaki veljavi vrnil gospodu Juriju Jakšetu ali njega pravnim naslednikom, in sicer pol leta potem, ko mi bode odpovedano. Zaradi popolne varnosti tega posojila in obrestij zastavljam svojo hišo v Ljubljani na šentjakobskem trgu šteв. 18. in dovoljujem gospodu upniku, da nánjo vknjiži moj dolg.

V Ljubljani, dné 15. aprila 1891.

Pavel Rožnik.

5. Dolžno pismo za tri hektolitre vina, katere je posodil Gregorij Pogorelec Blažu Tedniku s tem pogojem, da mu vrne tri hektolitre prav takšnega vina.

Kolek

Dolžno pismo,

s katerim potrjujem, da sem od tukajšnjega krčmarja gospoda Gregorija Pogorelca prejel tri hektolitre metliškega vina, in sicer s tem pogojem, da mu vrnem meseca decembra prihodnjega leta tudi tri hektolitre prav takšnega vina. To pismo sem podpisal svojeročno in naprosil dve priči, da sta podpisali to pogodbo.

V Kostanjevici, dne 1. novembra 1889.

Blaž Tednik.

Martin Kamenčan, priča.

Vid Gregorin, priča.

Naloge. — 1. Napiši dolžno pismo za gl. 125.—, izplačnih v pol leta s 5⁰/₀ obrestimi, katere je dolžan kovač železninarju za železo.

2. Mizar, ki je ustanovil novo delavnico, izposodil si je za leto dni od hišnega posestnika gl. 800.— po 6⁰/₀.

3. Pek Matija Rudež si je pri posestniku Frančišku Žigonu izposodil gl. 1000.— za 5 let po 5⁰/₀. Obresti bode plačeval pol leta naprej, upniku pa zajedno dovoljuje, da smé posojilo vknjižiti na njega hišo v Vipavi.

4. Krojač si je izposodil gl. 250.—, katere vrne s 6⁰/₀ obrestimi osem tednov potem, ko se mu odpovedó.

6. Poroštveni listi.

(Bürgscheine.)

Poroštveni list se imenuje listina s katero se kdo zavezuje, da plača dolg za koga drugega, ako bi le-tá ne zvršil svoje dolžnosti. Dotičniku pravimo porok.

Poroštveni list obsezaj:

1. imé dolžnikovo in njega stan;
2. imé upnikovo in njega stan;

3. stvar, za katero je kdo porok;
4. kraj, dan, mesec in leto;
5. podpis porokov.

Takšen poroštvni list se časih kâr pripiše dolžnemu pismu; n. pr.: „Da sem zaradi večje varnosti upnikove porok za górenjo vsoto, izpričuje svojeročni moj podpis.“

Poroštveni listi morajo biti kolkovani po lestvici II.

Vzgleđ. — Hišni posestnik Matija Drobnič v Ljubljani je porok za ključarja Antona Viranta, kateremu je železninar Andrej Pirnat posodil gl. 200 — po 5% za dve leti.

Kolek

Poroštveni list.

Podpisanec sem porok za dvesto goldinarjev a. v., katere je prejel gospod Anton Virant, ključar v Ljubljani, od gospoda Andreja Pirnata, železninarja v Ljubljani, dné 14. julija 1889. leta kot dveletno posojilo. Takisto sem porok za petprocentne obresti, katere se morajo plačati zajedno z vrnjeno vsoto.

V Ljubljani, dné 14. julija 1889.

Matija Drobnič,
hišni posestnik.

Naloga. — Izpremeni górenji list takó, da pričenjaš z besedami: „Gospod Anton Virant, ključar v Ljubljani, prejel je...”

7. B o n i .

(Bons.)

Boni niso nič drugega, nego jako okrajšana dolžna pisma. Z bonom samó potrjujemo, da smo prejeli toliko in toliko denarja, časih tudi, kdaj ga vrnemo.

Boni morajo biti kolkovani, in sicer, ako jih izdajamo za prejet denar, po lestvici I., sicer po lestvici II.

Vzgleda.

Kolek

B o n

za sedemdeset goldinarjev a. v., katere sem dolžen gospodu Jožefu Travnu za prodano mi blagó.

V Mariboru, dné 27. marca 1888.

Jurij Grabnar.

Kolek

B o n

za 100 gl., to je sto goldinarjev, katere se zavezujem vrniti gospodu Pavlu Juvančiču dné 25. t. m.

V Ljubljani, dné 5. aprila 1890.

Simon Vesnin.

Naloge. — 1. Jurij Bončan v Gorici se zavezuje, da vrne Jakobu Železniku posojenih gl. 50— v 14 dneh.

2. Frančišek Burnik v Trstu potrjuje, da je dolžan Ivanu Prešérnu gl. 170—.

8. Pobotnice.

(Quittungen.)

Pobotnica je list, s katerim potrjujemo, da smo prejeli denar ali blagó. V pobotnici bodi zapisano:

1. koliko je kdo prejel, in sicer s črkami ali tudi s črkami in številkami;
2. kdo je prejel;
3. od koga je prejel;
4. za kaj je prejel;
5. kraj, dan, mesec in leto;
6. imé prejemnikovo.

Prejemnik navadno sam napiše pobotnico, lahko pa mu jo napiše kdo drug, toda vedno jo mora podpisati prejemnik svojeročno.

Ako dva obrtnika popolnoma poravnata vzajemne terjatve svoje, napišeta pobotnico in nasprotno pobotnico (Gegenquittung). Kadar le v obče povesta, da sta se poravnala, ne da bi naštevala posebe, kakó in zakaj, imenuje se njiju pobotnica (pisana v dveh izvodih) splošna ali vzajemna pobotnica (Generalquittung).

Pobotnice morajo biti kolkovane po lestvici II.

Vzgledi. — Ključar Jakob Želko potrjuje kleparskemu mojstru Gregoriju Skrjancu, da mu je plačal četrletno stanarino.

Kolek

Pobotnica

za gl. 30—, to je trideset goldinarjev, katere je podpisane prejel od gospoda Gregorija Skrjanca, kleparskega mojstra v Ljubljani, kot četrletno stanarino, to je za dōbo od dné 1. februvarja do dné 1. maja 1888.

V Ljubljani, dné 1. maja 1888.

Jakob Želko,
ključar.

a. v. gl. 30—

2. Mizar Frančišek Mladè potrjuje Adolfu Robinu, da je prejel gl. 150— za mizarska dela.

Kolek

Pobotnica.

Hvaležno potrujem, da sem prejel stoinpetdeset goldinarjev (gl. 150—) a. v. za mizarska dela, katera sem zvršil gospodu Adolfu Robinu, graščáku na Visokem.

V Kamniku, dné 2. oktobra 1889.

Frančišek Mladè,
mizar.

3. Strugar Ivan Mak potrjuje dolžniku Juriju Medvedu, da mu je vrnil posojilo.

Kolek

Pobotnica

za štirideset goldinarjev, katere mi je vrnil gospod Jurij Medved kot vsoto, posojeno mu dné 12. oktobra 1890.

V Žalci, dné 12. aprila 1891.

Ivan Mak,
strugar.

4. Trgovec Lavrencij Rojnik potrjuje, da mu je čevljarski mojster Andrej Detelja plačal obresti svojega dolgá in zajedno vrnil gl. 300.—.

Kolek

Pobotnica.

Gospod Andrej Detelja, tukajšnji čevljarski mojster, plačal mi je danes petprocentne obresti kapitala gl. 600.—, dotekle od dné 1. marca 1887. do dné 1. marca 1888., namreč trideset goldinarjev, in mi poleg tega vrnil tristo goldinarjev gôri navedenega posojila.

V Gorici, dné 1. marca 1888.

Lavrencij Rojnik,
trgovec.

To je gl. 330.— a. v.

5. Trgovec Peter Kolač potrjuje krojaču Juriju Godini, da je prejel delno plačilo.

Kolek

Pobotnica.

Podpisanec potrjujem, da sem prejel osemdeset goldinarjev kot delno plačilo na vsoto stoinosedemdeset goldinarjev, katero mi je dolžan gospod Jurij Godina, krojač v Trstu, za prodano mu suknò.

V Trstu, dné 25. junija 1890.

Peter Kolač,
trgovec.

6. Posestnik Andrej Turek potrjuje, da je prejel od Frančiška Slaka posojeni kapital gl. 500.— z obrestimi vred, in dovoljuje Slaku, da izbriše ta dolg s svoje hiše.

Kolek

Pobotnica

za petsto goldinarjev (gl. 500.—) a. v., katere sem podpisane dne 1. novembra 1885. posodil gospodu Frančišku Slaku in dne 7. januarja 1886. vknjižil na njegovo hišo, in katere mi je imenovani dolžnik popolnoma izplačal z obrestimi vred, takó da mu dovoljujem, ta dolg izbrisati s svoje hiše v Tržiči.

V Radovljici, dne 15. februvarja 1887.

Andrej Turek,
hišni posestnik.

7. Dva obrtnika poravnata s splošno pobotnico svoje terjatve.

Kolek

Splošna pobotnica.

Podpisanka, katera sva doslej skupno izvrševala čevljarški obrt, poravnata sva vzajemno svoje terjatve takó, da nima nobeden terjati ničesar.

Torej so neveljavne vse pobotnice, takisto so neveljavna vsa dolžna pisma, neveljavni vsi računi i. t. d., kar jih je izdanih pred denšnjim dnem; nadomešča jih pričujoča pobotnica, katero sva napravila v dveh istopisih, skupaj podpisala in vsak vzela po jeden izvod.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1890.

Anton Mušič.

Jožef Steber.

8. Stavbarski risar Rudolf Žitnik potrjuje, da je od stavbarskega mojstra Karla Žagarja prejel mesečno plačo.

Kolek

Pobotnica

za gl. 60.—, to je šestdeset goldinarjev, katere je prejel podpisanec od gospoda Karla Žagarja, stavbarskega mojstra v Ljubljani, kot mesečno plačo za mesec avgust 1889.

V Ljubljani, dné 1. septembra 1889.

Rudolf Žitnik,
stavbarski risar.

9. Učenec c. kr. strokovne šole potrjuje, da je prejel ustanovo.

Kolek

Pobotnica

za gl. 50.—, to je petdeset goldinarjev, katere je podpisaneec kot vseletni znesek ustanove, podeljene mu od slavnega deželnega odbora kranjskega za šolsko leto 1890/91., prejel pri vodstvu c. kr. strokovne šole v Ljubljani.

V Ljubljani, dné 1. julija 1891.

Jožef Kalin,
učenec c. kr. strokovne šole.

Naloge. — 1. Hišni posestnik Luka Vrbar potrjuje, da mu je klepar Matija Stroj plačal stanarino za čas od dné 1. maja do 1. avgusta 1890.

2. Zidar potrjuje, da je od župnega urada prejel gl. 28·75 za zidarske poprave pri cerkvi.

3. Trгоvec potrjuje, da mu je njegov dolžnik za leto 1888. plačal 6% obresti kapitala gl. 250.—.

4. Delavec naredí gospodarju pobotnico za gl. 25.—, katere je v minulem letu zaslužil pri njem.

5. Tvorliški knjigovodja potrjuje, da je prejel gl. 100.— mesečne plače.

6. Trгоvec potrjuje, da je prejel gl. 75.— kot delno plačilo na posojilo gl. 200.—

7. Mizar potrjuje, da je pri županskem uradu iz občinske blagajnice prejel gl. 185·60 za mizarska dela pri novi šoli.

9. Umrtvilni (amortizacijski) listi.

(Tilgungs- oder Amortisationsscheine.)

Utegne se zgoditi, da se izgubi listina, s katero je kdo pri-
znan svoj dolg. List, s katerim upnik potrdi, da je dolg plačan,
da torej ni več veljavna listina, ako bi se našla iz nova, ime-
nuje se umrtvilni (amortizacijski ali mortifikacijski)
list. V njem bodi povedano:

1. komu se je izgubila listina;
2. kakšna je bila;
3. izrecilo, da je dolžnik plačal svoj dolg;
4. izrecilo, da je izgubljena listina odslej neveljavna.

Končno se pristavi datum in potem se podpiše poslednji
imetnik izgubljene listine.

Umrtvilni listi so kolkujejo po lestvici II.

Vzgledi. — 1. Anton Rezič razveljavlja izgubljeno dolžno pismo za
gl. 150—, katere je posodil Luki Bukovniku. (Glej dolžno pismo pod 1.,
stran 69.)

Kolek

Umrtvilni list.

Podpisanec potrjujem, da mi je danes gospod Luka Bu-
kovnik, klepar v Mozirji, vrnil gl. 150—, to je stoinpetdeset
a. v. s 5% obrestimi vred. Ker pa se je izgubilo dolžno pismo
z dné 15. januarja 1889. za stoinpetdeset goldinarjev, izplačnih
z 5% obrestmi vred dné 15. januarja 1890., izrekam, da je od-
slej óno pismo neveljavno. Dokaz temu pričujoči list in svoje-
ročni moj podpis.

V Mozirji, dné 15. januarja 1890.

Anton Rezič.

2. Gregorij Vrbovec razveljavlja izgubljeni hranilni list za namizno
orodje, katero je dal hranit Ivanu Maliču. (Glej vzgled pod 2., stran 65.)

Kolek

Umrtilni list.

S pričujočim listom potrjujem, da mi je gospod Ivan Malič, trgovec v Trstu, danes izročil namizno orodje, katero sem mu dal hraniti dné 1. maja 1889., namreč: 12 parov srebrnega namiznega orodja, 12 srebrnih jedilnih žlic in 12 srebrnih žlic za kavo, potem 10 srebrnih krožnikov, zlato obrobjenih, dalje popolno pripravo za čaj, sestojéčo od 18 stvari. Ker sem izgubil hranilni list z dné 1. maja 1889., v katerem je naštetogôri omenjeno namizno orodje, proglašam ga za neveljavnega in izrekam, da ni gospod Ivan Malič na ôni hranilni list ničesar dolžan ni meni ni komu drugemu.

V Trstu, dné 1. avgusta 1889.

Gregorij Vrbovec.

Nalogi. — 1. Napiši umrtilni list k dolžnemu pismu vzgled 3. na strani 70.

2. Napiši umrtilni list k nalogi 2. na strani 66.

10. Nakaznice (asignacije).

(Anweisungen oder Assignationen).

Nakaznica je listína, s katero komu naročamo, naj nje izročitelju izplača denar ali oddá naznačeno blagó. Taka nakaznica mora navajati:

1. kdo izplačaj denar ali oddàj blagó;
2. komu se izplačaj denar ali oddàj blagó;
3. kolika vsota se izplačaj, ali kakšno blagó se oddàj.

Nakaznice trgovcev ali na trgovce se kolkujo takó-le:

1. ako je nakazan denar, kakor meníce, in ako ga je treba izplačati najpozneje v osmih dneh od izdajnega dné, po 5 kr.;
2. ako ni plačati denarja in ako pripada po lestvici II. manjša pristojbina gledé na vrednost, označeno v nakaznici, po 50 kr.

O poštnih nakaznicah glej „Dodatek“ III.

Vzgledi. — 1. Trgovec Jakob Zakotnik v Ljubljani naroča krojaču Juriju Prevcu v Celji, naj izplača gl. 50.—.

Nakaznica.

Gospod Jurij Prevec, krojač v Celji, izvôli izročitelju te nakaznice na moj račun izplačati petdeset goldinarjev.

V Ljubljani, dné 1. maja 1886.

Jakob Zakotnik,
trgovec.

2. Krojač Peter Svetlin v Litiji naroča trgovcu Blažu Šestu v Zagorji, naj mu odmeri 35^m sive raševine, kakeršne jemlje po navadi.

Nakaznica.

Gospod Blaž Šest, trgovec v Zagorji, izvôli izročitelju te nakaznice odmeriti in oddati 35^m sive raševine, kakeršne jemljem po navadi, in mi dotični znesek postaviti na račun.

V Litiji, dné 10. septembra 1889.

Peter Svetlin,
krojač.

3. Pek Frančišek Mostar v Planini naroča Ivanu Senčarju v Logatci, naj oddá njega hlapcu Andreju Trnu 3^{m³} trdih suhih drv.

Gospod Ivan Senčar

v Logatci.

Izvolite mojemu hlapcu Andreju Trnu oddati tri kubične metre trdih suhih drv. Plačal jih bodem sam.

V Planini, dné 8. julija 1891.

Frančišek Mostar,
pek.

4. a) Peter Kačar v Beljaku naroča Martinu Vrhovniku v Celovci, naj plača Štefanu Jaku sto goldinarjev.

Nakaznica.

Na to mojo nakaznico izvôli gospod Martin Vrhovnik v Celovci izplačati gospodu Štefanu Jaku sto goldinarjev in to vsoto zapisati meni na račun.

V Beljaku, dné 1. oktobra 1889.

Peter Kačar.*)

Nakaznica.

Na to mojo nakaznico izvôli gospod Martin Vrhovnik v Celovci izplačati po naredbi gospoda Štefana Jaka sto goldinarjev in to vsoto zapisati meni na račun.

V Beljaku, dné 1. oktobra 1889.

Peter Kačar.**)

Naloge. — 1. Krojač Jožef Kozjak v Trebnjem naroča trgovcu Frančišku Lobetu v Novem Mestu, naj oddá potu Andreju Smolarju 35 *m* si-vega suknâ od kosa, zaznamenovanega s črkama A. R.

2. Mizar Vinko Mejač v Višnji gori naroča mizarju Ignaciju Tomiču v Ljubljani, naj izplača vozniku Juriju Završniku gl. 8:50 voznine.

3. Mizar Blaž Ribič v Šmariji naroča Matiji Kovaču v Ljubljani, naj oddá potu Tomažu Stoku 2 brazdarja po gl. 0:80, 3 dvoreznike po gl. 1:25 in 1 spáhalnik za gl. 2:40. Stoku je naročeno, da obliče précej plača.

4. Jakob Smrekar v Mengiši naroča trgovcu s pohištvom Karlu Rupniku v Ljubljani, naj izroči vozniku Mihaelu Raku opravo za spalno sobo, naročeno dné 7. aprila.

11. Izpričevala.

(Zeugnisse.)

Listína, s katero izpovedujemo, kakó se je kâj zgodilo, kakó se je kdo vêdel, koliko je zmožen, kakova so njega dela i. t. d., imenuje se izpričevalo. Semkaj prištevamo zlasti služ-bena, učna, ubožna in pravstvena izpričevala.

*) S to nakaznico mora Štefan Jak sam priti po navedeno vsoto.

**) Besedi „po naredbi“ pomenita, da pride namesto Štefana Jaka lahko tudi kdo drug po označeno vsoto.

Izpričevala o osebah navajajo njih krstno in rodbinsko ime, rojstveni kraj in starost, vero, stan ali opravilo in službeno dôbo, časih tudi vedenje, pridnost, zmožnosti i. t. d.

Izpričevala morajo biti pisana vestno in pravično, zakaj zlasti službena izpričevala so poslu izredno važna. Službeno izpričevalo ne bodi trdo ali preostro; ako nimamo povedati kaj dobrega, slabih svojstev ne zapisujemo, ako niso takšna, da je bil dotičnik zaradi njih že sodno kaznovan.

Službena izpričevala morajo biti kolkovana s 15 kr. za vsako pôlo, npravstvena in učna izpričevala s 50 kr. za vsako pôlo; ubožnih izpričeval pa ni treba kolkovati.

Zakonita določila o izpričevalih in delavskih knjižicah glej v „Dodatku“ VI.

Vzgleđi. — 1. Kovaški mojster Andrej Bregant v Loki daje svojemu pomočniku Jožefu Trnovcu dobro službeno izpričevalo.

Kolek

Izpričevalo.

Jožef Trnovec iz Loke, porojen leta 1858., bil je pri meni tri leta, in sicer od meseca maja 1885. leta do meseca maja 1888. leta, za kovaškega pomočnika in se je v tej dôbi vêdel vzgledno, bil jako zvest in zanesljiv, delal vzorno pridno in kazal veliko sposobnost v poslu svojem. Zató ga le nerad izpuščam iz službe in ga s tem izpričevalom toplo priporočam.

V Loki, dné 1. maja 1888.

(Pečat in podpis županstva.)

Andrej Bregant,
kovaški mojster.

2. Vzgleđ slabega izpričevala.

Kolek

Izpričevalo.

Podpisaneć potrjujem, da je krojaški pomoćnik Petêr Zalećel, porojen leta 1859. v Trebnjem, zvesto delal pri meni dve leti, to je od dné 1. marca 1887. leta do dné 1. marca 1889. leta. Ker hoće iti delat v Ljubljano, dajem mu to izpričevalo, kateremu pristavljam svoj pečat in svojeročni podpis.

V Trebnjem, dné 1. marca 1889.

(Pečat in podpis županstva.)

Jurij Žličar,
krojaški mojster.

3. Mizarski mojster Jernej Žar v Ljubljani daje učencu Rudolfu Pirnatu učno izpričevalo.

Kolek

Učno izpričevalo.

Podpisaneč potrjujem s tem izpričevalom, da se je Rudolf Pirnat, porojen leta 1865. v Kranjski gori, od dné 1. julija 1881. do dné 1. julija 1884., torej polna tri leta učil pri meni mizarskega obrta in se ga takó dobro naučil, da bode iz lahka in točno izvrševal vsakeršna dela, spadajoča v njegovo stroko.

Ker je bil imenovani Rudolf Pirnat v vseh treh letih jako poslušen in priden učenec, česar omenjam posebno hvalno, priporočam ga kár najtopleje vsakemu mojstru za mizarskega pomočnika.

V dokaz, da je vse resnično, kar navaja to izpričevalo, podpisal sem se svojeróčno in pritisnil nánje svoj pečat.

V Ljubljani, dné 1. julija 1884.

(Pečat.)

(Potrdilo mizarske zadruge.)

Jernej Žar,

mizarski mojster.

Naloge. — 1. Kleparski mojster Mihael Šega daje svojemu pomočniku Simonu Mostarju prav dobro izpričevalo.

2. Kamenarski mojster Jakob Melik daje svojemu pomočniku Matiji Rakovniku slabo izpričevalo.

3. Ključarski mojster Anton Golun daje svojemu učencu Frančišku Strahu učno izpričevalo.

12. Vozni listi.

(Frachtbriefe.)

Blagó pošiljamo lahko po pošti, železnici, ladjah ali po vozéh. Blagu, katero se odpošlje po železnici ali ladji, treba dodati vozni list; ako ga pošiljamo po pošti, poštno spremnico.

Po zakonitih določilih je treba v voznem listu:

1. natanko označiti blagó, kakšno je, koliko ga je in kakó je zaznamenovano, to je, povedati je treba njega težo, mimo tega, kakó je naloženo (v zabojih, sodih, vrečah, zvežnjih) in končno število tovorkov ali kosov (colli), katere je treba označiti s posebnim znakom in s številko;

2. napisati imé in bivališče vznikovo;

3. navesti imé pošiljateljevo;

4. imé ónega, komur se blagó oddàj;

5. kraj, kjer se oddàj;

6. določila gledé na vozno blagó;

7. kraj in dan, kjer se je vozni list izdal;

8. posebna določila, o katerih sta se dogovorili stranki, zlasti o času, v katerem se blagó odpôšlji in dostavi in o odškodbi, ako bi se oddalo prekasno.

Kadar pošljemo blagó ob troških prejemnikovih in smo imeli troške zánje, naročimo vzniku (železnici, speditêrju), naj iztérja dotične troške, predno dostavi blagó. Taka pošiljatev se imenuje pošiljatev po poštnem povzetji.

Po železnicah in parobrodih je môči pošiljati blagó kakor navadno vozno blagó ali pa kakor brzovozno blagó. Za poslednje rabimo vozne liste, tiskane na rdečem popirji, katere pa izpolnjujemo prav takó kakor vozne liste za navadno vozno blagó. Na vsaki železnici veljajo določila o dôbi, v kateri se mora blagó dostaviti. Za brzovozno blagó je odločena odpravna dôba 1 dan, prevozna dôba pa 1 dan za vsakih 300 *km*, in ako so tudi le začeti; za navadno vozno blagó veljá odpravna dôba 2 dni, prevozna pa 1 dan do 100 *km*; pri večjih razdaljah pa 1 dan za vsakih daljnih 200 *km*, in ako so tudi le začeti.

Kdor ne bi vzel voznega blagá v dôbi, prosti skladarine, kakeršno ustanavlja železniška uprava, plačati mora skladarino, ki se ravná po železniških tarifah.

Za pošiljatve po železnici rabijo samó nemški vozni listi, kakeršni se dobivajo po 5½ kr.; vzgled takšnega lista glej v „Dodatku“ na prilogi. O predalih, označenih ondu z zaporednimi številkami, treba je pomniti:

1. Ako je móči dostaviti blagó po različnih železniških progah, mora pošiljatelj v predalu 1) označiti pot, kakeršno želi.

2. Pri blagu, katero gré preko carinske meje ali obdačne črte, treba je v predalu 2) navesti, kje in po kom naj se začarini ali obdači. Pri blagu, poslanem v inozemstvo, označijo se tukaj listíne, ki pojasnjujejo, kaj je v tovorkih i. t. d.

3. V predalu 3) se zapiše z besedami óni znesek, katerega mora železniška uprava povrniti pošiljatelju, ako bi se pošiljatev izgubila. Ako ni naveden noben znesek, pravico ima pošiljatelj samó do odškodnine 30 gl. v srebru za vsakih 100 *kg*, ako se blagó izgubi ali poškoduje na poti.

4. Ako je pošiljatelju do tega, da dospè blagó pravčasno na označeni kraj, zapiše v predalo 4) óni znesek, kateri se mu mora izplačati, ako bi se blagó zakesnilo. Za takšen dostavek pa je treba plačati primerno pristojbino.

5. Besedi „franco gegen“ se ozirata na prihodnje predale in pomenita toliko, kakor „franko proti povzetju“ ondu navedenega zneska.

Ako ni povzeti nobenega zneska, lahko zapišemo v predalo 5) „franco Fracht“ (to je, voznino plača pošiljatelj), ali „franco ins Haus“ (to je, blagó naj se dostavi prejemniku brez troškov), „franco Zoll und Spesen“ (to je, pošiljatelj sam plača carino in vse troške) — ali pa ostane predalo prazno (prečrta se), kadar mora prejemnik sam plačati vse vozne in carinske troške.

6. Ako dovoli železniška uprava pošiljatelju na račun povzetja kàj predjéma, zapiše se dotični znesek v predalo 6).

7. V predalo 7) zapiše pošiljatelj z besedami óni znesek, katerega mora plačati prejemnik za povzetek.

8. Ako sestojí ta znesek od več različnih delov, tedaj se ti deli zapišejo v predalo 8).

9) in 10) predalo se izpolnita s številkami, ki se morajo ujemati z vpiski v 6) in 7) predalu.

Za pošiljatve po parobrodih ima vsaka parobrodna družba svoje posebne vozne liste, ki so sicer različni po obliki, vendar pa se bistveno ujemajo z voznimi listi za železnice. Kar smo povedali gôri o voznih listih za železnice, to veljá tudi o teh

voznih listih; opomniti je treba samó to, da se morajo pošiljatve po ladjah vselej frankirati.

Kar se dostaje poštnih spremnic, glej „Dodatek“ III., kjer je naveden vzgled poštné spremnice.

13. Carinske deklaracije.

(Zolldeclarationen.)

Ako pošljamo blagó v tuje države, treba je plačati posebno pristojbino, katera se imenuje carina. Kraji, kjer se preiskuje táko blagó, zovejo se carinske postaje. Tem je treba predlagati posebne izkaze o blagu, takozvane carinske deklaracije, da se umeri carinska pristojbina. Po navadi je treba predložiti po dva istopisa, izmed katerih se označi jeden za jednojník (unikat), drugi za dvojník (duplikat). Za carinske deklaracije rabimo uradne obrazce, na katerih pa smemo izpolnjevati samó predala od 1 do 11. Popravljati ali brisati ne smemo na obrazcih ničesar.

Tarife in v obče določila o carini je treba dobro poznati, zakaj blagó se mora deklarirati natanko z ónim oznamenilom, kakeršno navaja carinska tarifa pod določenimi številkami in črkami.

Izpuščati ne smemo torej nobenega dostavka, obseženega v carinski tarifi, ako bi vplival na carino sámó. Splošna oznamenila, n. pr. manufakturno blagó, krojno blagó, igrače, kemiške tvarine i. t. d., niso dopuščena, zakaj tarifa je pri stvaréh jedne in iste vrste jako različna. Takó n. pr. se plačuje za igrače od popirja (T. P. 195.) za vsakih 100 *kg* netto gl. 30— a. v., za surove lesene igrače pa gl. 1—, za lične lesene igrače (T. P. 229.) gl. 20—, končno za otroške igrače od proževine (kavčuka) gl. 30—.

Izpolnjuje carinsko deklaracijo, pazi zlasti na to:

1. označi natanko krstno in rodbinsko imé in bivališče pošiljateljevo in vznikovo; 2. takisto označi kraj, kamor je blagó namenjeno; 3. povej, ali je blagó odločeno za uvoz, izvoz ali prevoz in ali se popolnoma preišči pri ónem carinskem uradu,

kjer se zglaší, ali kje drugje; 4. naštej, koliko je tovorkov in kakovi so, in sicer vsakega posebe, n. pr. sode, zaboje, zvežnje, koše i. t. d.; 5. navêdi, koliko je blagá in kakšno je, in sicer zopet po oznamenovanji in merilih carinske tarife; 6. ako pošiljaš carine dolžne in carine proste stvari, moraš v deklaraciji za obmejni carinski urad tudi povedati, koliko je carine prostega blagá.

Kadar pošiljaš blagó preko carinske črte, navajati morajo carinske deklaracije: 1. znamenja (znamke, oznamenila) in številko tovorkov; 2. kakovo je občilo, torej n. pr. pri pošiljatvah po kopnini, koliko je živine in vóz, pri pošiljatvah po ladji, kakšen je brod, njega imé ali številko i. t. d.; 3. pot, po katerem se pôšlji blagó; 4. imé in bivališče prejemnikovo; 5. koliko je blagá in kakšno je, za vsak tovorek posebe.

Carinske deklaracije so pisane nemški, časih tudi francoski in nemški. Natančnejša pojasnila o njih glej v „Dodatku“ III.

14. Reverzi ali zavezni listi.

(Reverse, Sicherungs- oder Verzichtscheine.)

Reverz se imenuje listína, s katero se zavezuje, da storimo komu kakšno uslugo ali prijaznost, ali s katero izrekamo, da dovolitve, katero nam je kdo dal, nikoli ne bomo imeli za pravico.

Reverz lahko izdá tisti, kdor kàj dovoljuje, lahko pa tudi óni, komur se je kàj dovolilo. Prvi reverz mora navajati:

1. krstno in rodbinsko imé, stan in bivališče ónega, komur se kàj dovoljuje;

2. kaj se mu dovoljuje;

3. s kakšnimi pogoji se mu dovoljuje.

Drugi reverz pa obseza:

1. krstno in rodbinsko imé, stan in bivališče ónega, kateri kàj dovoljuje;

2. komu kàj dovoljuje;

3. kaj dovoljuje in s kakšnimi pogoji;

4. določno izrecilo, da se dovolitev nikoli ne bode imela za pravico.

Ako spišeta reverz óni, ki kàj dovoljuje in zajedno óni, komur se kàj dovoljuje, imenuje se poslednji reverz nasprotni reverz.

Kadar reverza ne spišemo samí, treba je dveh prič.

Reverzi morajo biti kolkovani, in sicer po lestvici II., ako navajajo ceno prepuščene stvari, sicer po 50 kr. za sléharno pôlo.

Vzgledi. — 1. Trgovec Valentin Prelog dovoljuje sosedu Petru Ostriču hoditi skozi svoj vrt.

Kolek

Reverz.

Podpisanec sem svojemu sosedu, gospodu Petru Ostriču, hišnemu posestniku, dovolil hoditi skozi moj vrt za hišo, kadar hoče, in sem mu tudi izročil ključ do vrtnih vrat, toda samó s tem pogojem, da prekličem svojo dovolitev, kadar bi se mi zdelo potrebno.

V Ljubljani, dné 15. maja 1891.

Valentin Prelog.

2. Vzгляд nasprotnega reverza, katerega daje Peter Ostrič Valentinu Prelogu.

Kolek

Nasprotni reverz.

Moj sosed, gospod Valentin Prelog, dovolil mi je iz prijaznosti, da smem hoditi skozi njegov vrt za hišo, in mi tudi izročil ključ do vrtnih vrat. Podpisanec izrekam, da ne bodem te dovolitve nikoli imel za pravico, nego da jo bodem uporabljal samó dotlej, dokler je gospod Valentin Prelog ne prekliče.

V Ljubljani, dné 15. maja 1891.

Peter Ostrič.

3. Občina starotrška dovoljuje tesarju Martinu Straži, da smé na občinskem zemljišči skladati stavbeni les in ga ondu pripravljati za stavbe.

Kolek

Reverz.

Občinski svét v Starem Trgu je v svoji seji dné 8. t. m. ukrepal o Vaši prošnji, da bi na občinskem zemljišči „Pod logom“

skladali stavbeni les in ga ondu pripravljali za stavbe ter je soglasno sklenil takó-le:

Občinski svèt ustreza Vaši prošnji, toda s pristavkom, da morate précej izprazniti rečeno zemljišče „Pod logom“, kadar prekliče občinski svèt svojo dovolitev.

V Starem Trgu, dné 15. marca 1889.

Matevž Prah,
občinski svetovalec.

(Pečat).

Frančišek Koprivnikar,
župan.

Naloge. — 1. Hišni posestnik Andrej Vrhovec dovoljuje čevljarju Pavlu Tržanu hoditi čez dvorišče v delavnico.

2. Napiši k tej nalogi nasprotni reverz!

3. Napiši k vzgledu 3. nasprotni reverz!

15. P o g o d b e.

(Verträge.)

Najnavadnejše pogodbe so: učne pogodbe, plačilne pogodbe in najemne pogodbe.

a) Učne pogodbe.

(Lehrverträge.)

Nedoletne učence, kateri se hočejo učiti samostojnega obrta, vzprejemajo mojstri s posebno pogodbo, katero je môči skleniti ustno ali pismeno. Ustna pogodba se mora skleniti vpričo združnega načelníštva, in če za dotični obrt ni nobene zádruge, vpričo občinskega oblastva. Kadar se sklene pismeno, mora se précej poslati združnemu načelníštvu, oziroma občinskemu oblastvu.

Učna pogodba mora obsezati:

1. obrtnikovo imé, njega dôbo, obrt in bivališče;
2. imé učenčev, njega dôbo in bivališče;
3. imé, opravilo in bivališče učenčevih roditeljev ali njega zakonitega zastopnika;
4. datum pogodbe in čas, do katerega bode trajalo pogodbeno razmerje (učna dôba);

5. določilo, s katerim se obrtnik zavezuje, da bode učenca poučeval v ročnostih svojega obrta, zajedno pa določilo, da je učenec dolžan pridno delati v gospodarjevem obrtu;

6. pogoje, s katerimi se učenec vzprejme, in sicer gledé na učnino ali na kakovo mezdo, na hrano, obleko, stanovanje in učno dôbo.

Učno dôbo določujejo za sléharni obrt propisi dotične zádruge; trajati ne smé menj nego dve leti in ne delj nego štiri leta.

Učenca je môči vzprejeti tudi za poskušnjo; ta dôba, katero prebije za poskušnjo, ne smé trajati nad tri mesece in se mora všteti v učno dôbo.

Učenec mora biti mojstru poslušen in zvest; vèsti se mora dostojno; biti mora zamolčljiv. V obrtu mora delati, kar in kakor določuje gospodar. Nedoletni učenec je podložen očetovskemu strahovanju svojega mojstra; ta pa ga varuje in skrbí zánj.

Gospodarja mora biti skrb, da se učenec izučí svojega obrta; torej mu ne smé dajati preveč drugih opravkov in mu takó kratiti prilike in časa za učenje. Skrbeti mu je, da je učenec delaven, nraven, da izpolnjuje krščanske dolžnosti in tudi hodi v obrtno-nadaljevalno šolo, ako je taka šola v dotičnem kraju.

Učne pogodbe so proste kolka in pristojbine, kakor določuje § 99. „Obrtnega reda“, v katerem so navedena zakonita določila o vzprejemanji obrtnih učencev.

Vzgledi. — 1. Učna pogodba, katero je sklenil mizar Frančišek Petan s tesarjem Luko Jeretinom.

Učna pogodba.

Denašnjega dné sva podpisani Frančišek Petan, mizar v Ljubljani, in Luka Jeretin, tesar v Kamniku, dogovorila in ustanovila nastopno pogodbo:

1. Gospod Frančišek Petan vzame Ivana Jeretina, štirinajstletnega sina gospoda Luke Jeretina, za svojega učenca in se zavezuje:

a) da ga hoče tri leta, in sicer od dné 1. januarja 1887. do dné 1. januarja 1890. vestno poučevati v vseh strokah mizarstva, zlasti stavbenega mizarstva;

b) skrbeti hoče, da bode imenovani učenec vselej izpolnjeval svoje dolžnosti, da bode pridno delal in se npravno vèdel ter redno hodil v tukajšnjo obrtno-nadaljevalno šolo;

c) da ga bode vsako nedeljo in vsak praznik oprášal vsakeršnega dela;

d) da bode s primernim stráhovanjem skrbel za uspešni telesni razvoj imenovanega učenca.

2. Nasprotno pa se zavezuje oče navedenega učenca, gospod Luka Jeretin:

a) da bode vsakega prvega dné meseca januarja, dokler traja učna dôba, plačeval gospodu Frančišku Petanu po petdeset goldinarjev učnine;

b) da bode svojemu sinu Ivanu vsako leto dajal obleko in perilo ter mu tudi kupoval vse potrebščine za obrtno-nadaljevalno šolo;

c) da bode poravnal sléharo škodo, katerokoli bi napravil sin Ivan iz popustnosti ali nepaznosti;

d) da poravná troške, kateri nastanejo, ko se podelí učencu učno izpričevalo.

Pričujoča pogodba se je spisala v dveh istopisih, in podpisala sva jo obá svojeročno.

V Ljubljani, dné 15. decembra 1886.

Frančišek Petan, mizar.

Luka Jeretin, tesar.

2. Učna pogodba, katero je sklenil krojaški mojster Peter Oreh s posestnikom Gregorijem Juričem.

Učna pogodba.

Na podlagi § 99. „Obrtnega reda“ je sklenil denašnjega dné gospod Peter Oreh, krojaški mojster na Krškem, z gospodom Gregorijem Juričem, posestnikom na Krškem, nastopno učno pogodbo:

1. Gospod Peter Oreh vzame Jožefa Juriča, petnajstletnega sina gospoda Gregorija Juriča, za svojega učenca in se zavezuje, da ga bode skrbno poučeval v svojem obrtu. Skrbeti hoče tudi, da bode učenec Jožef delaven, priden, da bode izpolnjeval krščanske dolžnosti in redno hodil v obrtno-nadaljevalno šolo na Krškem.

2. Učna dôba je odmerjena za tri leta, in sicer od dné 15. marca 1888. do dné 15. marca 1891.

3. Nasprotno se zavezuje gospod Gregorij Jurič, da plača gospodu Petru Orehu tistega dné, ko njega sin nastopi učenje in tistega dné, ko dovrši učno dôbo, po petdeset goldinarjev; vsa tri leta ga bode ob svojih troških oblačil in hranil, dajal mu stanovanje in ga tudi zdravil domá, ako bi obolel. Zajedno obeta povrniti vsako škodo, katero bi sin Jožef provzročil svojemu mojstru.

V potrditev te učne pogodbe sta spodaj svojeročna podpisa obeh zgoraj navedenih udeležencev in potrdilo občinskega urada, pri katerem se je sklenila.

Na Krškem, dné 12. marca 1888.

N. N.,
župan.

Peter Oreh,
krojaški mojster.

(Občinski pečat.)

Gregorij Jurič,
posestnik.

Nalogi. — 1. Napiši učno pogodbo, katero je sklenil kleparski mojster Martin Povodec s posestnikom Antonom Svetlom. Povodec se zavezuje, da bode Svetlovega sina štiri leta brezplačno učil kleparstva.

2. Čevlarski mojster Blaž Kopriva je sklenil učno pogodbo s posestnikom Leopoldom Virantom, da vzame njega sina Andreja za učenca in ga v treh letih za 100 gl. izuči čevljarstva.

b) Plačilne pogodbe.

(Lohnverträge).

Po § 1151. „Občega državlanskega zakonika“ nastane plačilna pogodba takrat, kadar se kdo zaveže, da bode za gotovo plačilo komu na službo, ali da zvrši določeno delo.

Takšna pogodba se sklepa s posli ali pomočniki večinoma ustno, sicer pa pismeno.

Iz „Občega državljanskega zakonika“ navajamo tukaj nastopne propise o plačilnih pogodbah:

Po § 1153. se poveritelju (t. j. ónemu, ki kàj naroči) ni treba držati sklenjene pogodbe, kadar ima delo toli bistvene nedostatke, da ni za rabo, ali kadar je zvršeno drugače, nego se je dogovorilo. Če poveritelj venderle neče razdreti pogodbe, ali če niso nedostatki ni bistveni ni proti izrecnemu pogoju, smé zahtevati, da se popravijo, smé pa tudi térjati primerne odškodbe in si v ta namen pridržati razmeren del obetanega plačila.

§ 1154. velí, da poveritelj ni dolžan vzprejeti naročene stvari, ako je poverjenec (to je óni, ki je prejel naročilo) po svoji krivdi ni dovršil o dogovorjenem času; tudi smé zahtevati, da se mu povrne vsakeršna škoda, katero je provzročila óna zamuda. Takisto pa je tudi poveritelj dolžan odškodovati poverjenca, ako bi ga ne plačal o pravem času.

Po § 1155. pristojí poverjencu primerna odškodnina tudi za službe ali dela, katerih ni zvršil, ako je bil namreč pri volji zvršiti dotični posel, pa ga je v njem po svoji krivdi ali slučajno oviral poveritelj; takisto mu pristojí primerna odškodnina, ako mu je poveritelj sploh čas kratil.

Po § 1156. se navadno izplača delo, kadar je dovršeno. Ako pa se vrší delo v določenih oddelkih časa ali proizvoda, in ako provzroča poverjencu troške, katerih ni prevzel, tedaj je le-tá upravičen zahtevati, da se mu še pred dovršenim proizvodom ali popolnoma narejenim delom dá razmeren del dogovorjenega plačila in se mu povrnejo troški.

§ 1157. velí, da takrat, kadar se zgolj slučajno izpridi tvarina, pripravljena za proizvod, ali kadar se proizvod sam pokvari, bodisi popolnoma, bodisi nekoliko, zadene škoda le njega, čegar je tvarina ali proizvod. Ako pa je dal poveritelj tvarino, katera očito ni bila rabna za primerno obdelovanje, tedaj je delavec odgovoren za škodo, ako je delo iz tega vzroka nedostatno in ni posvaril poveritelja.

§ 1160. Delavci, kateri so najeti za določeno dóbo ali do-
tlej, dokler ne zvrše dotičnega proizvoda, ne smejo opustiti dela

brez pravega razloga pred doteklo dōbo in predno ni zvršen proizvod; takisto se jih tudi ne smé odsloviti pred tem časom. Ako delo prestane, odgovoren je takó poveritelj kakor poverjenec za svojo krivdo, nobeden njiju pa za naključje.

Po § 1162. izgubi plačilna pogodba o takih delih, pri katerih se jemlje v poštev posebna spretnost delavčeva, svojo moč précej o smrti delavčevi, in dediči smejo térjati samó ceno prirejene rabljene tvarine in del plačila, kateri je primeren vrednosti zvršenih del. Ako umrè poveritelj, morajo se dediči ali držati pogodbe, ali pa odškoditi poverjenca.

Plačilne pogodbe se kolkujejo po lestvici III., kadar izročamo drugačno delo, nego ga opravljajo dninarji, posli, pomočniki i. t. d. in sicer se kolek ravná po lètni dogovorjeni plači dotičnega delavca. Ako se delavec izreče, da sam preskrbí tvarino za delo, kolkuje se pogodba po lestvici III.

Vzgledi. — 1. Pogodba, katero je sklenil tvorničar za usnje Peter Kladivec v Ljubljani s svojim poslovođjo Ivanom Tratnikom.

Službena pogodba.

Kolek

Gospod Peter Kladivec, tvorničar za usnje v Ljubljani, sklenil je danes z gospodom Ivanom Tratnikom nastopno pogodbo:

1. Gospod Ivan Tratnik se zavezuje, da nastopi dné 1. januarja 1890. leta službo poslovođje v tvornici gospoda Petra Kladvica in sicer za tri zaporedna leta.

2. Gospod Ivan Tratnik izreka, da bode skrbno in vestno upravljal obrtno poslovanje, nadziral delavce, natančno vodil poslovne knjige in v obče v sléharnem oziru nadomeščal in zastopal gospoda Petra Kladvica, kadar bi le-tega ne bilo domá. Zavezuje se tudi, da bode po svojih močéh pospeševal vse, kar bi utegnilo koristiti tvornici gospoda Petra Kladvica, odvracati in zabranjevati pa vsakeršno škodo, katera bi izvirala iz trgovskih poslov.

3. Nasprotno se zavezuje gospod Peter Kladivec, da bode svojemu poslovođji, gospodu Ivanu Tratniku, plačeval prvo leto po osemdeset goldinarjev na mesec, dajal mu prosto stanovanje,

in ako bi bil zadovoljen ž njim, v prihodnjem letu povišal njega plačo za 20 %.

4. Oba udeleženca sta upravičena, da se tri mesece, predno doteče pričujoča pogodba, izrečeta, ali in kakó jo hočeta obnoviti ali ne.

Zaradi vzajemne varnosti se je napravila ta pogodba v dveh istopisih in se je vsakemu pogodniku izročil po jeden izvod.

V Ljubljani, dné 15. decembra 1889.

Peter Kladivec,
tvorničar za usnje.

Ivan Tratnik.

2. Plačilna pogodba, katero je sklenil zlatar Prosén v Gorici z ondotnim mizarskim mojstrom Frančiškom Iskra.

Kolek

Plačilna pogodba.

Podpisanca, gospod Martin Prosén, zlatarski mojster in gospod Frančišek Iskra, mizarski mojster, sklenila sta danes nastopno pogodbo:

1. Gospod Frančišek Iskra se zavezuje, da zvrši najpozneje v štirih mesecih od denšnjega dné gospodu Martinu Prosénu za prodajalnico v Semeniških ulicah šte. 3. popolno prodajalničino opravo od trajnega lesá, črno pološčeno, lepo in trdno izdelano, obsezajočo tri stenske omare in prodajalno mizo, dalje pisno mizo, stoječe zrcalo, dva naslanjača, prevlečena s pristnim črnim usnjem, in štiri stole, zvršene natanko po narisku, kateri je priložen tej pogodbi.

2. Za vse mizarsko delo z vštetim pleskarskim, ključarskim in tapetniškim delom, za dobavo zrcala, za posteklenje, iz kratka: za vsa potrebna glavna in pomožna dela prejme gospod Frančišek Iskra, kadar bode navedena oprava popolnoma postavljena, tisoč goldinarjev in tri mesece pozneje še tristo goldinarjev v gotovini. Več, nego je dogovorjeno v tej pogodbi, gospod Martin Prosén ni dolžen plačati.

3. Gospod Frančišek Iskra je gospodu Martinu Prosénu za svoje delo porok leto dnij, pričenši z dnem, ko bode oprava

končno postavljena, in se zavezuje, da v tej dôbi précej in brezplačno zvrši vsakeršno popravo, katere bi bilo morda treba zaradi te postavitve.

4. Ako bi se vsa oprava ne postavila v gôri določeni dôbi, smé gospod Martin Prosén gospodu Frančišku Iskri za vsak zamujeni dan odtegniti deset goldinarjev od prvega plačila 1000 gl.

V potrdilo te dvojno napisane pogodbe najin in dveh na-prošenih prič svojerôčni podpis.

V Gorici, dné 15. februvarja 1890.

Frančišek Dežman, priča.

Martin Prosén,
zlatar.

Anton Volčič, priča.

Frančišek Iskra,
mizarski mojster.

3. Pogodba, katero je sklenil kleparski mojster Štefan Dekleva v Celji s pomočnikom Pavlom Mihaličem.

Kolek

Plačilna pogodba.

Gospod Štefan Dekleva, kleparski mojster, sklenil je danes s pomočnikom gospodom Pavlom Mihaličem nastopno pogodbo:

Gospod Pavel Mihalič se zavezuje, da bode za dogovorjeno tednino 12 goldinarjev, katera se mu bode izplačevala na konci vsakega tedna, po deset ur na dan vestno in na popolno zadovoljnost svojega mojstra izvrševal odkazana dela v delavnici gospoda Štefana Dekleve. Tudi se zavezuje, da povrne sléharo škodo, katero bi učinil po svoji krivdi.

V dokaz te pogodbe svojerôčni podpis obeh udeležencev.

V Celji, dné 1. avgusta 1890.

Štefan Dekleva,
kleparski mojster.

Pavel Mihalič,
pomočnik.

Nalogi. — 1. Napiši pogodbo krojaškega mojstra Jakoba Dobrile v Trstu s pomožnim delavcem Gregorijem Strusom, katera določuje, da bode Dobrila plačeval od suknje po gl. 5.—, od hlač po gl. 1.50 in od telovnika po gl. 1.—, ako bode sam dajal vse, česar je treba.

2. Stavbarski mojster Frančišek Grm v Ljubljani sklene s polirjem Mihaelom Gustinom pogodbo, da mu bode plačeval po gl. 50.— na mesec za nadziranje zidarskih del. (Vzajemna jednomesečna odpoved.)

c) Najemne pogodbe.

(Miethverträge).

Kadar najamemo v tuji hiši stanovanje, prodajalnico i. t. d., sklenemo s hišnim posestnikom ustno ali pismeno najemno pogodbo. V taki pogodbi je treba zaznamenovati najete prostore, najemnino in po navadi tudi najemno dōbo.

Kar se dostaje najetih prostorov, mora najemnik izreči, da jih bode ostavil prav takšne, kakor jih je prevzel; najemnina se plačuje o dogovorjenih rokih in sicer iz večine naprej; najemna dōba se izrecno označi ali pa dogovori molčē, kakor je navadna v dotičnem kraju.

Vsaka najemna pogodba mora biti kolkovana po lestvici II., in sicer po znesku, katerega dobimo, ako pomnožimo jednoletno najemnino s številom let. Če znaša n. pr. jednoletna najemnina gl. 250.— in smo najeli stanovanje, prodajalnico i. t. d. za šest let, računamo kolek od $250 \text{ gl.} \times 6 = 1500 \text{ gl.}$; torej znaša 5 gl. Ako pa traja najemna dōba nad deset let, ne kolkuje se pogodba više, nego po desetkratni najemnini. Kadar najemna dōba sploh ni izrecno navedena, umeri se kolek po trikratni letni najemnini.

Kadar kupimo ali prodamo zemljišče, hišo i. t. d., dobro je, da nam napiše kupno pogodbo notar ali odvetnik. Sploh je priporočno, da dajemo važnejše pogodbe spisovati notarju ali odvetniku, ker bi se utegnilo primeriti, da bi ne bile prav napisane in bi nam zatō provzročile znatno škodo.

Vzgledi. — 1. Najemna pogodba, katero je sklenil hišni posestnik Frančišek Dolnik s pekom Jožefom Glavino.

Kolek

Najemna pogodba.

Gospod Frančišek Dolnik, hišni posestnik v Rožnih ulicah štev. 3., sklenil je danes z gospodom Jožefom Glavino, pekarskim mojstrom, nastopno pogodbo:

1. Gospod Frančišek Dolnik oddaja gospodu Jožefu Glavini stanovanje z dvema sobama in kuhinjo, pekarnico s prodajalnico, skladišče za moko in drvarnico v svoji hiši v Rožnih ulicah šte. 3., in sicer za šest let od dné 1. marca t.l. za letno najemnino gl. 350— (tristoinpetdeset goldinarjev).

2. Gospod Jožef Glavina se zavezuje, da bode gospodu Frančišku Dolniku ali njega naslednikom plačeval dogovorjeno najemnino naprej v četrletnih rokih in zajedno obeta, da bode najete prostore ohranjal prav takšne, kakor jih je prevzel. Ako bi gospod Jožef Glavina ne plačeval redno svoje najemnine, ali če bi kvaril najete prostore, upravičen je gospod Frančišek Dolnik, razdreti to pogodbo in zahtevati, da gospod Jožef Glavina v treh mesecih izprazni najete prostore.

3. Obema navedenima pogodnikoma je slobodno, po minuli šestletni dōbi obnoviti to pogodbo ali pa jo razdreti pol leta pred doteklo dōbo.

Ta pogodba se je napravila v dveh istopisih, in podpisala sta jo oba udeleženca, kakor tudi dve naprošeni priči.

V Ljubljani, dné 15. februvarja 1890.

Jakob Slivar, priča.

Peter Videc, priča.

Frančišek Dolnik,
hišni posestnik.

Jožef Glavina,
pekarski mojster.

2. Najemna pogodba, katero je sklenil hišni posestnik Ivan Sodnik s kamenarjem Matijo Volčičem.

Kolek

Najemna pogodba.

Denaš njega dné sta sklenila gospoda Ivan Sodnik, hišni posestnik na Sv. Petra cesti šte. 28., in Matija Volčič, kamenarski mojster, nastopno pogodbo:

1. Gospod Ivan Sodnik daje gospodu Matiji Volčiču za tri leta v najem zagrajeno zemljišče pri svoji hiši na Sv. Petra cesti šte. 28., in sicer za to, da bode gospod Matija Volčič ondu skladal kamenje in kamenarske izdelke, kakor tudi postavil krito in zaprto kamenarsko delavnico.

2. Gospod Matija Volčič se zavezuje, da bode za navedeno zemljišče gospodu Ivanu Sodniku ali njega naslednikom plačeval gl. 80— (osemdeset goldinarjev) najemnine, in sicer jedno polovico vsakega 1. dné meseca junija, drugo polovico pa vsakega 1. dné meseca decembra.

3. Ta pogodba je veljavna od dné 1. junija t. l. in se končá dné 1. junija 1892. leta.

Da je vse resnica, kar je zgoraj navedeno, zató sta se oba udeleženca svojeróčno podpisala na dva istopisa pričujoče pogodbe.

V Ljubljani, dné 8. maja 1889.

Ivan Sodnik,
hišni posestnik.

Matija Volčič,
kamenarski mojster.

Nalogi. — 1. Čevljar Frančišek Koder v Novem Mestu najame pri hišnem posestniku Andreji Krajniku stanovanje z dvema sobama in delavnico za letno najemnino gl. 100— s tem pogojem, da mu napravi Krajnik izlogo in mu dovoli, da obesi nad delavnico tablo z napisom. Plačeval bode najemnino vselej četrť leta naprej.

2. Vrtnar Martin Vrbovec v Kranji najame vrt tik hiše posestnika Simona Robiča na 5 let za letno najemnino gl. 180— proti temu, da smé ondu napraviti toliko gredic, kolikor jih potrebuje, in zgraditi rastlinjak. Plačeval bode na pol leta, vselej naprej.

16. Pooblastila.

(Vollmachten).

Pogodba, s katero se kdo zaveže, da v imeni koga drugega izvrši naročeni mu posel, imenuje se pooblastilna pogodba. Listína, katera se napiše o tej pogodbi, imenuje se pooblastilo. Kdor jo izdá, óni je pooblastitelj (mandant), kdor pooblastilo prejme, pa pooblaščenec (mandatar).

Pooblastila so splošna (generalna), ako poverimo komu vse posle, ali posebna (specijalna), ako mu poverimo samó nekatere. Tudi razločujemo pogodbe, s katerimi prepuščamo pooblaščenцу neómejeno slobodo dejanja, takó torej, da smé izvr-

ševati posle, kakor vé in zná ter pogodbe, s katerimi je pooblaščenec sloboda dejanja omejena, torej takó, da mu natanko določimo, do katere meje smé izvrševati dotični posel in tudi povemo, kakó ga smé dovršiti.

Ako pooblastilo ni izdano pismeno, sodimo iz dotične stvari in iz posla samega, kakó daleč seza pooblastilo. Kdor komu poveri upravo, o tem se domneva, da mu je tudi podelil moč ukrepati vse tisto, česar zahteva uprava sama in kar je navadno združeno ž njo.

Ako dovoli imetnik trgovine ali obrta svojemu služabniku ali učencu, da prodaja blagó v prodajalnici ali zunaj prodajalnice, tedaj se domneva, da sta le-tá upravičena, vzprejemati plačila in zánja izdajati pobotnice (t. j. potrjati račune).

Kdor pa koga pooblastí, da v njega imeni prodaja blagó, ni ga še pooblastil, da bi tudi v njega imeni kupoval blagó. Ako jemlje kdo blagó na knjižico, domneva se, da je óni, kdor knjižico prinaša, upravičen jemati blagó na upanje.

Pooblastitelj smé preklicati pooblastilo, kadarkoli ga je volja, vender mora pooblaščenec povrniti troške in sploh vsakeršno škodo, poleg tega pa mu dati primerno nagrado. To se mora zgoditi celó takrat, kadar se po naključji posel ni mogel zvršiti.

Tudi pooblaščenec smé odpovedati prejeto pooblastilo. Ako ga pa odpové pred zvršenim poslom, povrniti mora sléharno škodo, ako ni bilo nenádejanega in neizogibnega zadržka.

Pismeno pooblastilo mora obsezati:

1. imé pooblastiteljevo in pooblaščenčevo;
2. posel, za katerega veljá pooblastilo, če treba, tudi imé ónega, s katerim se posel doženi;
3. izrecílo, ali in kakó je omejeno pooblastilo in ali si smé pooblaščenec poiskati namestnika;
4. nagrado, katero prejme pooblaščenec za poverjeni posel, ako se je sploh dogovorila;
5. izrecílo pooblastiteljevo, da pritrdi vsemu, kar ukrene pooblaščenec; da mu povrne vse troške, katere bi provzročal naročeni posel, tudi ako bi bil brezuspešen; da plača pooblaščenec tudi kâj naprej za troške, ako le-tá zahteva; napósled, da povrne sléharno škodo, katero bi imel pooblaščenec, izvršujê naročeni posel.

Ako obetamo v pooblastilu nagrado, kolkovati se mora kakor plačilna pogodba; ako ne obetamo nobene nagrade, kolkuje se vsaka pôla po 50 kr. Kadar pa smé kdo v našem imeni prejemati poštné pošiljatve, tedaj se pooblastilo sploh ne kolkuje.

Ker so pooblastila jako pomembna, izdajati jih je dôkaj oprezno. V posebno važnih primerih pa je vselej treba vprašati pravnega zvedenca (odvetnika ali notarja), predno izdamo pooblastilo.

Vzgledi. — 1. Usnjar Anton Trdina na Vrhniki pooblašča Frančiška Topola, da smé namesto njega prodajati usnje na sejmu.

Kolek

Pooblastilo.

Podpisanec sem se namenil vso svojo zalogo usnja o sv. Petru peljati v Ljubljano in jo razprodajati za gotovo plačilo in tudi na upanje. Ker pa zaradi bolezni ne morem sam z dôma, pooblaščam gospoda Frančiška Topola, da pelje o prihodnjem sejmu namesto mene moje blagó v Ljubljano in ga prodaja v mojem imeni. Zajedno izrekam, da pritrdim vsemu, kar ukrene v tej stvári.

V dokaz tega zagotovila sem napravil to pooblastilo in se svojeróčno podpisal.

Na Vrhniki, dné 26. junija 1891.

Anton Trdina.

2. Trгоvec Ivan Lesar v Trstu pooblašča svojega pomočnika Petra Kosmača, da smé izvrševati vse trгоvske posle, dokler se ne vrne s potovanja.

Kolek

Pooblastilo.

Ker moram podpisanec za dva ali tri tedne z dôma, pooblaščam svojega pomočnika Petra Kosmača, da smé v mojem imeni izvrševati vse trгоvske posle, in izrekam, da pritrdim

vsemu, kar se mu bode zdelo v tem času gledé na mojo trgovino potrebno ukreniti v mojem imeni.

V Trstu, dné 1. marca 1891.

Ivan Lesar,
trgovec.

3. Mizar Jakob Belè v Ljubljani pooblašča tesarja Martina Podleska v Tolminu, da smé iz lepa ali sodnim pótem izterjati dolg pri posestniku Juriji Mlakarji v Tolminu.

Kolek

Pooblastilo.

Podpisanec pooblašča gospoda Martina Podleska v Tolminu, da smé v mojem imeni ali sam ali po svojem namestniku iz lepa ali sodnim pótem od gospoda Jurija Mlakarja v Tolminu izterjati mojo terjatev gl. 156·85 s 6 % obrestimi vred, tekočimi od dné 1. maja t. l.

V Ljubljani, dné 1. decembra 1890.

Jakob Belè,
mizarski mojster. *)

Naloge. — 1. Pek Jernej Anžič v Novém Mestu pooblašča svojega pomočnika Jakoba Poznika, da smé proti gotovemu plačilu ali tudi na upanje prodajati kruh in drugo pecívo, prejemati denar in potrjati račune.

2. Kamenar Jožef Mrva v Kranji pooblašča notarja Frančiška Ledenika v Ljubljani, da smé v njega imeni kupiti hišo šte. 29. na Poljanah v Ljubljani za 20.000 gl. in tudi izreči, da se izplača prva polovica takoj, druga pa v treh mesecih po dovršenem kupu.

3. Stavbarski mojster Lavrencij Janežič v Ljubljani pooblašča svojega polirja Frančiška Pršéta, da smé v njega imeni prejemati vsakovrstno pripeljano stavívo in potrjati nasprotne liste.

4. Usnjar Simon Jordan v Mariboru pooblašča svojega brata Petra Jordana, da ga smé zastopati pri sodni obravnavi o dolgéh čevljarja Rudolfa Prešérna v Celji.

*) Kadar se rabi pooblastilo v drugi kronovini, nego je bilo izdano, mora biti podpis pooblastiteljev poverjen (legaliziran) ali pri c. kr. notarji ali pri sodišči.

V. Vloge pri uradih.

(Eingaben an Behörden).

Kakor vsak državlján, ima tudi obrtník raznotere pravice in dolžnosti, katere so ustanovljene v zakonih in ukazih. Kadar hoče torej obrtník uveljaviti svojo pravico, ali kadar je treba prisiliti njega samega, da bi izpolnil svojo dolžnost, občevati mora s posebními uradi, kateri varujejo in izvršujejo zakonita določila.

Občuje pa ali ustno ali pismeno. Za pismeno občevanje rabi takozvane vloge, katere pošilja zlasti politískim oblastvom. Prva stopinja teh politískih oblastev so c. kr. okrajna glavarstva in magistrati v mestih s samostojnim statutom.*) Ta oblastva pazijo, da se izvršujejo obrtni propisi; pri njih se mora zgласiti vsakdo, kdor hoče samostojno obrtovati; ona podeljujejo koncesije nekaterim posebnim obrtom, ako „Obrtni red“ ne določuje drugače, in preiskujejo in kaznujejo prestopke „Obrtnega reda“, ako to ne sezá v področje navadnega kazenskega sodišča.

Ako se hočemo pritožiti proti odloku prve stopinje, napišemo vlogo do druge stopinje, to je do c. kr. deželne vlade, ali v posamičnih kronovinah do c. kr. namestništva. Politíska deželna oblastva podeljujejo mimo drugega koncesije vsakeršnim tiskarskim obrtom v takih krajih, kjer je politíska gosposka, razven pravice, prodajati samó in jedino molitvene in šolske knjige; dalje koncesije posojilnim knjižnicam in bralnicam ter koncesije za stavbarske obrte.

*) Po slovenskih deželah mesta Ljubljana, Trst, Gorica, Celovec, Celje in Maribor.

Najvišja stopinja v obrtnih stvaréh je c. kr. ministerstvo notranjih stvari.*) To n. pr. izjemoma podelí konce-sijo, da se napravi tiskarski obrt v takem kraju, kjer ni no-bene politíške gosposke.

Zunanja oblika vlogam je do cela drugačna od oblike drugih pisanj. Pišejo se na célo pôlo belega popirja (takozvano „malo pisarniško obliko“). Zgoraj, primeroma tri prste pod robom, za-piše se naslov dotičnega oblastva; n. pr. „Slavno c. kr. okrajno glavarstvo! — Slavni mestni magistrat! — Visoka c. kr. deželna vlada!“ i. t. d. — (O naslovih sploh glej „Dodatek“.)

Zopet tri prste niže, in sicer takó, da pustiš na levi stráni robú za tri ali štiri prste (časih se rabi tudi na pol preganjen popir), napišeš prošnjo, oziroma zglasilo ali pritožbo. Ako ne za-došča prva stran, piši na drugo in tretjo, ali vedno takó, da je zgoraj, spodaj in na levi stráni robú za tri prste. Če je treba za vlogo več pôl, sešijejo se z drobnim motvozom.

Vsaka vloga bodi jasna in točna, poleg tega oskromna in spoštljiva. Posebnega uvoda ji navadno ni treba, nego précej se začjenja s prošnjo ali zglasilom. Kadar prilagamo vlogi listíne ali druge spise v dokaz, da je resnično, kar navajamo v nji, treba je te „priloge“ označiti z zaporednimi (tekočimi) števil-kami ali z vélikimi zaporednimi črkami in jih tudi še zazname-novati na vloge leve stráni, da je vloga preglednejša. Vloge skle-pamo s pravo prošnjo (petitum), kolikor môči kratko, vender pa takó, da povemo jasno vse, česar prosimo. Kadar z vlogo kàj naznanjamo, prosimo na konci, da blagoizvôli dotično oblastvo vzprejeti na znanje, kar smo povedali.

Pôle poslednja stran nam rabi za „nadpis“ (rubriko ali rubrum). Najprej preganemo pôlo po sredi od zgoraj dôli in potem zapišemo nadpis na desno polovico. Zgoraj postavimo naslov ónega oblastva, kateremu pošiljamo vlogo; nekako v sredi za-pišemo svoje krstno in rodbinsko imé, svoj stan in naslov; spodaj pa razložimo kolikor môči kratko, kaj je vsebina naši vlogi, in povemo, koliko ima prilog.

*) Od politíških oblastev je treba ločiti sodna oblastva, in sicer: c. kr. okrajna sodišča in c. kr. okrožna in deželna sodišča, c. kr. deželna nadsodišča in končno c. kr. najvišji sodni in kasacijski dvor.

Vloge morajo biti kolkovane, in sicer iz večine po 50 kr. za vsako pôlo. Pri vlogah pa, s katerimi se zglaša nastop samostojnega obrta ali prosi uradne koncesije, ravná se kolek po številu prebivalstva, in sicer je treba plačati:

- a) na Dunaji od prve pôle gl. 6—;
- b) v mestih z več nego 50.000 prebivalcev od prve pôle gl. 4—;
- c) v mestih z 10.000 do 50.000 prebivalcev od prve pôle gl. 3—;
- d) v mestih s 5000 do 10.000 prebivalcev od prve pôle gl. 2—;
- e) po vseh drugih krajih od prve pôle gl. 1.50.

Za vsako nastopno pôlo znaša kolkovina 50 kr.

Pri uradih so posebni oddelki, kjer se vzprejemajo vloge in z zaporednimi številkami zapisujejo v „vložni zapisnik“. Ako želimo, označi se nam na prepisani rubriki, kdaj smo oddali vlogo, in številka, s katero je zaznamenovana v vložnem zapisniku. Vender se takšno potrdilo zahteva samó pri izredno važnih vlogah.

O stanovskem razmerji obrtnikov.

Obrtniki napravljajo vloge:

1. kadar zglasé obrt;
2. kadar je sploh potrebno v obrtovanji;
3. kadar odpovedó obrt.

1. Nastop samostojnega obrta.

Kdor hoče obrtovati na svojo roko, mora obrt najprej zglašiti pri obrtnem oblastvu (c. kr. okrajnem glavarstvu ali v mestih s samosvojim statutom pri magistratu), ali pa ga nastopiti šele tedaj, ko mu je oblastvo dovolilo. Kdaj zadošča, ako ga samó zglasí, in kdaj mora prositi dovolitve, to je zavisno od obrta samega.

a) **Kakšni so obrti.**

Po § 1. „Obrtnega reda“ so obrti:

1. slobodni;
2. rokodelski;
3. dopuščeni (koncesijonirani).

Sloboden obrt, to je takšen, o katerem ni izrecno povedano, da je rokodelski ali dopuščen, smé pričeti vsakdo, kadar zgласí oblastvu svojo namero in dokaže, da ima vse óne pogoje, kateri ga sploh upravičujejo za samostojno obrtovanje.

Kdor hoče nastopiti rokodelski obrt, to je jeden izmed ónih obrtov, katere oznamenuje c. kr. trgovsko ministerstvo, dogovorno z ministerstvom za notranje stvari, za rokodelske obrte, mora ga zgласiti pri oblastvu in zajedno dokazati, da ga je sposoben nastopiti in izvrševati.

Predno se nastopi dopuščen obrt, imeti mora dotičnik uradno koncesijo ali dopustilo. Takšna koncesija se daje le takšnim prosilcem, ki so zanesljivi gledé na obrt, in pri nekaterih obrtjih tudi posebe sposobni za samostojno obrtovanje.*)

Zapisnik rokodelskih in dopuščenih obrtov glej v „Dodatku“ VII.

b) **Kakšni so pogoji za samostojno obrtovanje.**

Kdor hoče nastopiti kakeršenkoli obrt, mora dokazati, da je avstrijski državlján, in zató vložiti domovinski list, s katerim izpriča, da ima domovinsko pravico v občini tostranske državne polovice; dokazati pa mora tudi samosvojnost, to je, da je upravičen sam gospodariti z imenjem svojim. Samosvojnost se izpriča z listino, katera potrjuje, da je že polnoleten, če pa še ni dovršil 24. leta, z listino, v kateri ga sodišče priznava za polnoletnega.

Če kdo ni upravičen sam gospodariti z imenjem svojim, smé na njega račun obrtovati namestnik ali zakupnik, toda samó takrat, ako dovolita zakoniti zastopnik nedoletnikov in pristojno sodišče.

*) Pri gostilničarskem in krčmarskem obrtu zahteva zakon splošno zanesljivost.

Kdor je bil obsojen zaradi kakeršnegakoli hudodelstva, zaradi prestopka iz dobičkarstva ali zaradi prestopka proti javni nravnosti, kakor tudi zaradi pregreška, označenega v § 486. kazenskega zakonika, takisto zaradi tihotapstva, zaradi težkega dohodarstvenega prestopka, temu se smé prepovedati, da bi pričel obrtovati, ako se je bati, da bi zlorabil obrtovanje.

c) **Kakó je zglašati slobodne obrte.**

Komur ne branijo ravnokar navedena določila, upravičen je sam na svojo roko izvrševati kakeršenkoli slobodni obrt. Toda predno ga začnè, mora ga ali ustno ali pismeno naznaniti obrtnemu oblastvu. V vlogi mora dotičnik navesti, kakó se imenuje, koliko ima let, kje stanuje, kateri državi pripada, v katero občino dotične države je pristojen, s kakšnim obrtom se misli baviti in kje ga namerja izvrševati. Ako je treba dovolitve zakonitega zastopnika in pristojnega sodišča, izkaži se tudi ta. Če ne najde obrtno oblastvo nikakeršnega zadržka ni proti podjetniku ni proti delu in kraju, kjer bi se opravljalo, izdá prosilcu obrtni list (Gewerbeschein), sicer pa mu prepové, da bi delo začel ali nadaljeval, dokler se zadržek ne odpravi. Zajedno se prosilec pozôve, naj se zgласí pri obrtnem oblastvu, katero po njega izrecilih napravi natančen zapisnik, na čegar podlagi mu posebno oblastvo za odmerjanje obrtarine odmeri takozvano obrtarino (Erwerbsteuer), katero mora plačevati od svojega obrta.

Vzgledi. — 1. Frančišek Blažič zglašá pri mestnem magistratu v Ljubljani barvarski obrt.

Kolek

Slavni mestni magistrat!

Podpisanec namerjam na Sv. Petra cesti v Ljubljani šte. 28. ustanoviti barvarsko delavnico, zato uljudno napovedujem svoj obrt.

A Iz priloženega krstnega in domovinskega lista A
B in B je razvidno, da imam 28 let in da sem pristojen
v mesto ljubljansko.

Zglašuje torej barvarski obrt, prosim udano:

Slavno obrtno oblastvo izvôli vzprejeti pričujočo
zglasitev in mi dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dné 3. januarija 1891.

Frančišek Blažič.

(Zunaj):

Slavni

mestni magistrat

v

Ljubljani.

Frančišek Blažič, stanujoč v
Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 28.,

zglašá barvarski obrt in
prosi obrtnega lista.

Z 2 prilogama.

2. Andrej Zelenko v Kranji zglašá pri ondotnem c. kr. okrajnem
glavarstvu obrt z živíli.

(Ta vzgled, postavljen na stranéh 109. in 110., zajedno pojasnjuje
naše opomnje o zunanji obliki pismenih vlog, kakor smo jih navedli na
stráni 104.)

Nalogi. — 1. Tkalec Lavrencij Pust v Mariboru zglašá pri ondotnem
magistratu slobodni tkalski obrt, katerega bode izvrševal v Gospodskih
ulicah št. 25., in prosi obrtnega lista. Rabil ne bode nobenih posebnih
naprav, da bi bilo treba odobriti obrtovalnico.

2. Peter Zalaznik, stanujoč v Ljubljani, Križevniške ulice šte. 7.,
zglašá pri mestnem magistratu v Ljubljani trgovino z mešanim blagom,
katero hoče izvrševati v Slonovih ulicah št. 5. Porojen je leta 1858. v Vi-
pavi, pristojen pa v Postojino.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Kranji.

Podpisanec namerjam v Kranji šte. 32. samostojno izvrševati slobodni obrt z živili.

A/ Zglašuje ta obrt, usojam si pod A/ prilagati krstni list, iz katerega je razvidno, da sem porojen v Mengiši leta 1852., torej sedaj v 38. letu svojem.

B/ Iz domovinskega lista pod B/ je razvidno, da sem pristojen v občino mengiško, torej tudi avstrijski državlján.

Blagovôli zatô slavno c. kr. okrajno glavarstvo vzprejeti to mojo zglasitev in mi izdati obrtni list.

V Kranji, dné 15. marca 1889.

Andrej Zelenko.

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Kranji.

Andrej Zelenko, stanujoč v Kranji

štev. 32.,

zglašá obrt z živíli.

*Z 2 izvirnima pri-
logama.*

d) Kakó je zglašati rokodelske obrte.

Kdor hoče zglasiti rokodelski obrt, mora razven prilog, potrebnih za zglasitev slobodnega obrta, priložiti tudi učno izpričevalo in vsa delavska izpričevala, kar jih ima, da dokaže sposobnost svojo.*) Dokaže jo pa tudi lahko samó z izpričevalom, da je uspešno dovršil jednega izmed ónih obrtnih učnih zavodov, katerih izpričevala usposablajo za samostojno izvrševanje dotičnega obrta. (Ti učni zavodi so z rokodelskimi obrti vred navedeni v „Dodatku“ VII.).

Smeti je izvrševati tudi več obrtov zajedno; toda če so bistveno različni, mora se vsak obrt zglasiti posebe. Stavbarski ključar n. pr., ki izdeluje lesene okenske okvire ali druge stvari, pripadajoče mizarskemu obrtu, zglasiti mora takó stavbarsko ključarstvo kakor stavbarsko mizarstvo.

Vzgleda. — 1. Mizarski pomočnik Simon Peterlin v Celji zglaša pri ondotnem mestnem uradu mizarski obrt.

Kolek

Slavni mestni urad

v

Celji.

Gledé na propise „Obrtnega reda“, usojam si nanzanjeti, da namerjam v Celji, Graška cesta šte. 8, samostojno izvrševati mizarski obrt.

- A Zglasitvi svoji prilagam krstni list A, iz kate-rega se vidi, da sem porojen dné 15. maja 1857. leta v Žalci, torej polnoleten.
- B Kakor izpričuje domovinski list B, pristojen sem v Žalec, torej avstrijski državlján.
- C Iz učnega izpričevala C se blagovôli slavni mestni urad uveriti, da sem se izučil pri tukajšnjem mizar-

*) Iz priloženih delavskih izpričeval mora biti razvidno, da je zgla-silec vsaj dve leti delal za pomočnika.

skem mojstru gospodu Antonu Volku; kakor pa kaže D izpričevalo D, bil sem potem deset let pri njem za mizarskega pomočnika.

Opiraje se na te razloge, prosim:

Slavni mestni urad blagovôli vzprejeti to zgla-sitev in mi dostaviti obrtni list.

V Celji, dné 1. oktobra 1890.

Simon Peterlin.

(Zunaj):

Slavni
mestni urad

v

Celji.

Simon Peterlin, mizarski po-
močnik, stanujoč v Celji, Graška
cesta šte. 8.,

zglašá mizarski obrt.

S 4 prilogami.

2. Strugarski pomočnik Frančišek Jerala, stanujoč v Ljubljani, Breg šte. 3., zglašá pri c. kr. okrajnem glavarstvu ljubljanske okolice stru-garski obrt.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Podpisanec udano naznanjam, da hočem v Šent Vidu nad Ljubljano šte. 12. izvrševati strugarski obrt in opiram svojo zglasitev na nastopne razloge:

A/ Po priloženem krstnem listu A/ sem porojen v Škofji Loki dné 18. septembra 1860. leta, torej polno-

B/ leten, in po domovinskem listu B/ pristojen v škofje-loško občino.

C/ Kakor je razvidno iz izpričevala C/, dovršil sem z dobrim uspehom strokovni oddelek za lesni obrt na c. kr. državni obrtni šoli v Gradci; po izpričevalih

D/ E/ D/ in E/ pa sem bil nató pet let za strugarskega pomočnika v Celovci in v Ljubljani.

Na te razloge oprt, prosim:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagoizvóli vzprejeti mojo zglasitev in mi dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dné 1. julija 1891.

Frančišek Jerala.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Ljubljani.

Frančišek Jerala, strugarski pomočnik, stanujoč v Ljubljani, Breg šte. 3.,

zglašá strugarski obrt in prosi obrtnega lista.

S 5 prilogami.

Naloge. — 1. Kleparski pomočnik Jožef Kržin, stanujoč v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 25., porojen dné 5. februvarja 1861. leta, pristojen v Ljubljano, zglašá pri mestnem magistratu ljubljanskem, da hoče v Kolo-dvorskih ulicah šte. 2. izvrševati kleparski obrt. Zglasitvi prilaga poleg krstnega in domovinskega lista učno izpričevalo in dve delavski izpričevali.

2. Martin Melik, stanujoč v Ajdovščini in prav tjá pristojen, nanzanja mestnemu magistratu v Gorici, da bode na Travniku šte. 5. izvrševal mizarški obrt. Dovršil je posebni tečaj za pohištvono in stavbarsko mizarstvo na tehnološkem obrtnem muzeji dunajskem.

3. Jožef Kleč, porojen v Tržiči in tjá pristojen, hoče se ustanoviti za ščetarja v Litiji. Ondotnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu predlaga učno izpričevalo in tri delavska izpričevala.

e) **Kakó naj zglašajo zlatarji ali srebrarji svoj obrt.**

Po § 47. zakona o čistini zlatnine in srebrnine in nje nadziranji z dné 26. maja 1866. leta morajo se obrtniki, kateri izdelujejo ali prodajajo zlatnino in srebrnino, zglasiti pri dotičnem kontrolnem uradu, predno nastopijo svoj obrt, in mu zajedno označiti svoje obrtovališče. Takisto se mora vsaka izpremema tega obrtovališča zglasiti vsaj v osmih dneh.

Kdor hoče torej izvrševati zlatarski ali srebrarski obrt, zglasiti se mora pri dotičnem obrtnem oblastvu, da prejme obrtni list, zglasiti pa tudi pri dotičnem kontrolnem uradu, kateri ima sploh dolžnost, da v svojem področji nadzira srebrarje in zlatarje. Zglasitev pri kontrolnem uradu je prosta kolka in se lahko zvrši tudi ustno.

Kontrolni uradi so po ukazu finančnega ministerstva z dné 30. novembra 1866. sploh podrejeni finančnemu ministerstvu. Glavni urad za punciranje je na Dunaji, njemu pa so mimo drugih podrejeni uradi n. pr. v Celovci (njega uradno znamenje K), v Ljubljani (uradno znamenje L) in v Trstu (uradno znamenje M). Tem uradom za punciranje so zopet podrejena puncišča, ki so iz večine združena s c. kr. davčnimi uradi.

Izmed drugih zakonitih določil, tičočih se zlatarskega in srebrarskega obrta, navajamo zlasti nastopna:

Sléharni obrtnikov, imenovanih v § 47., dolžan je zakon o čistini zlatnine in srebrnine in nje nadziranji prilepiti v svoji prodajalnici na lahko pristopnem kraji, da ga lahko prebere vsakdo. Vsak prodajalec zlatnine ali srebrnine je pri prodaji dolžan, kupcu, ako bi le-tá zahteval, izročiti listek, kateri mora navajati: 1. imé prodajalčevo in natančno oznamenilo njegove prodajalnice; 2. imé kupčevo, ako ga le-tá zahteva; 3. opis prodane stvari in nje oznamenilo, ali je namreč od zlatá ali od srebrá; 4. nje robelj po zlatu ali srebru; 5. čistino zlatá ali srebrá; 6. kraj, kje in čas, kdaj je bil ta listek izdan; 7. podpis ónega, ki oskrbí prodajo.

Ako zlatar ali srebrar ali prodajalec zlatnine in srebrnine opusti svoj obrt, mora to zajedno ali vsaj v osmih dneh naznati kontrolnemu uradu; zlatar ali srebrar mu je tudi dolžan vrniti punco svojega imena ali drugačna tvorniška znamenja.

Ako premine obrt zaradi smrti obrtnikove, dolžan je načelnik obrtne zadruga, ali kjer take ni, krajni predstojnik napraviti naznanilo ter oddati i punco i tvorniška znamenja.

Da kontrolni uradi preskušajo in puncirajo zlatnino in srebrnino, morajo jim zlatarji in srebrarji za sléharo stopinjo čistíne predložiti zapisnik in v njem povedati, koliko je zlatnina ali srebrnina težka in kakšna je, dalje označiti obrtovališče in končno zapisnik podpisati.

Punce, s katerimi se oznamenuje čistína večji tuzemski zlatnini ali srebrnini, obsezajo mitološke podobe, in sicer za zlatnino glavo Feb-Apolonovo s solnčnimi žarki, za srebrnino pa glavo Dijanino z mesečnim srpom, poleg tega številko, ki naznanja, kolika je čistína blagu. Punce različnih stopinj čistíne se razlikujejo po številki in svoji léži, kakor tudi po obliki zunanjega obrobka. Za oznamenovanje manjše tuzemske zlatnine in srebrnine rabijo manjše punce, ki obsezajo

za zlató šte. 3. (t. j. 750 tisočink čistíne) glavo divje koze;
za zlató šte. 4. (t. j. 580 tisočink čistíne) lisičjo glavo;
za srebró šte. 3. (t. j. 800 tisočink čistíne) hrtovo glavo;
za srebró šte. 4. (t. j. 750 tisočink čistíne) levjo glavo.

Izdelovalci in prodajalci zlatnine in srebrnine, stoječi po zakonu pod uradnim nadzorstvom, dolžni so svoje obrtne knjige na zahtevo predložiti kontrolnemu uradu ali njega poslancu v pregled.

Vzgleđ. — 1. Zlatar Andrej Rosa v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu ljubljanskemu, da hoče nastopiti zlatarski in srebrarski obrt.

Kolek

Slavni mestni magistrat!

Podpisanec udano naznanjam, da hočem na Starem trgu šte. 5. izvrševati zlatarski in srebrarski obrt.

- A/ Zató predlagam krstni list A/, iz katerega je
razvidno, da sem porojen leta 1856. v Ljubljani, in
B/ domovinski list B/, kateri izpričuje, da sem pristojen
v Višnjo goro.
C/ Mimo tega predlagam izpričevalo C/, iz katerega
se vidi, da sem se izučil zlatarstva in srebrarstva, in
D/ izpričevalo D/, katero kaže, da sem delal doslej šest
let v zlatarski delavnici.

Na podlagi teh listín torej prosim:

Slavni mestni magistrat deželnega stolnega mesta
Ljubljane mi izvôli dostaviti obrtni list.

V Ljubljani, dné 25. julija 1887.

Andrej Rosa.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat
v

Ljubljani.

Andrej Rosa, stanujoč v Ljub-
ljani, Gledališke ulice šte. 1.,
naznanja, da hoče na-
stopiti zlatarski in sreb-
rarski obrt.

(S 4 prilogami.)

2. Zglasitev Andreja Rose pri c. kr. kontrolnem uradu.

Slavni c. kr. kontrolni urad!

Podpisanec udano naznanjam, da mi je slavni
mestni magistrat ljubljanski, kakor je razvidno iz pri-
/. loge ./., izdal obrtni list za izvrševanje zlatarskega in
srebrarskega obrta na Starem trgu šte. 5.

Gledé na § 47. cesarskega ukaza z dné 26. maja
1866. leta torej dostojno naznanjam, da namerjam dné
1. septembra t. l. nastopiti rečeni obrt.

V Ljubljani, dné 18. avgusta 1887.

Andrej Rosa.

(Zunaj:)

Slavni

c. kr. kontrolni urad

v

Ljubljani.

Andrej Rosa, stanujoč v Ljubljani, Gledališke ulice šte. 1.,

naznanja, da nastopi zlatarski in srebrarski obrt.

(Z 1 prilogo.)

f) Kakó je prositi koncesije (dopustila) dopuščenim obrtom.

Kdor hoče nastopiti dopuščen obrt, prositi mora koncesije ali dopustila, prej ne smé začeti obrtovanja.

Prošnja se lahko vloži pismeno ali ustno. Razven pogojev, propisanih za izvrševanje kakeršnegakoli obrta, treba je za dopuščeni obrt tudi izpričati zanesljivost gledé na dotični obrt in pri nekaterih obrtih še posebno sposobnost.

Gostilničarski in krčmarski obrti so po § 16. „Obrtnega reda“ razdeljeni na téle pravice:

- a) jemati tujce pod streho;
- b) imeti jedí na pródajo;
- c) točiti pivo, vino in sadjevec;
- d) točiti žgane opojne pijače in jih prodajati na drobno;
- e) točiti umetna vina in polvina;
- f) prodajati kuhano kavo, čaj, čokolado, druge gorke pijače in poživíla;
- g) imeti priliko za dovoljene igre.

Te pravice se smejo podeliti vsaka posamič ali pa nekatere ali vse skupaj, toda treba jih je izrecno omeniti v podelilu. — Kdor torej prosi koncesije gostilničarskemu in krčmarskemu obrtu, mora v prošnji svoji natanko razložiti, kakšno pravico bi rad dobil.

Da prejme kdo koncesijo za katerokoli gôri navedenih pravic, treba mu je po § 18. „Obrtnega reda“ razven splošnih pogojev samostojnega obrtovanja tudi tega, da je zanesljiv in neomade-

ževan. Koncesija se odreče, kadar so o prosilci ali o njega rodovincih, živečih ž njim v jedni družini, znane takšne stvari, zaradi katerih se smé misliti po vsi pravici, da bi se zlorabil obrt, n. pr. za prepovedane igre, pijančevanje i. t. d.

Podeljuje koncesijo za gostilničarski in krčmarski obrt, gledati mora obrtno oblastvo na potrebo ljudstva in na to, ali je prostor, kjer bi se vršil obrt, pripraven zánj; paziti je tudi na cesto, ulice ali tržišče, kjer je óni prostor, in končno na to, ali ga je môči policijski nadzirati. Predno podelí koncesijo, zaslíšati mora občino tistega kraja, kjer bode stajališče obrtu, in če biva ondu cesarsko policijsko oblastvo, tudi to.

O tiskarskih obrtih smo že povedali, da jim podeljuje koncesijo na takih krajih, kjer je politiško oblastvo, c. kr. deželna vlada ali c. kr. deželno namestništvo; ondu pa, kjer ni politiškega oblastva, ministerstvo notranjih stvari. Od tiskarskih obrtov terja zakon, da so prostori primerni.

Vsi dopuščeni obrti so navedeni v „Dodatku VII.“

Vzgleđ. — Tiskar Jožef Repar prosi koncesije, da bi ustanovil svojo tiskarno.

Kolek

Visoka c. kr. deželna vlada!

Podpisanec naznanjam, da hočem v Ljubljani na Kongresnem trgu šteř. 15. samostojno izvrševati tiskarski obrt, in opiram svojo zglasitev na té-le razloge:

- A/ Po priloženem krstnem listu A/ sem porojen v Ljubljani leta 1858., torej polnoleten, in po priloženem
- B/ domovinskem listu B/ pristojen v mestno občino ljubljansko, torej avstrijski državlján.
- C/ Izpričevalo C/ dokazuje mojo popolno neomadeževanost in zanesljivost.
- D/ Kakor se vidi iz izpričevala D/, dovršil sem nižjo realko v Ljubljani.

E/ F/ Kakor kažeta izpričevali E/ in F/, delal sem kot tiskar v znamenitih tiskarnah.

Gledé na te razloge kakor tudi končno na to, da prostori, kjer namerjam izvrševati svoj obrt, popolnoma ustrezajo zakonitim zahtevam, prosim torej udano:

Slavno obrtno oblastvo izvôli vzprejeti to zglasitev in mi izdati obrtni list.

V Ljubljani, dné 15. avgusta 1891.

Jožef Repar.

(Zunaj:)

Visoka
c. kr. deželna vlada

v

Ljubljani.

Jožef Repar, tiskar, stanujoč v
Ljubljani, Krakovski nasip šte. 5.

prosi koncesije, da bi
mogel v Ljubljani na
Kongresnem trgu šte. 15.
ustanoviti svojo tiskarno.

S 7 prilogami.

Naloga. — Jurij Ravnikar je porojen na Krškem leta 1859. in ima ondu domovinsko pravico. Hodil je v meščansko šolo na Krškem, izučil se pri puškarji Jakobu Prosenci puškarskega obrta in potem delal 6 let v raznih delavnicah. Ustanoviti se hoče za puškarja v Ljubljani in prilaga svoji prošnji mimo krstnega in domovinskega lista učno izpričevalo, 5 delavskih izpričeval in navrstveno izpričevalo.

g) O obrtarini in dohodarini.

Kakor državljanje sploh, dolžan je tudi obrtnik plačevati različne davke. Izmed teh navajamo tukaj zlasti dva davka, namreč obrtarino in dohodarino.

Obrtarina je óni davek, katerega mora plačevati sléharni obrtnik gledé na to, koliko je njega obrt zmožen proizvajati in kolik bi torej utegnil biti njega čisti dobiček. Obrtarino

umerjajo pristojna davčna oblastva, pri čemer odločuje velikost in imenitnost prometa ali obrtovališča, obratna glavnic, število in vrsta pomožnih delavcev, vrsta in obsežnost prometnih naprav, kakor tudi število prebivalcev. Da se odmeri obrtarina kolikor mōči pravično, mora obrtnik, ko prične obrtovati, pri dotičnem oblastvu, kjer je zglasil svoj obrt, povedati vse okoliščine, ki so odločilne za odmeritev obrtarine, iz kratka: izpovedati se mora k obrtarini.

Obrtarina se plačuje pol leta naprej in sicer vsakega dné 1. januarja in dné 1. julija.

Dohodarina je óni davek, katerega mora plačevati vsak do (torej tudi obrtnik) od dejanskega ali predvidnega čistega letnega dohodka. Tudi ta davek umerjajo davčna oblastva, pri čemer se ozirajo na skupni čisti dohodek, katerega ima obrtnik iz svojega obrta ali morda tudi iz drugih poslov.

Opomniti je treba, da od letnega čistega dohodka do 630 gl. sploh ni treba plačevati nobene dohodarine, dočim mora obrtarino plačevati vsak obrtnik, ne gledé na to, ali mu obrt kàj nese ali ne.

2. O stanovskem razmerji za obrtovanja.

a) **Kakó je zglašati podružnice.**

Kdor se bavi s slobodnim ali rokodelskim obrtom, smé po § 39. „Obrtnega reda“ imeti na svojem stajališči po več stanovaliških obrtovališč, to je delavnic ali prodajalnic in jih prelagati znotraj občine na drugo mesto. Vender je treba to v vseh slučajih naznanjati obrtnemu oblastvu.

Kadar bi hotel obrtnik zunaj občine svojega stajališča napraviti podružnice ali zaloge, katerim vender ni prištevati skladišč in prostorov, rabečih samó za shrambo blagá, mora to po § 40. „Obrtnega reda“ zglasiti ne samó obrtnemu oblastvu, v čegar okoliši hoče napraviti jedno ali drugo, temveč tudi ónemu oblastvu, v čegar obrtne imenike je vpisano glavno podjetje. Kdor ima dopuščen obrt, mora si za podružnice ali zaloge izposlovati posebno novo koncesijo, še predno jih ustanóvi, in sicer

pri ónem obrtnem oblastvu, v čegar okoliši jih hoče napraviti. Vender oblastvo v takih primerih ne terja iz nova dokaza strokovne sposobnosti, propisanega za nekatere obrte. Prav to olajšilo se daje po § 43. obrtniku takrat, kadar se preseli v okoliš drugega obrtnega oblastva.

Zglasitve podružnic na krajih, kjer je glavno podjetje, kolkujejo se po 50 kr.; na krajih pa, kjer se ustanovi podružnica, ravná se kolek po številu prebivalstva. (Glej stran 105.)

Vzgleđ. — 1. Klobučar Valentin Končar v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu ljubljanskemu, da ustanovi podružnico v Litiji.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Da bi lože razpečeval klobučarske izdelke svoje delavnice v Slonovih ulicah šte. 7., ustanovim v Litiji svojo podružnico, kar s tem dostojno naznanjam.

V Ljubljani, dné 1. maja 1891.

Valentin Končar.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat

v

Ljubljani.

Valentin Končar, klobučar v
Ljubljani, Slonove ulice šte. 7.,

naznanja, da ustanovi
podružnico v Litiji.

2. Končarjeva zglasitev pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Litiji.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Litiji.

Da bi lože razpečeval klobučarske izdelke svoje delavnice v Ljubljani, Slonove ulice šte. 7., ustanovim v Litiji šte. 12. svojo podružnico, kar sem tudi že naznanil mestnemu magistratu ljubljanskemu.

/. Prilagaje svoj obrtni list /., prosim slavno c. kr. okrajno glavarstvo, da blagovôli vzprejeti to zglasitev.

V Ljubljani, dné 1. maja 1891.

Valentin Končar.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Litiji.

Valentin Končar, klobučar v Ljubljani, Slonove ulice šte. 7.,

naznanja, da ustanoví v Litiji podružnico.

Z 1 prilogo.

Naloga. — Mizar Peter Modec v Ljubljani naznanja, da ustanoví podružnico v Novem Mestu na Kandiji šte. 2.

(Zglasitev pri magistratu ljubljanskem in pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem Mestu.)

b) Kakó je zglašati obrtovalnice.

Po navadi se smé že nastopiti slobodni ali rokodelski obrt, kadar je zglašen, toda dopuščenega obrta ne smemo nastopiti, predno nimamo koncesije.

Casih pa je obrtovanje združeno s posebnimi napravami, kakor n. pr. z gorišči, parnimi stroji, drugimi gibáli (motorji) ali vodnimi stroji, in časih so obrti tudi taki, da utegnejo biti so-seščini nevarni ali nadležni, ker njih delo škoduje zdravju, ker pretí varnosti, ker napravlja smrad ali nenavaden hrup. Po § 25. „Obrtnega reda“ se taki obrti ne smejo nastopiti, oziroma dotične obrtovalnice ne ustanoviti, predno ni izposlovano posebno odobrilo. To odobrilo dá obrtno oblastvo, in sicer iz večine na podlagi kratkih pozvedb.

Kdor prosi, da bi se odobrila obrtovalnica, mora natanko označiti kraj, kjer bi jo napravil, oziroma predložiti mora natančne nariske in načrte, da oblastvo lahko spozná krajevno razmerje in da podjetnik po svoji krivdi ne provzroči nepotrebne zadržka.

Pri nekaterih obrtih se odobrí obrtovalnica šele tedaj, ako se je na podlagi posebnega postopka zvršila obravnava z vsemi udeleženci, n. pr. z občinskim predstojnikom, sosedi i. t. d. Takšni obrti so med drugimi: varilnice za pokost in terpentin; drobarnice; steklarnice; strojarnice in hranišča surovih kož; svečarnice; kotlarnice; tvornice za stroje; klavnice; brzobélnice; milarnice; lojarnice; lončarnice; napósled vse obrtovalnice, katere goni vodna sila razven ónih, kjer se uporabljajo manjša vodna gibála in pri katerih ni jemati v poštev nobenih vodnih pravic.

Troške za ta postopek razven ónih, katere provzročujejo objestni ugovori, plačuje po § 31. „Obrtnega reda“ podjetnik.

Vsakdo, kdor hoče izpremeniti obrtovalnico, kakeršno ima doslej, ali preosnovati način izdelovanja, ali razširiti obrtovanje takó, da je treba napraviti nova gorišča, parne stroje, gibála, vodne naprave i. t. d., kakor jih navaja § 25., dolžan je po § 32. „Obrtnega reda“ naznaniti svojo namero obrtnemu oblastvu, predno jo še zvrší.

Po § 33. premine odobrilo za napravo obrtovalnice, kadar se za leto dnij ne prične obrtovati v nji, ali kadar se delo za več nego tri leta ustavi. Vender se smé na obrtnikovo prošnjo ta dóba primerno podaljšati, ako bi navedel tehtne razloge.

Vzgleda. — 1. Vrban Rojina naznanja c kr. okrajnemu glavarstvu, da nastopi milarski obrt, in prosi odobrila dotični obrtovalnici.

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

- A Podpisanec, kateri sem po krstnem listu A porojen leta 1856. v Medvodah in po domovinskem listu
B B pristojen v Škofjo Loko, namerjam v svoji hiši v Radovljici šte. 36. ustanoviti milarnico. Zategadelj pred-
C, D lagam učno izpričevalo C in delavsko izpričevalo D ter prosim, da bi se mi izdal obrtni list.

E, F Milarnica bode napravljena po priloženem načrtu E in po opisu F; torej prosim dalje:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovôli odrediti, kar je potrebno, da se preišče, ali je dopustna gôri navedena obrtovalnica, zatô vpričo občinskega predstojnika in sosedov Ivana Brata, Jožefa Ribiča in Jakoba Župana zvršiti komisijsko obravnavo ter mi končno podeliti odobrilu za napravo rečene milarnice.

V Radovljici, dné 1. avgusta 1890.

Vrban Rojina.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Vrban Rojina, stanujoč v Radovljici šte. 36.,

naznanja, da nastopi milarski obrt, in prosi odobрила dotični obrtovalnici.

S prilogami A—F.

2. Strojni ključar Frančišek Rupnik v Ljubljani prosi mestni magistrat, da bi smel postaviti v svoji delavnici parni kotel in dimnik.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Za izvrševanje svojega strojnega ključarstva potrebujem parnega stroja z 20 konjskimi silami, katerega bi postavil v svoji delavnici v hiši števil. 25. na Dunajski cesti.

Udano zглаšujé to svojo namero, prilagam položni
1/ 2/ načrt 1/ in opis 2/ ter prosim:

Slavni mestni magistrat mi blagovôli po dovršenem komisijskem ogledu dovoliti, da postavim v rečeni obrtovalnici parni kotel in dimnik.

V Ljubljani, dné 8. maja 1891.

Frančišek Rupnik.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat

v

Ljubljani.

Frančišek Rupnik, strojni ključar
na Dunajski cesti, števil. 25.,

prosi, da bi se odobrila
njegova obrtovalnica.

Z 2 prilogama.

Nalogi. — 1. Jurij Kobal v Celji, Gledališke ulice števil. 1., prosi on-dotni mestni urad, da bi smel v svoji hiši napraviti strojarnico in hranišče surovih kož.

2. Jožef Gorec v Ribnici prosi c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevji, da bi smel v svoji hiši šte. 5. postaviti peč za izdelovanje lončarskega blagá

c) O izložnih omarah in vratnih izlogah.

Izložne omare in vratne izloge se smejo napravljati samó takrat, ako dovoli stavbinsko oblastvo, in sicer takó, da niti ne stesnujejo ulic niti ne ovirajo prometa po tlaku poleg hiš. Posebna določila o tej stvári obsezajo stavbeni redi posamičnih kronovin. Takó pravi n. pr. stavbeni red za deželo kranjsko z dné 25. oktobra 1875. leta v svojem 50. §, da smejo izložne omare in vratne izloge, katere je vselej napravljati le s posebno oblastveno dovolitvijo, po širini sezati največ 21 *cm* od glavnega hišnega zidú na ulice, da ne smejo imeti štrlečih takozvanih žepnih (nosnih) šarnir, da morajo biti pokrite s kovino ter imeti kovinski strešni žleb in prav takšno cev za odtok. Po nekaterih kronovinah, n. pr. na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem, stavbeni redi natanko določujejo, da je treba prošnji priložiti tudi posebne načrte; vselej pa nadzira takšne naprave izložnih omar in vratnih izlog dotično občinsko oblastvo.

Vzgleđ. — Zlatar Gregorij Poljanec prosi mestni magistrat v Ljubljani, da bi smel pri svoji prodajalnici napraviti dve izložni omari.

Kolek

Slavni mestni magistrat!

Podpisanec udano naznanjam, da bi zaradi uspešnejšega obrtovanja rad napravil na obeh stranéh svoje prodajalnice na Mestnem trgu šte. 20. dve izložni omari, kateri bi od hišnega zidú odstopali samó za 20 *cm*.

/. Prilagaje dotična dva nariska /., udano prosim:
Slavni mestni magistrat mi dovóli napraviti rečení omari.

V Ljubljani, dné 8. januvarja 1891.

Gregorij Poljanec,
zlatar.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat
v

Ljubljani.

Gregorij Poljanec, zlatar na Mestnem trgu, šte. 20.,

prosi, da bi smel pri svoji prodajalnici napraviti dve izložni omari.

Nalogi. — 1. Čevljar Blaž Gestrin prosi mestni magistrat v Gorici, da bi smel pri svoji delavnici napraviti izložno omaro za obutalo, visoko 2 m, široko 1 m in globoko $\frac{1}{5}$ m.

2. Vezilja Marjeta Vesel v Ljubljani bi rada obesila zunaj prodajalnice izložno omaro visoko 1 m, široko $\frac{3}{4}$ m in globoko 2 dm, zato vlaga prošnjo pri mestnem magistratu ljubljanskem.

d) O poslovodnikih in zakupnikih.

Vsak obrtnik smé po § 55. „Obrtnega reda“ svoj obrt vršiti po namestniku (poslovodniku) ali ga tudi dati v zakup. Dopusčeno pa ni, da bi se dajal obrt v podzakup, t. j., da bi ga zakupnik zopet komu drugemu dal v zakup.

Namestnik ali zakupnik mora vselej, takó kakor obrtnik sam, imeti svojstva, potrebna za samostojno izvrševanje dotičnega obrta. Torej mora obrtnik pri slobodnih in rokodelskih obrtih namestnika ali zakupnika naznaniti obrtnemu oblastvu, pri dopuščenih obrtih pa si pridobiti odobriló obrtnega oblastva. Ta določila veljajo tudi imetniku stvarnega obrta, ki nima sam zakonite sposobnosti, da bi izvrševal obrt, in ga hoče izvrševati po namestniku ali zakupniku. — V takih zglasitvah je treba tudi navésti poslovodnika ali zakupnika ter dokazati, da pritrjujeta zakoniti zastopnik in pristojno sodišče.

Gledé na gostilničarski in krčmarski obrt veljajo posebna določila. Po § 19. „Obrtnega reda“ smé izvrševati takšen obrt praviloma le óni, komur je podeljena koncesija. Da bi se vršil

obrt po namestniku ali zakupniku, to odobri oblastvo samó iz tehntnih razlogov.

Vzgleda. — 1. Strojni ključar in izdelovalec parnih kotlov Ivan Breznik v Ljubljani prosi, da bi se Frančišek Strlè potrdil za poslovodnika.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

A Kakor je razvidno iz koncesije A, smem izvrševati in popravljati parne kotle. Ker pa dné 1. maja t. l. izročim ta obrt poslovodniku Frančišku Strlétu, zató prosim, da bi slavni mestni magistrat blagovolil vzprejeti na znanje to namestništvo.

Svojo zglasitev podpiram takó-le:

B Kakor kaže krstni list B, porojen je Frančišek Strlè
v Mariboru in šteje 38 let, torej je polnoleten in samo-
C svojen. Iz domovinskega lista C je razvidno, da ima
D svojo domovinsko pravico v Mariboru; izpričevalo D
pa dokazuje, da je nravno neomadeževan. Po izpriče-
E valu E je dovršil strojniško-tehniško strokovno šolo
F v Pragi, po izpričevalu F se tudi dejanski naučil reče-
G nega obrta, in kakor kaže napósled izpričevalo G, izvr-
šuje ga že tri leta v moji delavnici.

Ker je torej Frančišek Strlè sposoben za poslovodnika, blagovóli slavni mestni magistrat vzprejeti na znanje, da najamem Frančiška Strléta za svojega poslovodnika.

V Ljubljani, dné 21. aprila 1890.

Ivan Breznik.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat
v

Ljubljani.

Ivan Breznik, strojni ključar in
izdelovalec parnih kotlov v Ljub-
ljani, Marije Terezije cesta šte. 12.,

naznanja, da najame
Frančiška Strléta za
poslovodnika svoji de-
lavnici.

S prilogami A do G.

2. Pavel Suša v Gorenjem Logatci, varuh nedoletnega Jakoba Koželja,
naznanja, da bode Andrej Strehovec kot poslovodnik nedoletnega Jakoba
Koželja izvrševal kleparski obrt

Kolek

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Logatci.

Kot varuh nedoletnega Jakoba Koželja, sinú tukaj
umršega Petra Koželja, v Gorenjem Logatci šte. 11.,
podpisanec udano naznanjam, da bode gospod Andrej
Strehovec kot poslovodnik rečenega Jakoba Koželja z
mojo dovolitvijo izvrševal kleparski obrt.

Zató predlagam rečenega poslovodnika krstni list

- A A, iz katerega je razvidno, da je porojen leta 1852., torej
upravičen sam upravljati svoje imenje in samostojno
B izvrševati obrt; dalje predlagam njega domovinski list B,

kateri priča, da ima domovinsko pravico v Planini, C in npravstveno izpričevalo C, katero kaže, da je popolnoma neomadeževan. Po prilogi D pritrjuje tudi c. kr. D okrajno sodišče, da bi gospod Andrej Strehovec v imeni nedoletnega Jakoba Koželja kot poslovodnik izvrševal kleparski obrt.

Zategadelj udano prosim, da blagovôli slavno c. kr. okrajno glavarstvo vzprejeti to zglasitev.

V Logatci, dné 8. avgusta 1890.

Pavel Suša.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Logatci.

Pavel Suša, stanujoč v Gorenjem Logatci šte. 11., kot varuh nedoletnega Jakoba Koželja,

naznanja, da bode Andrej Strehovec kot poslovodnik nedoletnega Jakoba Koželja izvrševal kleparski obrt.

(4 priloge.)

Nalogi. — 1. Kolar Andrej Sovan v Ljubljani naznanja mestnemu magistratu, da je najel svojega pomočnika Lavrencija Samca za poslovodnika.

2. Krčmar Ivan Mah na Vrhniki prosi c. kr. okrajno glavarstvo ljubljanske okolice, da bi Frančiška Kotarja potrdilo za zakupnika njegove krčme, ker sam zaradi visoke starosti in vedne bolehnosti že ne more izvrševati krčmarskega obrta.

e) **Kakó se uradnim pótem odpovedujejo stanovanja i. t. d.**

Povedali smo že na stráni 56., da je môči odpovedati najeto stanovanje i. t. d. tudi pótem c. kr. okrajnega sodišča. Takrat

je treba temu uradu poslati dva istopisa (vložiti odpoved *in duplo*); jeden izvod dostavi sodišče hišnemu gospodarju, da more le-tá ugovarjati, ako mu odpoved ne prija. Ako ni v 8 dneh nobenega ugovora, dostavi se drugi izvod prosilcu v dokaz, da je gospodar vzprejel odpoved.

Druga določila, tičoča se razmerja najemnikovega in gospodarjevega, navedli smo že pri „Najemnih pogodbah“.

Pismena uradna odpoved bi bila primeroma taka:

Kolek

Slavno c. kr. mestno delegirano sodišče

v

Ljubljani.

Podpisanec s tem četrletno odpovedujem pritično prodajalnico na Sv. Jakoba trgu šte. 3., katero imam v zakupu od gospoda Jožefa Jakliča, in izrekam, da jo zanesno izpraznim najpozneje do dné 8. novembra t. l. Zajedno prosim:

Slavno c. kr. mestno delegirano sodišče blagovôli o tej odpovedi obvestiti gospoda Jožefa Jakliča, da se more ravnati po nji.

V Ljubljani, dné 1. avgusta 1890.

Simon Šiškar.

(Zunaj:)

Slavno
c. kr. mestno delegirano
sodišče

v

Ljubljani.

9*

Simon Šiškar, čevljar,

proti

gospodu Jožefu Jakliču, hišnemu
posestniku v Ljubljani, Sv. Ja-
koba trg šte. 3.,

prosi uradnega obvestila
o notri navedeni odpo-
vedi.

V zakupnih stvaréh.

f) Kakó je ravnati, kadar se opustí obrt.

Iz večine smejo obrtniki prostovoljno opustiti svoj obrt, kadar hočejo, samó obvestiti morajo obrtno oblastvo in svojemu naznanilu priložiti obrtni list, odnosno koncesijo in davčno-obrtni list. Naznanilo je tudi lahko ustno. Kdor bi ustavil obrt le začasno in ga méni pozneje izvrševati iz nova, naznaniti mora svoj ukrep oblastvu, katero odmerja obrtarino, oziroma dohodarino, da mu poslednje ne bode treba plačevati tudi v tisti dôbi, ko ne obrtuje; obrtarino pa mora plačevati tudi nadalje.

Peki, mesarji, dimnikarji, trebilci po kanalih in prevozniki se morajo po § 53. „Obrtnega reda“ 4 tedne prej zgласiti pri obrtnem oblastvu, predno opusté svoje obrtovanje. — Zlatarji in srebrarji se morajo mimo tega v 8 dneh zgласiti pri kontrolnem uradu in mu zajedno vrniti svoje punce. — Vse take zglasitve so proste kolka.

Časih tudi oblastvo sámo vzame obrtno pravico, in sicer:

1. ako bi se pozneje uverilo, da obrtnik že iz početka ni imel ali da še nima zakonite potrebnosti za samostojno obrtovanje;

2. pri nekaterih dopuščenih obrtih, ako se niso pričeli v dôbi, določeni po § 57. „Obrtnega reda“, ali če se niso izvrševali prav toliko časa;

3. izvršujé sodnokazno razsodbo zaradi dejanj, ki so prepovedana po kazenskih in davčnih zakonih;

4. kadar se je obrtnik zakrivil težkega prestopka proti „Obrtnemu redu“.

Vzgleda. — Pek Jernej Primec v Kranjski gori naznanja okrajnemu glavarstvu, da opustí obrt.

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Gledé na § 53. „Obrtnega reda“ udano naznanjam, da od dné 1. avgusta t. l. ne bodem več izvrševal svojega pekarskega obrta v Kranjski gori šte. 12.

Prilagaje zajedno svoj obrtni in davčno- obrtni list, prosim torej:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovôli odrediti, da se mi pod kat. šte. 6500. propisana obrtarina izbriše.*)

V Kranjski gori, dné 1. julija 1889.

Jernej Primec.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Radovljici.

Jernej Primec, pekarski mojster
v Kranjski gori šte. 12.,

naznanja, da opustí svoj
obrt.

Z 2 prilogama.

2. Zlatar Rudolf Strelec v Ljubljani naznanja kontrolnemu uradu, da opustí svoj obrt.

Slavni c. kr. kontrolni urad

v

Ljubljani.

Bolehnost me sili, da s 1. dnem prihodnjega meseca opustim svoj zlatarski obrt, katerega sem dosihdob izvrševal v Ljubljani na Mestnem trgu šte. 18.

*) Katasterska številka je óna številka, katero ima davčno-obrtni list.

Vračujé svojo punco, prosim uljudno:
Slavni c. kr. kontrolni urad blagovôli vzprejeti
na znanje pričujočo odpoved.

V Ljubljani, dné 15. decembra 1889.

Rudolf Strelec.

(Zunaj:)

Slavni
c. kr. kontrolni urad
v
Ljubljani.

Rudolf Strelec, zlatar v Ljubljani,
Mestni trg šte. 18.,

naznanja, da opustí svoj
obrt.

Nalogi. — 1. Ključar Anton Poznik na Krškem naznanja ondotnemu
c. kr. okrajnemu glavarstvu, da opustí svoj obrt.

2. Kakó bi zlatar Rudolf Strelec (glej vzgled 2.) naznanil mestnemu
magistratu ljubljanskemu, da opustí svoj obrt?

3. Splošno osebno razmerje obrtnikovo.

Od vseh razmerij, katera ima obrtnik skupno z drugimi
državljeni, važna so zlasti državljanstvo, domovinska
pravica in razmerje do občine, kjer prebiva. Kdor hoče na-
stopiti samostojen obrt, mora po navadi dokazati avstrijsko držav-
ljanstvo, zató mora predložiti domovinski list, iz katerega je
razvidno, da je porojen v občini tostranske državne polovice.

Razmerje do domače občine.

Vsak državljan imej domovinsko pravico v kaki občini; more
jo pa imeti samó v jedni občini.

Po občinskih redih posamičnih kronovin razločujemo:

1. občinske domačince,
2. občinske družnike,
3. zunanje (tujce).

Občinski domačinci so tisti občani, ki imajo v občini domovinsko pravico.

Občinski družniki so tisti avstrijski državljani, kateri v občini nimajo domovinske pravice, a vendar v nje ozemlji stanujejo in ali tamkaj posedujejo kako hišo ali kako zemljišče, ali od svojega v občini izvrševanega obrta ali od svojega zaslužka ali od kakega drugega dohodka plačujejo v nji propisani davek.

Vse druge osebe v občini, katere niso občani, imenujejo se zunanji.

Kdor ima domovinsko pravico, upravičen je, da nemóčen biva v dotični občini; tudi mora občina skrbeti zanj, ako bi obubožal. Kdor nima domovinske pravice, dobí jo lahko, kadar ga vzprejme občina v občinsko zvezo.

a) Kakó je treba prositi vzprejema v občinsko zvezo.

O prošnjah za vzprejem v občinsko zvezo ukrepa občinski zastop, vendar se vzprejemajo v občinsko zvezo samó taki prosilci, ki imajo avstrijsko državljanstvo. Kdor hoče biti vzprejet v občinsko zvezo, mora plačati določeno vsoto na korist občinski blagajnici.

V prošnji mora prosilec dokazati:

1. da je avstrijski državljan;
2. da je polnoleten, ali da je sploh upravičen samostojno upravljati svoje imenje;
3. da že delj časa biva v občinskem ozemlji;
4. da je нравno neomadeževan;
5. da ima dovòlj imovine ali zadosten obrt, da delj časa živí sebe in svojega rodbino, ne da bi bil nadležen občini.

Kdor prosi vzprejema v občinsko zvezo, kolkovati mora prvo pôlo svoje prošnje z 2 gl., vsako nastopno pôlo pa s 50 kr.

Vzgleda. — 1. Mizar Ivan Rožič v Ljubljani prosi mestni magistrat, da bi bil vzprejet v občinsko zvezo.

Kolek

Slavni mestni magistrat

v

Ljubljani.

Podpisanec udano prosim, da bi bil vzprejet v občinsko zvezo deželnega stolnega mesta Ljubljane, in opiram svojo prošnjo na nastopne razloge:

- A 1. kakor je razvidno iz krstnega lista A, porojen sem leta 1856., torej polnoleten;
- B 2. domovinski list B izpričuje, da imam domovinsko pravico v Cerknici, da sem torej avstrijski državljan;
- C 3. kakor kaže obrtni list C, izvršujem že nad deset let v Ljubljani svoj mizarski obrt,
- D 4. iz priloge D je razvidno, da sem popolnoma neomadeževan;
- E 5. kakor kaže zemljiškoknjižni izpisek E, imam na Sv. Petra cesti števil. 3. svojo hišo, kar dokazuje poleg mojega obrta, da lahko živim sebe in družino svojo.

Zató ponavljam svojo prošnjo:

Slavni mestni magistrat me izvôli vzprejeti v občinsko zvezo deželnega stolnega mesta Ljubljane.

V Ljubljani, dné 8. decembra 1890.

Ivan Rožič.

(Zunaj:)

Slavni
mestni magistrat

v

Ljubljani.

Ivan Rožič, mizar v Ljubljani,
Sv. Petra cesta šte. 3.,

prosi, da bi bil vzprejet
v občinsko zvezo.

S 5 prilogami.

2. Strojarski Frančišek Tomec v Kamniku prosi, da bi bil vzprejet
v občinsko zvezo kamniškega mesta.

Kolek

Slavno županstvo

v

Kamniku.

Podpisanec prosim, da bi bil vzprejet v občinsko
zvezo kamniškega mesta, in podpiram svojo prošnjo
takó-le:

- A kakor kaže domovinski list A, imam svojo domo-
- B vinsko pravico v Mengiši, po krstnem listu B pa štejem
- štirideset let, sem oženjen in imam tri otroke;
- C kakor je razvidno iz izpričevala C, vêdel sem se
- vselej neomadeževano, bodisi v svoji domači občini,
- bodisi v sedanji občini, kjer bivam že šest let;
- D kakor je navedeno označeno v prilogi D, pridobil
- sem si toliko, da lahko živim sebe in družino svojo.

Na te razloge oprt, usojam si prositi:

Slavno županstvo me izvôli vzprejeti v občinsko
zvezo kamniškega mesta.

V Kamniku, dné 1. februvarja 1891.

Frančišek Tomec,
strojar.

(Zunaj:)

Slavno
županstvo
v

Kamniku.

Frančišek Tomec, strojar v Kamniku šte. 25.,

prosi, da bi bil vzprejet
v občinsko zvezo.

S 4 prilogami.

Naloga. — Jožef Lah, ključar v Ljubljani, prosi, da bi bil vzprejet v občinsko zvezo ljubljanskega mesta. Prošnji prilaga krstni list župnega urada v Šent Vidu nad Ljubljano, domovinski list občine šentvidske, obrtni list c. kr. okrajnega glavarstva okolice ljubljanske in npravstveno izpričevalo.

b) Kakó je prositi domovinskega lista.

Kdor hoče dobiti domovinski list, mora se ali pismeno ali ustno obrniti do óne občine, kjer ima domovinsko pravico. Prošnje za domovinski list so proste kolka, domovinski list sam pa se kolkuje takó-le: za posle, pomočnike, rokodelske učence, dninarje po 15 kr., za druge osebe po 50 kr.

Vzgleđ. — Frančišek Pavlič, mizarski pomočnik v Ljubljani, prosi županstvo v Borovnici, da bi se mu izdal domovinski list.

Slavno županstvo

v

Borovnici.

Podpisanec namerjam v Ljubljani izvrševati mizarski obrt in potrebujem zategadelj domovinskega lista. Ker je imel že moj oče Jožef Pavlič v Borovnici domovinsko pravico in ker tudi jaz nisem izgubil te pravice, pridobljene po rojstvu, obračam se do slavnega županstva z uljudno prošnjo, da mi blagovôli izdati domovinski list.

V Ljubljani, dné 5. septembra 1890.

Frančišek Pavlič.

(Zunaj:)

Slavno
županstvo
v

Borovnici.

Frančišek Pavlič, stanujoč v Ljubljani, Florijanske ulice šte. 15.,

prosi domovinskega lista.

Naloga. — Jakob Šarec, čevljarški pomočnik v Gorici, ustanovil bi se ondu rad za čevljarškega mojstra in zato prosi svojo domačo občino v Vipavi domovinskega lista.

c) Kakó je prositi določila domovinske pravice.

Ako bi se zgodilo, da bi domača občina prosilcu ne hotela priznati domovinske pravice, treba se je dotičniku obrniti do pristojnega c. kr. okrajnega glavarstva, da le-tó določi domovinsko pravico.

Vzgleđ. — Kolarski pomočnik Jernej Golja na Vrhniki prosi c. kr. okrajno glavarstvo ljubljanske okolice, naj določi njega domovinsko pravico.

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Podpisanec sem dné 8. maja 1868. leta porojen na Vrhniki, kjer bivam že od svojega rojstva. Takisto sta bila moj oče Jakob in moja mati Frančiška porojena v tej občini in sta neprestano bivala v nji.

Ker sem se izučil kolarstva in bi šel rad v Ljubljano za pomočnika, potrebujem domovinskega lista, toda županstvo na Vrhniki neče priznati, da bi imel v tej občini domovinsko pravico, in mi tudi neče izdati domovinskega lista, dasi ga je moj oče že dobil leta 1864.

Zategadelj uljudno prosim:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo blagovôli v zmislu državnega zakona z dné 3. decembra 1863. leta ukazati županstvu na Vrhniki, da mi prizná domovinsko pravico in izdá domovinski list.

Na Vrhniki, dné 15. aprila 1890.

Jernej Golja.

(Zunaj:)

Slavno

c. kr. okrajno glavarstvo

v

Ljubljani.

Jernej Golja, kolarski pomočnik
na Vrhniki,

prosi, da bi se določila
njega domovinska pra-
vica in se mu izdal domo-
vinski list.

Dodatek.

I. Določila o zakonitem zavarovanji trgovske firme.

Iz § 46. „Obrtnega reda“: Nobeden obrtnik ni upravičen, za zunanje oznamenilo svojega obrtovališča ali stanovanja, kakor tudi ne na okrožnicah, javnih naznanilih ali cenikih protipravno rabiti imé, firmo, grb ali posebno oznamenilo obrtnega zavoda, kateri je svojina drugega tuzemskega obrtnika ali izdelovalca.

Po § 49. „Obrtnega reda“ zakriví v tem oziru prestopok: 1. kdor bi za zunanje oznamenilo svojega obrtovališča ali stanovanja, za oznamenilo obrtnih svojih izdelkov, ali v obče pri izvrševanju obrtnih poslov in pri podpisih svojih neupravičeno rabil imé, kakeršno mu ne pristóji, ker ni vpisano v trgovski zapisnik;

2. kdor bi si nadeval odlikovanje, katero mu ni bilo nikoli podeljeno (n. pr. naslov c. in kr. dvornega založnika, ako ga ni dobil);

3. kdor bi rabil oznamenilo, iz katerega bi bilo móči izvajati, da je dotičnik v družabnem razmerji, dočim takega razmerja dejanski ni (n. pr. ako bi kdo zapisal na trgovsko tablo „Rožan & sin“, dočim dela sin pri njem samó za pomočnika);

4. kdor ne bi rabil polnega krstnega in rodbinskega imena, dasi je njega firma polno, torej brez prikrajškov, vpisana v trgovskem zapisniku; (čegar firma je n. pr. vpisana z naslovom: „Frančišek Ogelnik“, ne smé rabiti za zunanje oznamenilo oblike „Fr. Ogelnik“);

5. kdor bi pri res obstoječem družabnem razmerji rabil oznamenilo, obsezajoče ne samo imen njega drugov, nego tudi dostavek, iz katerega je móči posneti, da družba obstóji, dasi dotičnik v zmislu trgovskega zakonika ni upravičen beležiti takove firme. (Tako n. pr. firma „Matije Lisjaka družba za izdelovanje lončenega blagá“ ni dopuščena nì obrtnikom nì protokoliranim firmam.)

II. Določila o protokolirani firmi.

Člen 15. „Trgovskega zakonika“: Firma trgovčeva je imé, s katerim trži in s katerim se podpisuje.

Člen 16. Trгоvec, ki trži brez družabnika ali samo s tihim družabnikom, smé imeti za firmo samo svoje rodbinsko imé s krstnim imenom ali brez njega.

Firmi ne smé dostavljati ničesar, kar bi kazalo na družabno razmerje. Dovoljeni so pa drugačni dostavki, kateri rabijo za to, da je natančneje označena oseba ali trgovina.

Iz člena 17. Firma javne trgovske družbe mora takrat, kadar niso vánjo vzprejeta imena vseh družabnikov, obsezati imé vsaj jednega družabnika in dostavek, kateri kaže, da obstojí družba.

Člen 19. Vsak trgovec je dolžen, firmo svojo naznaniti trgovskemu sodišču, v čegar okrožji ima svoje tržišče, da jo le-to vpiše v trgovski zapisnik; zabeležiti jo mora poleg svojega osebnega podpisa vpričo trgovskega sodišča, ali pa nje podpis predložiti v poverjeni obliki.

Člen 20. Vsaka nova firma se mora razvidno ločiti od vseh drugih firm, katere že obstojé v dotičnem kraju ali v dotični občini in so že vpisane v trgovski zapisnik.

Ako ima trgovec z drugim trgovcem, že vpisanim v trgovski zapisnik, jednako krstno in rodbinsko imé in ako hoče tudi on rabiti oni imeni za svojo firmo, mora ji dodati pristavek, s katerim se bode natanko razločevala od že vpisane firme.

Iz člena 25. Kadar se firma izpremeni ali preстане, ali kadar se izpremené nje imetniki, treba je to po določilih člena 19. naznaniti trgovskemu sodišču.

Iz člena 27. Kdor je zaradi neupravičene rabe kakove firme oškodovan v svojih pravicah, smé zahtevati od neupravičenca, da opusti to firmo in mu povrne škodo.

Nekatera druga določila „Trgovskega zakonika“.

Člena 12. in 13. določujeta, da se mora pri sléharnem trgovskem sodišči voditi trgovski zapisnik, kateri je ob navadnih uradnih urah na pregled vsakomur. Vpiske razgláša trgovsko sodišče po javnih, zlasti uradnih časopisih.

§ 7. trgovskega zakonika določuje, da veljajo določila o firmi, prokuri in trgovskih družbah vsem onim, kateri plačujejo v glavnem in stolnem mestu dunajskem vsaj 50 gl., v okrožji 2 milji okolo Dunaja vsaj 30 gl., v krajih nad 50.000 prebivalcev vsaj 40 gl., v krajih s prebivalstvom nad 10.000 do 50.000 duš vsaj 30 gl., v krajih z 10.000 ali pod 10.000 duš vsaj 20 gl. jednoletnega deželno knežjega neposrednega davka.

Člen 272. trgovskega zakonika velí, da je ravnati kakor s trgovcem z vsakomer, kdor prejémlje premičnine, da jih obdeluje ali predeluje za druge ljudi, ako takšen obrt preseza okrožje navadnega rokodelstva; mimo nekaterih drugih poslov so tudi tiskarski posli trgovski posli, ako ni njih poslovanje zgolj rokodelsko. Takšni obrtniki morajo torej svojo firmo vpisati pri trgovskem sodišči in se morajo ravnati po vseh propisih trgovskega zakonika o trgovskih firmah.

Po ukazu pravosodnega ministerstva z dné 8. februvarja 1864. leta pa obrtnikom, katerih obrt navzlic višjim davkom ne préseza rokodelstva, kakor n. pr. mesarjem, dimnikarjem i. t. d., ni treba vpisovati firme pri trgovskem sodišči.

III. O poštnih pošiljativah.

A. O pismovni pošti.

Po pismovni pošti je mōči pošiljati dopisnice; pisma do všteti^h 250 *g*; tiskovine pod pasom ali v odprtem zavitku do všteti^h 1000 *g*; vzorce blagā do všteti^h 250 *g*; pošne nakaznice, pošne náloge in žive čebele v lesenih zabojčkah^{*)}. Na sléharni pošiljativi mora biti naslov, kateri obsezaj imé prejemnikovo in kraj, kamor je namenjena. Če je kraj malo znan, ali če je več krajev istega imena (n. pr. Ribnica na Kranjskem, Ribnica na Štajerskem; Kostanjevica na Kranjskem, Kostanjevica na Hrvaškem i. t. d.), treba ga je natančno označiti, kakor smo to že povedali na strani 15. v poglavji „O zavitku in zunanjem naslovu“. Pri pismih, oddanih v Avstriji, ne smejo se rabiti nī ogerske nī inozemske pismovne znamke; takisto ne smeš pritiskati na znamke zasebnih stampilij. Znamke, katere so bile že rabljene, ali katere so izrezane iz poštno-uradnih zavitkov, niso dovoljene. Vsak prestopok se kaznuje z globo.

1. O navadnih pismih. Na sléharno navadno pismo moramo pritisniti na naslovni strani v desnem gorenjem kotu pismovno znamko, ako ne rabimo zavitka, kjer je znamka že natisnjena. Za takšna navadna pisma se rabijo pri pismih v avstrijsko-ogerski državi znamke po 5 kr., ako niso težka nad 20 gramov; od 20 gramov do 250 gramov pa se rabijo znamke po 10 kr.

Ako oddaš pismo ne frankirano, to je, ako ne pritisneš nánje nobene znamke, mora plačati prejemnik 5 kr. več, nego znaša navadna poštnina.

Na pismo, katero dostavi pošta prav v tistem kraji ali prav v tistem mestu, kjer se je oddalo (krajevno pismo), treba je pritisniti znamko za 3 kr, ako ni težko nad 20 *g*; do 250 *g* pa za 6 kr.

Ako pisma nečeš vzprejeti, lahko ga vrneš pošiljatelju, ne da bi plačal poštnino; samo odpreti ga ne smeš. Na takšno pismo zapiši na zadnji strani pismovnega zavitka besede „Ne vzprejme se“.

Razven naslova ne smeš pisati na pisma zunanjo stran ničesar, kar bi bilo podobno pismenemu poročilu. Dovoljeno je samo, da zapišeš svoje imé na zadnji strani pismovnega zavitka, da daš natisniti na zavitek svojo firmo i. t. d.

2. O priporočenih pismih. Za priporočena pisma je porok pošta sama. Frankirajo se kakor navadna pisma, poleg tega še z znamko za 10 kr. Priporočenemu krajevnu pismu je poštnina za petkrajcarsko znamko višja od navadne poštnine. Priporočeno pismo se mora oddati v pisarnici poštnega urada, kateri nam izdá zánje poštno-prejemni list (recepis). Za vsebino priporočenega pisma ni pošta nikoli porok, zato ga je treba dobro zapečatiti, ako pošiljamo v njem važne spise. Če se pismo izgubi,

^{*)} Ti zabojčki ne smejo biti dolgi nad 12 *cm*, široki ne nad 5 *cm* in visoki ne nad 4 *cm*. Na odprtini morajo imeti tanko žično mrežo, zavarovano z lesenim pokrovom, na stranski steni pa še osem luknjic. Naslov se zapiše kar zunaj na zabojček ali pa se prilepi nánj po celotni svoji ploščini; nánj se pritisnejo tudi pismovne znamke.

plača nam pošta 20 gl. odškodnine, toda samo takrat, ako se je izgubilo po krivdi služabnika tuzemskega poštnege urada, za pisma v nemško državo pa 21 gl.

Priporočeno pismo se mora reklamirati najpozneje v 6 mesecih, to je, naznaniti je treba poštneemu uradu, da ne vemo, ali je naslovljenec pismo prejel ali ne. V ta namen pokažemo poštno-prejemni list, na katerega nam poštni urad potrdi, da smo reklamirali. Ako reklamiramo pozneje nego v 6 mesecih, nimamo nobene pravice do odškodnine. Tudi se nam je mōči s poštno-prejemnim listom obrniti do poštnege urada, da izdā povpraševalno pisanje do naslovljenca, kateri nato izreče, ali je pismo prejel ali ne. Ako ga ni prejel, plačati mora pošta 20 gl., oziroma 21 gl., če se je namreč izgubilo po krivdi služabnika tuzemskega poštnege urada. Pristojbina za vpraševalno pisanje znaša 10 kr.

Pri priporočenih pismih lahko zahtevamo povratnega recepisa, za katerega plačamo pri krajevnih pismih 5 kr., pri drugih 10 kr. Na povratni recept se mora prejemnik podpisati in tako potrditi, da je pismo prejel.

Priporočeno se smejo pošiljati razven pisem tudi dopisnice, pošiljatve pod križnim zavitkom, vzorci in blago za poskušnjo.

3. O ekspresnih pismih. Ekspresno pismo se dostavi naslovljencu precej, ko je dospelo na označeni poštni urad, in sicer ga prinese poseben poštni pot (ekspres) ne gledé na čas ali na uradne ure. Če oddamo ekspresno pismo, zapišemo nánje na levi strani pod naslovom besedi „per express“, na zadnjo stran pa svoje imé in bivališče. Ekspresna pisma lahko oddajamo kakor navadna ali kakor priporočena pisma; poleg navadne poštnine pa moramo plačati še ekspresno pristojbino s pošt-nimi znamkami, katere pritisnemo na pismo. Ta pristojbina znaša za pismo na oddajni postaji 15 kr.; ako ga mora pa pismonosec nesti izven dotične poštne postaje, plačati je treba po 50 kr. za vsakih $7\frac{1}{2}$ km.

4. O odprtih pošiljativah. Odprto pošiljamo tiskovine, in sicer pod križnim zavitkom, pasom, v odprtem zavitku ali samo preganjene, kartam podobno. Takšne pošiljatve so n. pr. tiskani ali litografirani ceníki, poslovna naznanila, naslovni listki, okrožnice i. t. d.

Tudi odprte pošiljatve morajo sevéda imeti natančen naslov, poleg katerega pritiskamo poštne znamke, in sicer do 50 g za 2 kr., od 50 g do 150 g za 3 kr., od 150 g do 250 g za 5 kr., do 500 g za 10 kr. in do 1 kg za 15 kr. Ako je tiskovina frankirana premalo, plača prejemnik dvakrat toliko globe, za kolikor je poština pre nizka. Nefrankiranih odprtih pošiljatev pošta sploh ne vzprejema.

Razven naslova, datuma in podpisa ne smé biti na tiskovinah nič pisanega. Vender se smejo na ceníkih izpremeniti cene, določila o pre-jemu in plačilu, bodisi z roko ali mehaniškim potem; tudi se smejo po-samične važne stvari v ceníkih ob kraji označiti s črtami.

5. O vzorcih blagá. Za vzorce do 250 g se plačuje poštne 5 kr. Ako niso zadostno frankirani, plača prejemnik dvakrat toliko, za kolikor je poština pre nizka. Vzorci se morajo pošiljati tako, da jih je mōči spo-

znati za vzorce in da se lahko pogleda, kaj je v njih. Dolgi smejo biti do 20 cm, široki do 10 cm in visoki do 5 cm. Odrezki platna, suknà, tapet i. t. d. se navadno pošiljajo pod križnim zavitkom ali pod pasom; za žito, kavo, semena i. t. d. pa rabimo platnene vrečice, ki smejo biti zavezane, nikoli pa zapečatene ali zalepljene. Tolšče in barvila, ki se lahko topé, moramo pošiljati v dobro zamašenih močnih steklenicah, katere polagamo v posodo od lesà ali od lepenke med žaganje ali volno; to posodo napósled še devljemo v zavitek od kovine. Tolšče, ki se težko topé, smemo zavijati v pergamen ali platno, nató pa jih je treba ukladati v lesene ali kovinske zavitke. Suhe prahaste vzorce ukladamo v škatlje od lepenke, okolo katerih zavijamo pergamen ali osmoljeno platno, vselej pa tako, da se pošta lahko prepriča, kaj je v njih.

Vzorcem ne smemo prilagati nobenega pisma. Kadar rabimo vrečice ali posode, zapisati moramo naslov na trden popir ali na drugo pripravno snovino in ga dobro pritrditi na vrečico ali posodo. Naslov smé obsezati samó imé prejemnikovo in kraj, kamor je pošiljatev namenjena, lahko tudi beležko „Vzorci“ ali „Blagó za poskušnjo“, največ še imé ali firmo pošiljateljevo, njega tvorniško ali trgovsko znamenje, natančnejše določilo o blagu, njega številko in ceno. Steklenih stvari, ostrih instrumentov, klišéjev i. t. d. ne smemo pošiljati kakor vzorce.

6. O poštних nakaznicah. Do 500 gl. vzprejemajo in izplačujejo poštne nakaznice vsi poštni uradi naše države. Za poštne nakaznice moramo rabiti propisane vzorce, kakeršni se prodajajo po $\frac{1}{2}$ kr. Na poštni nakaznici je označiti denarno vsoto s številkami in spódaj iz nova s črkami. Naslov in kraj, kamor pošiljamo denar, označena bodita kolikor móči natančno in točno. Kupón na levi stráni rabimo za svoj podpis in lahko tudi za pismena poročila.

Denarnéga zneska ali naslova ne smemo izpreminjati, tudi ne smemo ničesar brisati. Poštnina se plačuje po lestvici, katera je določena na zadnji stráni poštne nakaznice, in sicer z znamkami, katere pritiskamo na desni rob. Oddavši nakaznico, dobimo poštno-prejemni list; pošta je porok za znesek. Izdá se tudi povratni recept, ako ga zahtevamo; zánj je treba pri krajevni nakaznici plačati 5 kr., pri drugih pa 10 kr.

Prejemnik poštne nakaznice mora na nje pobotni stráni podpisati dan, ko potegne denar, in svoje imé. Potem se kupon odreže in nakazani znesek vzdigne pri poštнем uradu. Ako bi se znesek ne vzdignil v 1 meseci, vrne se nakaznica pošiljatelju.

Nakaznica, ki naj se dostavi „per express“, mora imeti pod napisom tiskanega vzorca besedi „per express“. Pristojbina znaša 15 kr.; ako pa stanuje prejemnik zunaj oddajne poštne postaje, treba je mimo tega plačati 50 kr. za vsakih $7\frac{1}{2}$ km.

O telegrafskih nakaznicah glej poglavje o telegrafskih zavodih.

Poštne nakaznice, katere pošiljamo v tuje države, smejo se glasiti samo na 200 gl. ali na 400 državnih mark ali na 500 frankov. Za takšne nakaznice se rabijo posebni tiskani vzorci.

Coupon. — Kupon.
(Kann bestrichen und ab-
gerennt werden.)
(Sme se popisati in od-
rezati.)

Post-Aufgabe
Stempel.
Poštno pre-
jemni pečat.

Angewiegener Betrag
Nakazani znesek

25 fl. — fr.
gl. kr.

Name und Wohnort des
Abenders.

Ime in stanovanje po-
šilatella.

J. Klančar,

hovač

u Trzin.

Lepa hvala za po-
stano izlozennino.

Postwerthzeichen.
Poštna vrednotnica.

Post-Zeitung auf 25 fl. — (fr. ö. W.
Poštna nakaznica na gl. kr. a. v.)

Po 0.5 kr. enz.
Preis pr. Stück 0.5 kr. in Worten: — z besedami:

postinduzisel fl. — fr. ö. W.
gl. kr. a. v.

Adresse: }
Naslov: } Blagovodni gospod. Pošt-Aufgabe-Stempel.
Paul Podgornik. Poštno prejemni pečat.

izlozennino.

Bestimmungsort: }
Kraj namembe: }

Ljubljana.

Wohnung des Empfängers: }
Prejemnikovo stanovanje: } Mostni trg šte. 9.

(Straße und Hausnummer)
(Ulica in hišna številka)

Post-Vormerk. — Poštni zapis.

Eingetragen im Annahmebuche unter Nr.
Vpisano v prejemno knjigo pod št.

Aufgabearbeit } den } 18
Prejemni urad } dne }

Postdirections-Bezirf:
Okraj poštnege ravnateljstva: }

Unterschrift des Postbediensteten:
Podpis poštnege postavljencev:

Mann zum Aufsteigen der Briefmarken.
Prostor za prilepiti znamke.

Znamka

7. O poštnih nalogih. Spoštnimi nalogi je mōči izterjevati zneske do 500 gl. Vsak poštni nalog se mora oddati kakor priporočeno pismo; na zavitku je treba zapisati „Postauftrag, Poštni nalog, Valeurs à recouvrer,“ dalje natančni naslov pošiljateljev in naslov poštnega urada, kateremu je poštni nalog namenjen. V ta namen se lahko rabijo uradni tiskani zavitki po $\frac{1}{2}$ kr.

Postwerthzeichen.

B.

Abgesendet von

Envoyé par M.

Preis pr. Stück 0·5 kr.

wohnhaft in

demeurant à

Josef Lega,

Laibach, Bahnhofgasse 5.

Postauftragsbrief — Valeurs a recouvrer

an das

Postamt in

Bureau de poste de

Land

Pays

(Provinz oder Departement)

(Province ou Département de)

Cilli.

Steiermark.

Recommandirt — Recommandé.

Naložnemu listu lahko pripada po več listin, katere naj različni dolžniki izkupijo pri enem in istem poštnem uradu. Priloge, pripadajoče sléharni listini, morajo se pripeti k nji. Takšne listine se izplačujejo samó takrat, kadar so praviloma saldirane.

Terjatvenim listinam mora biti vselej priložen poštni nalog, izpolnjen po uradnem tiskanem obrazci za $\frac{1}{2}$ kr. Na ta poštni nalog se napiše pošiljatelja imé in naslov, dalje imé in naslov posamičnih dolžnikov in napósled vsota, katero je izterjati za vsako priloženo listino; vendar v notranjem prometu in prometu z Bosno in Hercegovino ne smé biti nad pet terjatev. — Izterjani znesek pošlje pošta oddajatelju po poštni nakaznici, odtegnivši nekatere pristojbine, o katerih prejme oddajatelj poseben račun. Ako pa dolgovi ni mōči izterjati, vrnejo se mu listine brez sléharne odškodnine.

Poštna uprava je porok, da se odpravi poštno-naložni list, in sicer porok takó, kakor za priporočena pisma, za poterjani znesek pa tako, kakor za zneske, vplačane na poštné nakaznice.

Postwertzeichen.
Pošna vrednotnica.

Po 0'5 kr. ena.
Preis pr. Stück 5 kr.

Jubljani

A.

Postverwaltung von Oesterreich.

Avstrijska poštna uprava.

Administration des postes d' Autriche.

Postauftrag. — Poštni nalog. — Bordereau

Verzeichniß der einzuliefernden Postauftrags-Documente aufgegeben bei dem k. k. Postamte in
Popis izkupitli se imajočih poštno-naloznih listin, ki ga je pri c. kr. poštnem uradu v

bon }
oddal }
par M. }
in
v
a
Josif Joga

Volodvorske ulice šte. 5.

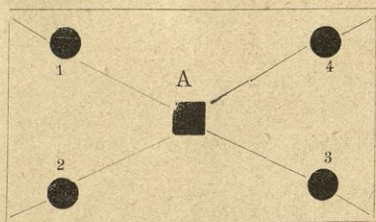
(Genaue Adresse des Aufgebers. — Natančna adresa oddatnikova. — Indiquer ici l'adresse très exacte.)

Laufende Nr. Tekoče šte. Nos. d'ordre	Ramen u. Adressen der Schuldner Imena in adrese dolžnikov Noms et adresses des débiteurs	Einzuziehender Betrag (in der Währung des Bestim- mungslandes) Vsota, katero je poterjati (v nov- cih namembene držale) Montant des valeurs (en monnaie du pays de destination)	Verfallstag Dan dospetja Dates d'échéance	Bemerkungen Opomnje Observations	Ergebniß der Prüfung beim Bestimmungs- amte Posledek presojanja pri namembnem uradu Résultats de la vérification au bureau de destination
1	<i>Juan Creizen</i>	gl. 58	30		
2	<i>Francisek Tomec</i>	„ 123	12		
3	<i>Jakob Toman</i>	„ 40	60		
Summe — Skupna vsota — Total		gl. 222	02		
(Ort) (V) (A)	den dne le <i>27. julija 1891.</i> Der Aufgeber: — Oddatnik: — Le déposant: <i>Josif Joga.</i>				
					Datumstempel. Dnevni pečat. Timbre à date. Der Amtsvorstand: Urada nač.: Le préposé:

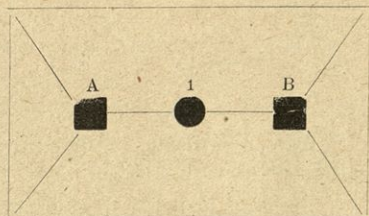
B. O vozni pošti.

Blago, katero pošiljamo po vozni pošti, ne smé tehtati nad 50 *kg*; samo kovano zlato in srebro smé tehtati do 60 *kg*. Spise z označeno vrednostjo vzprejema vozna pošta ne gledé na težo; ako pa vrednost ni označena, samo takrat, kadar tehtajo nad 250 *g*. Pošiljatve, katere so sicer lažje, vender pa obsežnejše, vzprejema vozna pošta samo s tem pogojem, da jih je mōči nakladati i pri prejemnem poštnem uradu i spotoma pri drugih uradih poleg ostalih pošiljatev. Ako takovim pošiljatkam ni prostora na vozu, ki se odpelje prvi, odpošljejo se šele s prihodnjim vozom. Sicer pa jih pošta sploh vzprejema le gledé na poštno napravo, odnosno občila in jih tudi lahko kār odkloni. Na vsaki voznopoštini pošiljatkvi mora biti natančni naslov prejemnikov, kakor smo to že povedali pri pismovni pošti, namreč prejemnikovo krstno in rodbinsko imé, njega stan, stanovanje, bivališče. Naslovi z znamenji in številkami, kakor pri vélikem tovarnem blagu, niso dopuščeni. Na denarnih pismih ne smé biti pri naslovu nobena beseda podčrtana.

1. O odprtih denarnih pošiljatkah. Bankovce ali državne note, vredne nad 500 gl. in težke do 250 *g*, mōči je oddajati v odprtem zavitku, da jih poštni uradnik lahko prešteje. Drobiža se smé pošiljati samo do jednega goldinarja. Za odprta denarna pisma se plačuje na pol višja poština; pošta pa je porok zánja. Ko je denar preštet, zaprè se pismo v poštnem uradu in nánje se pritisne poštnokontrolni pečat. Pečatiti se morajo odprta denarna pisma tako, da se pri šiljastokrilih zavitkih pritisne poštnokontrolni pečat na sredo, zasebni pečati pa na vsa štiri krila. Pri poštnouradnih dvokrilih zavitkih za 1 kr. se pritisne zasebni pečat na sredo, poštnouradni pečat pa na obe strani zašiljenih kril. Na zadnjo stran denarnega zavitka mora oddajatelj zapisati svoj naslov.

1, 2, 3, 4 zasebni pečat,
A poštnokontrolni pečat.

1 zasebni pečat,
A, B poštnokontrolna pečata.

2. O denarnih pošiljatkah z označeno vrednostjo. O teh pošiljatkah veljá iz večine vse, kar smo povedali o odprtih denarnih pošiljatkah, samo da jih oddajamo zaprte in sicer zapečatené jedino z zasebnim pečatom. Ponajveč rabimo za taka pisma poštnouradne zavitke po 1 kr. Na sprednjo stran zapišemo naslov prejemnikov, na zadnjo pa svoje imé. Pod naslovom v desnem kotu navedemo denarno vsoto, ne samo

nje glavnega zneska, nego posamične bankovce, kakor je razvidno iz nastopnega vzgleda.

Postwerthzeichen.
Poštna vrednotnica.

Po 1 kr. ena.
Preis pr. Stück 1 kr.

Blagorodni gospod

Rudolf Bojan,

trgovec

Inliegend Stück: Vloženih je:

—	Banknoten à	1000 fl.	—	fl.	
	Bankorcev po	gld.		gld.	
	Banknoten à	100 fl.		fl.	
1	Bankorcev po	gld.	100	gld.	
—	Staatsnoten à	50 fl.		fl.	
	Drž. po	gld.		gld.	
	Banknoten à	10 fl.		fl.	
3	Bankorcev po	gld.	30	gld.	
	Staatsnoten à	5 fl.		fl.	
1	Drž. po	gld.	5	gld.	
—	Staatsnoten à	1 fl.		fl.	
	Drž. po	gld.		gld.	
—	Coupons		—	fl.	kr.
	Kuponov			gld.	kr.
Scheidemünze			—		kr.
Drobiža					20 kr.
Summa					
Vsota		135 fl.		20 kr.	
		gld.			

Ljubljani.

Ako bi se našlo, da denarni znesek ni prav označen, plačati je petkratno poštino za utajeno vsoto.

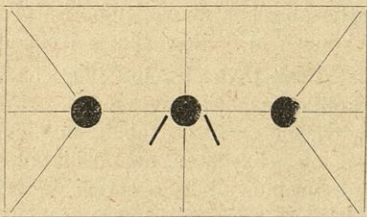
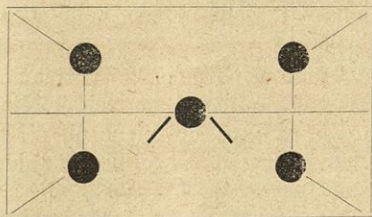
Denarna pisma se morajo pečatiti s 5 enakimi pečati; samo kadar rabimo uradni zavitek, zadoščata dva ali trije pečati. Pri zaprtih denarnih pismih je pošta porok samo za to, da je prejela pismo z nepoškodovanimi pečati, z nepokvarjeno zunanjo obliko in polno težo, ne pa za to, da je res toliko bankovcev v njem, kolikor je zunaj navedeno. Ako torej prejmemo denarno pismo, čegar zunanja oblika ali čegar pečati so pokvarjeni, smemo zahtevati pri oddajnem poštnem uradu, da se pismo iz nova pretehta, odprè, in da se znesek prešteje. Ako je menj denarja, povrnti ga mora pošta, toda samo tedaj, ako se oglasimo précej, ko smo pismo prejeli.

Kadar pošiljamo zlat, srebrn ali bakren denar v pismu, moramo ga zaviti v popir, da se ne premika.

Kovinske novce pa tudi lahko pošiljamo v zvitkih, težkih do $1\frac{1}{2}$ kg; zaviti morajo biti v močen popir, potem pa še v platno ali usnje; vse mora biti dobro povezano in zapečateno. Kadar gotovega, t. j. kovinskega denarja ne pošiljamo v zvitkih, vložiti ga moramo v vrečice ali mošnjiče od dvojnega platna ali usnja; šiv ne smé biti zunaj in ozel ne prekratek. Povoščenega tafeta ne smemo rabiti za zunanji zavitek, ker se pečati lahko odlepijo. Pri zvitkih in vrečicah ali mošnjičih naslov ne smé biti prilepljen, temveč mora biti zapisan na njih. Pri mošnjičih smé biti naslov zapisan na privezan šiljast listek od lepenke ali usnja.

3. O vrednostnih popirjih. Obligacije, srečke, kuponi, hranilnične knjižice, zasebne listine i. t. d. se smejo oddajati jedino v zaprtih zavitkih. Zunaj pri naslovu mora biti povedano, kaj je v zavitku in koliko je vredna pošiljatev, cenjena po približni kurzni ceni. Pri menicah in zasebnih listinah je navesti toliko vsoto, kolikor bi bilo resnično škode, ako bi se morale listine napraviti iz nova. Da je mōči te popirje umrtviti, ako bi se izgubili, priporočno je pridržavati prepise.

Ako hočemo poslati vrednostne popirje ali tudi denar od 250 g do $1\frac{1}{2}$ kg, treba jih je večkrat zaviti v močen popir, povezati jih z motvozom in zapečatiti trikrat do petkrat; n. pr. tako-le:

Pošiljatve, težke od $1\frac{1}{2}$ kg do 20 kg, treba je zaviti v platno ali povoščno tkanino; mimo tega se morajo dobro povezati in zapečatiti.

4. O pošiljanji voznega blagá. Pošilja se lahko vse, kar ni težko nad 50 kg in je dobro zavito. Izvzete so samó živeče živali, lahko zanetne ali razpočne tvarine ali take stvari, katere bi utegnile škodovati drugim pošiljatkam, n. pr. rudninske kisline, klorovi preparati, pivo, tekoče droží. Ako bi kdo venderle oddal take stvari, utajivši vsebino ali navedši kaj napačnega, ne povrne samo provzročene škode, nego plača tudi 25 gl. globe, ako se ga zaloti. Izjemoma je dovoljeno mimo drugega pošiljati žive čebele, ptice pevke, domačo perutnino, kunce in pijavke. Obsežne ali jako krhke stvari vzprejema pošta le pogojno in sicer gledé na občila, kakeršna ima, kakor smo to že natančneje povedali na strani 149. Menj vredne stvari ali take, katere se ne poškodujejo, ako se stiskajo, in katere niso mokrotne, n. pr. perilo, obleka, knjige i. t. d., sosebno kadar se ne pošiljajo daleč in ne tehtajo nad 3 kg, zavijamo lahko kàr v močen popir, katerega primerno povežemo in zapečatimo. Dražje in težje stvari, ali

takšne, ki se ne pošiljajo daleč, potem blago, kateremu bi škodovala moča in bi se utegnilo odrgniti, ukladati moramo v povoščeno platno, lesene škatlje ali zaboje, ako treba, tudi še v poseben układ, n. pr. ure, dragočnosti, svileno tkanino, ovoje i. t. d. Vrče in steklenice s tekočinami smemo pošiljati samo v močnih zabojih, déžah ali košarah. Sadje se pošilja v škatljah in zabojih; ako ne prepušča mokrote, tudi v košarah. Nekrvavečo divjačino oddajamo lahko nezavito. Ptiče, perutnino in letečo divjačino je ukladati v košare ali kletke, kamor se še postavijo posode za vodo in pičo. Pijavke se morajo hraniti v vlažnih vrečah in potem še v škatljah ali zabojih. Čebele je mōči pošiljati samo v dobro zaprtem lesenem zaboji, čegar luknjice za dihanje niso tolike, da bi mogle čebele izleteti.

Kadar pošiljamo živali, vštevši čebele, na poštno urade, ki niso ob železnici, smejo biti dotične posode visoke največ 50 cm in široke največ 40 cm. Takšne pošiljave je vselej oddajati „per express“, in pošta ni porok zánje. Ako bi pošiljatelj ne hotel dati boljšega ali primernejšega uklada slabo zavarovani pošiljatvi, mora pristaviti na receptis opomnjo „na svojo nevarnost“, potrjeno s svojeročnim podpisom; pošta takrat nikakor ni porok za pošiljatev.

Sléharni tovorek, katerega pošiljamo po vozni pošti, povezan mora biti z močnim motvozom, kateri pa ne smé biti zaozljan od raznih koscev. Vezilo mora biti takšno, da ne more zdrsniti s tovorka; zato zaboje ali škatlje ob robéh zarezujemo. Na šivih in previtih delih uklada, kakor tudi na koncéh in ozlih vezila je treba dovōlj pečata.

Vsak tovorek mora imeti naslov, v katerem povemo, kaj pošiljamo, in koliko je pošiljatev vredna. Naslov je treba prilepiti po vsi ploščini njegovi, ne samo ob robéh, in sicer pod prevezo; dovoljeno ni, da bi bil samo pripečaten na pošiljatev. Kadar pošiljamo dragotine, zlatnino ali srebrnino, ali druge stvari, katerim označimo vrednost z 200 gl. ali več, pisati moramo naslov naravnost na dotično posodo ali na dotični zaboj, ne pa ga samo prilepiti. Ako bi to ne bilo mogoče, rabiti smemo zašiljen

listič

naslov

 od lepenke, pergamena, usnja, lesá i. t. d., toda trdno mora biti privezan na pošiljatev; mimo tega se mora preveza pripečatiti.

Vozno blago nad 50 g in denarna pisma nad 250 g moramo oddajati s poštno spremnico, katera nadomešča vozni list. Tudi kadar pošiljamo blago pod 50 g, moramo mu dodati spremnico, ako je premajhno, da bi nánje zapisali naslov, ali pa, ako je układ nepripraven za takšen napis. Poštne spremnice se dobivajo po 6 kr. pri vseh poštnih uradih. Razven natančnega naslova je treba na spremnico zapisati, kakšen je układ, kaj obseza, in ako treba, tudi, koliko je poslana stvar vredna. Na levi stráni zapišemo svoje imé in svoj naslov, spodaj pa odtisnemo prav tisti pečat, s katerim pečatimo pošiljatev sámó. Na kupon smemo tudi kaj pisati, prejemnik pa ga lahko odreže.

Pošiljatve, o katerih ne povemo, koliko so vredne, smemo namesto s pečatom zapirati s pečatnimi znamkami ali sploh kako drugače, ako ne gredo preko meje avstrijske. Takisto je mōči oddajati zaklepne torbice, kovčege ali zaboje, dobro obite sode ali trdno zabite zaboje brez pečata, ako ne gredo preko meje.

Voznemu blagu lahko navajamo vrednost, kakeršnokoli hočemo. Ako bi se izgubila ali poškodovala pošiljatev, ki ni imela nobene označene vrednosti, ali ko bi se je pogubilo samo nekaj, povrne se jedino dokazna škoda, in sicer le do 2 gl. za vsak *kg*. Pošta je porok za šest mesecev, odkar se je oddalo blago. Škoda pa se ne povrne, ako je niso provzročili zunanji vplivi, temveč nedostatni notranji układ.

Na dom se dostavljajo po navadi samo pošiljatve do $1\frac{1}{2}$ *kg*; za vsako takšno pošiljatev je treba plačati pošti 3 kr. Povpraševalna pisanja se izdajajo, ako plačamo pristojbine 10 kr. in zajedno pokažemo poštno-prejemni list. Kdor pošiljatev prejme, zapisati mora na zadnji strani poštne spremnice dan, ko prejme blago, potem se mora še podpisati in spremnico oddati poštному uradu.

Vozno blago je mōči prav tako, kakor pošiljatve pismovne pošte, pošiljati po ekspresnem potu. Ta dostavi pošiljatev na dom, ako ni težka nad $2\frac{1}{2}$ *kg*, ako ne stanuje naslovljenec zunaj poštnooddajne postaje, ako ni treba blagá predlagati carinskemu uradu in ako njega vrednost ali povzetek ne preseza 100 gl. V vseh drugih primerih pride ekspresni pot samo povedat, da je blago dospelo na pošto. Pošiljatelj lahko določi s posebno opomnjo gōri nad naslovom pri voznem blagu, da je dostaviti tovorek o posebnem jutranjem času, ako bi namreč ponōči dospel na odmenjeni kraj. Pri ekspresnih pošiljativah mora plačati pošiljatelj 30 kr. vročnine, 15 kr. priznanilščine, in kadar je naslovljenec zunaj poštnooddajnega urada, 50 kr. priznanilščine za vsakih $7\frac{1}{2}$ *km*, kakor tudi za vsako razdaljo pod $7\frac{1}{2}$ *km*.

Kadar pošiljamo dragotine ali drugo blago iz kraja, kjer ni carinskega urada, potem na Reko ali v inozemstvo, treba je pošiljatvi dodati carinske deklaracije. Na teh mora biti zapisano imé in bivališče prejemnikovo, povedano, kakšno je poslano blagó po trgovskoobičnem oznamenilu, vrednosti in teži; napósled datum, ko se deklaracija izpolni ter imé in bivališče pošiljateljevo. Carinskim deklaracijam ni treba nobenega kolka; napravljati se morajo za imenovano pristanišče avstrijsko-ogersko in za nemško državo v jednom nemški pisanem izvodu. Pošiljativam v druge države je treba dodajati ali več nemški, ali nemški in francoski pisanih deklaracij. Kakšna je takova deklaracija, razvidno je iz obrazca, priloženega na konci te knjige.

5. O pošiljativah po poštнем povzetji. Ako pošiljamo blago po poštнем povzetji, zaveže se pošta, da ga izroči naslovljencu samo tedaj, ako izplača povzetek, to je znesek, katerega smo določili samí. Povzetek je dopuščen samo do 500 gl. Namesto poštних spremnic, kakeršne so propisane za navadno vozno blago, rabiti moramo uradne povzetne poštne nakaznice, katere se dobivajo pri vseh poštних uradih po 6 kr. Ako se

nam takšna nakaznica pokvari, predno smo jo rabili, zamenjamo jo lahko pri poštnem uradu, ako plačamo 1 kr. Pošiljatelj mora ob levi strani povzetne poštne nakaznice zapisati imé prejemnikovo in njega naslov, nad „Poštnim zapisom“ pa polni svoj naslov. (Glej vzgled na konci te knjige.)

Na povzetnih poštah nakaznicah je treba na dotičnem kraju zapisati povzetelek najprej s številkami, potem z besedami. Na spodnji polovici, kateri na čelu stoji naslov „Poštna spremnica“, zapiše se povzetelek samo z besedami; vse drugo se izpolni z odrezkom vred, kamor je treba pritisniti pečat, prav tako, kakor pri navadnih pošiljkih voznege blaga. Na zadnji strani odrezkovi sme pošiljatelj tudi kaj zapisati. Vse drugo izpolni poštni uradnik. Povzetne poštne nakaznice, na katerih bi bilo kaj popravljenega ali izbrisanega, niso dopuščene.

Pošiljatelju izroči poštni urad oddajni recepis, na katerem je izplačilni odrezek. Šele kadar je naslovljenec plačal povzetelek, dobi pošiljatev. Povzeta pošiljatev se mora vzeti s pošte v 14 dneh, sicer se vrne pošiljatelju. Možno je, da se uradnim potem zniža ali popolnoma izpusti povzetelek, ako vloži pošiljatelj pismo prošnjo. Vloži jo tudi lahko naslovljenec, toda le tedaj, kadar je zadovoljen pošiljatelj. Vender se v takem primeru ne izpremeni prvotno določena poštna pristojbina, nego se mora izplačati v polnem znesku.

Ako je prejemnik plačal povzetelek, izroči se dotični znesek pošiljatelju, kateri pa mora potrditi povzetni znesek (spodaj na desnem robu).

Kadar bi se recepis izgubil, mora pošiljatelj pri c. kr. poštnem ravnateljstvu vložiti prošnjo, kolkovano s 50 kr.

IV. Uradna določila o telegramih.

Javnemu prometu odločeni telegraf sme uporabljati vsakdo, vender se ne vzprejemajo zasebni telegrami, kateri bi bili nevarni državi, takisto ne takšni, ki so proti deželnim zakonom ali proti pravosti. Telegrami morajo biti pisani razločno, umevno in z nemškimi ali latinskimi črkami ter morajo obsezati vsaj tri besede. Vsak telegram mora imeti naslov prejemnikov, vsebino in podpis pošiljateljev. Naslov mora obsezati vsaj imé prejemnikovo in imé one telegrafske postaje, kamor je telegram namenjen. Za velika mesta je brezuvetno treba označiti ulice in hišno številko, kjer stanuje naslovljenec, ali vsaj njega stan ali drugačno opravilo. Pri manjših krajih pa je treba natančno označiti geografsko ležjo, zlasti tedaj, kadar ima več krajev isto imé. Ako v bivališči naslovljenčevem ni telegrafske postaje, treba je v naslovu najprej povedati, kako naj se telegram dostavi (ali po potu ali po pošti), nato bivališče naslovljenčevo in naposled imé najbližje telegrafske postaje; n. pr. Pot, F. Gornik, Zatičina, Višnjagora.

Neposredno pred naslovom se lahko pišejo obična oznamenila, za katera je mōči rabiti nastopne kratice: RP = odgovor plačan; PP = pošta

plačana; XP = pot plačan*) FS = dalje dostaven telegram; ST = plačana službena beležka; CR = prejemno potrdilo plačano; RO = dostaviti odprto.

Vsebina telegramova mora biti pisana v dopuščenem jeziku**) in mora imeti umeven zmisel. Ako bi nedostaten telegram radi spopolnili, plačati in odposlati moramo nov telegram. Ako je še čas, lahko zahtevamo, da se nam vrne že oddan telegram, toda izkazati se moramo, da smo res mi oddali telegram.

Za sléharni telegram se plača temeljna taksa 24 kr. in pristojbina 2 kr. (pri telegramih, oddanih na obratnih železniških progah, 3 kr.) za vsako posamično besedo. Ko se določuje taksa, računja se razven ločil, oklepica i. t. d. vse, kar je oddajatelj napisal v izvirni svoj telegram. Besede, obsežajoče nad 15 črk, računajo se do 30 črk za dve besedi, vendar se imajo imena mest, toda samo v naslovu, za jedno besedo, akotudi bi obsežala nad 15 črk.

Kadar pišemo števila s številkami, tvori skupina vsakih 5 števil v tuzemstvu jedno besedo. Posamično stoječe številke, besede ali znamenja se računajo za jedno besedo. Ulomne črte, pike, vejice pri številih se štejejo za jedno številko. Znamenja RP, PP i. t. d. so toliko, kakor jedna beseda.

Vzgledi, kako se štejejo besede. Knjigovez = 9 črk = 1 beseda; prodajalnica = 12 črk = jedna beseda; knjigotiskarnica = 16 črk = 2 besedi; 2359 = 4 številke = 1 beseda; 132759 = 6 številke = 2 besedi; $58\frac{1}{2}$ = 4 številke in 1 znamenje = 5 številke = 1 beseda; $158\frac{1}{2}$ = 5 številke in 1 znamenje = 6 številke = 2 besedi; 12 goldinarjev 50 kr. = 4 besede; 12 gl. 50 = 3 besede; $3\frac{1}{2}$ = 1 beseda; dvajsettisočtristopetindevetdeset = 33 črk = 3 besede; 20395 = pet številke = 1 beseda; gl. 12 50 = 7 znamenj = 2 besedi.

Pristojbine moramo plačati v gotovini prěcej, kadar oddamo telegram. Ako zahtevamo, dá se nam tudi potrdilni list, za katerega pa moramo plačati še posebe 5 kr.

Nujne telegrame oznamujemo pred naslovom s črko D; zánje je treba plačati trikratno pristojbino.

Kadar oddamo telegram, lahko zajedno plačamo že odgovor (oznamenilo RP = odgovor plačan). Za ta odgovor se navadno računja 10 besed; nad 30 besed ni dopuščeno naprej plačevati odgovorov. Ako naslovljenec neče vzprejeti nakaznice za odgovor, dostavi se pošiljatelju službeno obvestilo namesto odgovora. Takšno obvestilo se dostavi tudi takrat, kadar naslovljenca ni mōči pozvedeti.

Telegrafski poslane vloge avstrijskim oblastvom se oddajajo telegrafski postaji nekolkovane. V takem primeru se zadostí kolkovni dolžnosti, ako pošljemo po pošti dotičnemu oblastvu v 8 dneh pod nadpisom „Dopolnilni kolek za telegram nastopne vsebine“ doslovno vsebino telegrafirane vloge in ji priložimo pripadajoče kolke.

*) Samó pri telegrafskih nakaznicah.

**) To so vsi evropski in še nekateri drugi jeziki.

Dopuščeno je, telegrafskim potem pošiljati denarne nakaznice, ako je i na oddajnem i na dostavnem kraju državna telegrafska postaja in ne pošiljamo nad 500 gl. Telegrafske denarne ali poštne nakaznice je mōči oddajati samo pri poštnih zavodih. Za takšne nakaznice je treba plačati:

a) nakazno pristojbino, in sicer pri zneskih do 5 gl. — 5 kr., čez 5 gl. do 50 gl. — 10 kr., čez 50 gl. do 150 gl. — 20 kr., čez 150 gl. do 300 gl. — 30 kr., čez 300 gl. do 500 gl. — 50 kr.;

b) še nekatere druge pristojbine, in sicer prenosno pristojbino za telegram 10 kr., telegrafsko odpravno pristojbino, ekspresno dostavno pristojbino 15 kr.*) ali potnino 50 kr.

Nakazna pristojbina se plača s pismovnimi znamkami, katere se pritisnejo na nakaznico; druge pristojbine pa plačujemo v gotovini. Takšni telegrami se morajo pisati na posebne uradne obrazce, kateri se dobivajo brezplačno pri telegrafskih postajah. —

Došli telegram izroči uradni sluga naslovljencu samemu, ali pa njega odraslim sorodovincem ali hišniku. V tem primeru se morajo le-ti podpisati in potem še dostaviti besedo „za“ in imé naslovljenčevo. Denarne nakaznice pa se izročajo jedino le naslovljencu.

V. O kolkovini.

Kadar izdamo listino ali napišemo vlogo oblastvu ali sodišču, plačati moramo določeno pristojbino. Ta pristojbina je posredna in se plačuje s kolki, katere pritiskamo na listine ali vloge; imenuje se kolkovina. Rabiti moramo takozvano kolkovnopopirno obliko, namreč pôlo, ki je visoka 35 cm in široka 50 cm, ako jo razprostremo. Ploščina tej pôli je torej zakonito ustanovljena z 1750 cm², in pristojbina ostane neizpremenjena, ako popišemo vso pôlo ali samo nekoliko. Kadar rabimo večjo obliko, plačati moramo do 50 kr. prvotnega zneska dvojno kolkovino.

Drugo vrsto pristojbine plačujemo neposredno davčnemu uradu, toda ne s kolki, temveč v gotovini. V ta namen nam davčni urad dostavi plačilni nalog.

Kolkovina se umerja po treh lestvicah, izmed katerih je odločena prva zgolj menicam in trgovskim denarnim nakaznicam; druga in tretja pa sta po zakonitih propisih namenjeni listinam in vlogam.

*) Ako se telegram glasi poste restante (oznamenilo PR), sevéda ni treba plačati nobene dostavne pristojbine.

Lestvice za kolek

v avstrijsko-ogerski državi.

Lestvica I.				Lestvica II.				Lestvica III.			
goldinarjev		gl.		goldinarjev		gl.		goldinarjev		gl.	
	do	75	—05		do	20	—07		do	10	—07
čez	75	" 150	—10	čez	20	" 40	—13	čez	10	" 20	—13
"	150	" 300	—20	"	40	" 60	—19	"	20	" 30	—19
"	300	" 450	—30	"	60	" 100	—32	"	30	" 50	—32
"	450	" 600	—40	"	100	" 200	—63	"	50	" 100	—63
"	600	" 750	—50	"	200	" 300	—94	"	100	" 150	—94
"	750	" 900	—60	"	300	" 400	1 25	"	150	" 200	1 25
"	900	" 1050	—70	"	400	" 800	2 50	"	200	" 400	2 50
"	1050	" 1200	—80	"	800	" 1200	3 75	"	400	" 600	3 75
"	1200	" 1350	—90	"	1200	" 1600	5 —	"	600	" 800	5 —
"	1350	" 1500	1 —	"	1600	" 2000	6 25	"	800	" 1000	6 25
"	1500	" 3000	2 —	"	2000	" 2400	7 50	"	1000	" 1200	7 50
"	3000	" 4500	3 —	"	2400	" 3200	10 —	"	1200	" 1600	10 —
"	4500	" 6000	4 —	"	3200	" 4000	12 50	"	1600	" 2000	12 50
"	6000	" 7500	5 —	"	4000	" 4800	15 —	"	2000	" 2400	15 —
"	7500	" 9000	6 —	"	4800	" 5600	17 50	"	2400	" 2800	17 50
"	9000	" 10500	7 —	"	5600	" 6400	20 —	"	2800	" 3200	20 —
"	10500	" 12000	8 —	"	6400	" 7200	22 50	"	3200	" 3600	22 50
"	12000	" 13500	9 —	"	7200	" 8000	25 —	"	3600	" 4000	25 —
i. t. d., od vsakih 1500 gl. za 1 gl. več, pri čemer je treba zneske pod 1500 gl. jemati za polne zneske.				Čez 8000 gl. se plačuje od vsakih 400 gl. 1 gl. 25 kr. več, pri čemer je treba zneske pod 400 gl. jemati za polne zneske.				Čez 4000 gl. se plačuje od vsakih 200 gl. 1 gl. 25 kr. več, pri čemer je treba zneske pod 200 gl. jemati za polne zneske.			

Kolek je treba razven pri vlogah pritisniti na prvo stran sléharne pôle tako, da se piše čézenj, toda samo pod kolkovnim znamenjem. Dopuščeno ni, da bi kdo pritisnil kolek na popolnoma spisano listino in potem oni del pisane vrste, katero kolek pokriva, iz nova spopolnil (prevlekel) s tinto. Tudi ni dovoljeno pritiskati na kolek zasebnih pečatov ali ga samo prekrizati, ne da bi se pisalo čézenj. — O kolkovini so sploh izdani posebni ukazi, izmed katerih navajamo zlasti ukaz finančnega ministerstva z dné 28. marca 1854. leta, ki pravi v svojem 14. §, da je s pisanjem, katero mora biti kolkovano, ravnati takrat prav tako, kakor bi ne bilo kolkovano: 1. kadar je kolka kaj odtrganega; 2. kadar je vidno, da je bil kolek raztrgan in se je iz nova sestavil; 3. kadar ni kolek pritisnjen tako, kakor zahtevajo propisi; 4. kadar se čez kolek v onih primerih, ko bi se moralo pisati čézenj, sploh ni pisalo, ali vsaj ne tako, kakor je propisano.

Kolkovati se morajo tudi vse vloge, namenjene deželnim knezom, državnim in občinskim zastopom, uradom in javnim zavodom; razven vlog tudi vse njih priloge i. t. d. Kolkuje se vloga tako, da pritisnemo nánjo kolek na nje levi stráni gôri nad naslovom. Čez kolek ne smé biti ničesar

pisanega, tudi ga ni smeti pečatiti z zasebnimi pečati. Ako obseza vloga več pôl, kolkovati je sléharo pôlo prav tako in s tolikim kolkom, kakor prvo pôlo. — Priloge se kolkujejo s 15 kr., ako že niso prej kolkovane ali če niso popolnoma oproščene kolkovine. Kolek se pritisne na vlogo prav tako, kakor smo povedali gôri o vlogah.

VI. Določila o delavskih knjižicah in izpričevalih.

Iz § 80 „Obrtnega reda“: Občinsko oblastvo tistega kraja, kjer biva prosilec, izdá delavsko knjižico proti povračilu nabavnih troškov, prosto vsakeršnega kolka.

§ 80 a. Delavska knjižica mora obsezati imé in priimek pomožnega delavca, njega rojstveni kraj, rojstveno leto, vero in stan (ali neoženjen ali oženjen), delo, s katerim se bavi, njega podpis, zajedno pa podpis in uradni pečat izdajnega oblastva. Tudi mora imeti predala za ostale vpiske, sosebno o vstopu in izstopu. (Obrazec delavskim knjižicam ustanavlja poseben ukaz ministrov za trgovino in notranje stvari z dné 12. maja 1885. leta.)

§ 80 b. Delavske knjižice za mladostne pomožne delavce (to je delavce do dovršenega 16. leta) morajo poleg tega obsezati tudi imé in bivališče zakonitega zastopnika pomožnemu delavcu in privolitev zakonitega zastopnika, da stopi dotični delavec v delo ali uk, potem dopoved o šolskem razmerji in sosebno o šolski izomiki pomožnega delavca.

§ 80 c. Kadar stopi pomožni delavec v delovno ali učno razmerje, mora obrtni gospodar shraniti njega delavsko knjižico.

Obrtni gospodar je na uradno zahtevo dolžan predložiti knjižico in jo potem, ko se delovno ali učno razmerje redovito rázveže, iz nova izročiti pomožnemu delavcu, odnosno njega zakonitemu zastopniku.

§ 80 d. Kadar delavec redovito izstopi, mora obrtni gospodar s tinto popisati predala delavske knjižice, podpisati se in poskrbeti, da zadružni načelnik, ali kjer zádruge ni, krajevno policijsko oblastvo potrdi, kar je zapisanega.

Izpričevalo (§ 81.) je vzprejeti samo v toliko, kolikor govori ugodno za pomožnega delavca.

Kar je vpisanega gledé na izpričevalo, to naj krajevno policijsko oblastvo, ako pomožni delavec zahteva, poveri brezplačno in brez sléhar-nega kolka.

§ 80 e. Kadar bi v delavski knjižici že ne bilo prostora daljnim vpiskom, izdá se pomožnemu delavcu k prejšnji knjižici druga knjižica, na kateri je zapisano, da nadaljuje prejšnjo.

§ 80 f. Ako bi pomožni delavec izgubil svojo delavsko knjižico, prositi mu je občinsko oblastvo svojega bivališča, naj mu proti povračilu nabavnih troškov izdá novo delavsko knjižico. Ako ni nobenega pomisleka, izdaj se mu nova knjižica, označena za dvojník (duplikat). Poleg razloga, zakaj se je izdal dvojník, vpisati je vánj dan, ko je dotičnik stopil v po slednje delo, in dan, ko je stopil iz njega.

§ 80 g. Kadar se je delavska knjižica pri obrtnem gospodarji pokvarila, da ni za rabo, izgubila ali uničila, ali kadar je gospodar vánjo ali nánjo vpisal ali zabeležil kaj takega, kar ni dopuščeno, ali kadar se gospodar brani izročiti delavsko knjižico, ko po pravici nima razloga, smé se zahtevati pri občinskem oblastvu onega kraja, kjer biva pomožni delavec, da mu ob gospodarjevih troških izdá novo delavsko knjižico.

Obrtnik, kateri delavske knjižice ni izročil o pravem času, kakor mu je bila zakonita dolžnost, ali kateri ni vpisal vánjo, kar mu velevala propis, ali vpisal ali zabeležil kaj nedopuščene, dolžan je odškoditi pomožnega delavca.

Pravica do odškodbe mine, ako ni bila pred pristojnim sodiščem pognana v štirih tednih, odkar je nastala.

§ 80 h. Kdor delavsko knjižico ponaredí, izkriví ali vedoma dopusti, da se vzprejmo krive beležke gledé na njega samega, ali kdor porabi tujo delavsko knjižico za svoje izkazilo ali jo v ta namen prepusti komu drugemu, s tem se ravna po kazenskih zakonih.

Iz § 81. Vsak obrtnik je dolžan, pomožnemu delavcu, redovito stopajočemu iz delovnega razmerja, na njega zahtevo izdati izpričevalo o tem, kakšne vrste je bilo delo in koliko časa je trajalo. Ako bi pomožni delavec zahteval, da se navéde, kakšno je bilo njega nravno vedenje in koliko so vredni njegovi izdelki, vzprejeti je tudi to v izpričevalo.

Vsebino tega izpričevala je na prošnjo pomožnega delavca vpisati v delavsko knjižico in jo brezplačno in brez kolka poveriti po krajevnem policijskem oblastvu.

Obrtnik, kateri se brani izdati izpričevalo, ali pomožnemu delavcu vedoma izdá neresnično izpričevalo, zakrivi prestopek „Obrtnega reda“ in odgovarja za kvaro, odtod izvirajočo.

O učnih izpričevalih obrtnih učencev govori § 104., in sicer tako-le: Kadar se razveže učno razmerje, dolžan je gospodar učencu izdati izpričevalo o učni dóbi, katero je prebil pri njem, o tem, kako se je védel v tej dóbi, in o izučbi, katero si je pridobil v obrtu.

Kadar se učno razmerje redovito končá in pripada gospodar kakšni zádrugi, izdáj zádrugo načelništvo učbenico, držéč se učnega izpričevala, odnosno učnih izpričeval, in tega, kar bi bila (po § 114.) zádruga zapazila sama.

V obeh primerih je treba bistveno vsebino teh listin vpisati v delavsko knjižico, policijsko oblastvo pa je dolžno, brezplačno in brez kolka poveriti te vpiske.

VII. Rokodelski in dopuščeni obrti.

a) Po ukazu trgovinskega ministra z dné 17. septembra 1883. leta in poznejših ukazih so nastopni obrti rokodelski obrti: 1. čevljarji; 2. frizêrji, brivci in lasničarji; 3. irharji; 4. izdelovalci glavnikov in pahljač, koščeninarji; 5. izdelovalci glasbenega orodja (klavirjev, orgelj, harmonijev i. t. d.; instrumentov od pločevine; flaut, klarinetov, fagotov, hobojev; goslijev,

vijolonov, vijolončel; kitár, citer i. t. d.); 6. izdelovalci kirurški-medicinskih instrumentov in aparatov in optiki; 7. kleparji; 8. ključarji; 9. klobučarji; 10. knjigovezi, tókarji, izdelovalci galanterijskega blagá od usnja in lepenke; 11. kolarji; 12. košarji (pletarji); 13. kotlarji; 14. kovači ličnega blagá, ostrogarji, nožarji, kovinarski in jeklarski brusilci (izvzemši navadne brusilce), pilarji, izdelovalci izrezač, iglarji in izdelovalci tkalskih grebenov; 15. kovači za vozove; 16. kovinarji, to so taki, ki vlivajo kovine in kositar; 17. krojači; 18. kroveci, ki krijejo s korci in skriljem; 19. krznarji, barvarji kožuhovine, káparji; 20. lončarji; 21. medičarji in voščeni-narji; 22. mehaniki (mehaniki finih in preciznih del); 23. mesarji; 24. mizarji; 25. pasarji in bronarji; 26. peki, izvzemši óne málinarje, ki postranski pekó črni kruh; 27. platirarji (izdelovalci nakladnega dela); 28. pleskarji in lakirarji; 29. pozamentniki, izdelovalci motozov in trakov, izdelovalci gómbov in résic, izdelovalci zlate in srebrne žice, ploščilci in prelci zlatá in srebrá, izdelovalci zlatih, srebrnih in bisernih vezenin; 30. pozlačevalci; 31. rokovičarji in obézarji; 32. sedlarji za vozove; 33. sitarji in rešetkarji; 34. slaščičarji in kolačarji; 35. sobni slikarji; 36. sodarji; 37. steklarji; 38. strojarji; 39. strugarji in izdelovalci kipov od morske pene, piparji; 40. ščetarji; 41. tapetniki, dalje izdelovalci prešitih odej, blazin in izdelovalci žimnic; 42. torbarji, jermenarji, bičarji, izrezovalci kapnega okrilja, sedlarji in izdelovalci konjske oprave; 43. urarji; 44. vojeninarji, to so taki, ki mesó prekakajo; 45. vožarji; 46. zlatarji, srebrarji in dragotinarji; 47. zlatarski, srebrarski in kovinarski kleparji.

Trgovinski minister je dogovorno z ministrom za uk in bogočastje določil, da smé vsakdo, ki je z dobrim uspehom dovršil jednega izmed nižje navedenih obrtnih učnih zavodov, nastopiti dotični obrt in samostojno obrtovati. Takšni zavodi so:

1. gledé na ključarski obrt: strokovne šole v Celovci, Kraljevem Gradci in Homutovu; strojno-tehniški strokovni šoli na državnih obrtnih šolah v Belskem in Pragi; nižje strokovne šole za stavbarsko, umetno in strojno ključarstvo na Dunaji, dunajskem tehnološkem muzeji in v Gradci;

2. gledé na kolarski obrt: strokovni šoli v Bergreichensteinu in Brucku na Muri;

3. gledé na kotlarski obrt: strokovni šoli v Celovci in Homutovu; strojno-tehniška strokovna šola na državni obrtni šoli v Pragi*);

4. gledé na kovaški in nožarski obrt: šola za delovodje na državni obrtni šoli v Belskem; strokovne šole v Celovci, Homutovu, Kraljevem Gradci in Steyru; strojno-tehniška strokovna šola na državni obrtni šoli v Pragi;

5. gledé na lončarski obrt: strokovne šole v Bechimu, Čeških Toplicah, Dečinu, Znojmu; umetno-obrtna strokovna šola na državni obrtni šoli v Gradci;

*) Kdor uspešno dovrši strokovno šolo v Celovci, Homutovu, ali strojno-tehniško strokovno šolo na državni obrtni šoli v Pragi, upravičen je zajedno nastopiti in izvrševati pilarski obrt.

6. gledé na mizarski obrt: strokovne šole v Bergreichensteinu, Boznu, Ebenseeji, Kraljiki, Halinu, Hallstadtu, Königsbergu, Marianu, Beljaku, Valaškem Mezeriči, Wallernu, Zakopanem, Hrudimu, Rivi, Brucku na Muri, Ljubljani; dalje strokovne šole na državnih obrtnih šolah v Gradci, Salzburgu in Innsbrucku in na umetno-obrtni strokovni šoli v Levovu; napósled nižja strokovna šola posebnih tečajev za pobišno in stavbarsko mizarstvo na tehnološkem obrtnem muzeji na Dunaji;

7. gledé na pasarski in brnarski obrt: strokovne šole v Haidi, Steinschönauvu, Jablonci; zlatarska šola v Pragi;

8. gledé na sodarski obrt: strokovna šola v Bergreichensteinu;

9. gledé na steklarski obrt: strokovna šola v Haidi in Steinschönauvu;

10. gledé na strgarski obrt: strokovne šole za lesni obrt v Arcu, Bergreichensteinu, Beljaku, Boznu, Brucku na Muri, Kočevji, Kraljiki, Tahovu, Rivi, Valaškem Mezeriči, Zakopanem, Hrudimu in v Ljubljani; dalje obrtni oddelki za lesni obrt na državnih obrtnih šolah v Gradci in Innsbrucku in na umetno-obrtni strokovni šoli v Levovu;

11. gledé na urarski obrt: strokovna šola v Karlstinu;

12. gledé na zlatarski, srebrarski in dragotinarski obrt: zlatarska šola v Pragi; strokovna šola za obdelovanje in okávanje dragih kamenov v Turnavi; cizelirska šola na umetno-obrtni šoli avstrijskega muzeja za umetnost in obrt na Dunaji;

13. gledé na strojarski in irharski obrt: praktikantski tečaj na c. kr. poskusni postaji za usnjarski obrt na Dunaji*);

14. gledé na obrt kovinskih gravêrjev, gilošêrjev, kaluporezcev in pečatorezcev: strokovna šola v Jablonci; napósled za obrt steklarskih gravêrjev strokovni šoli za steklarski obrt v Haidi in Steinschönauvu.

b) Dopusčeni obrti. Nastopni obrti potrebujejo po § 15. „Obrtnega reda“ koncesije:

1. Vsi obrti, katerih delo je mehaniško ali kemiško razmnoževanje književnih ali umetniških proizvodov, ali trženje ž njimi. Semkaj pripadajo: tiskarnice, izvršujoče knjige, medoreze, jekloreze, lesoreze, kamenoreze in kamenopise in podobne stvari; poleg tega stiskalnice na stopalo, dalje knjigarnice, tudi starinarske, trgovine z umetninami in trgovine z muzikalijami;

2. podjetja posojilnih zavodov za navedene proizvode in podjetja bralnic;

3. podjetja za občasno prevažanje ljudi;

4. obrti ónih, ki imajo na javnih krajih vozila za splošno porabo, ali ki ponujajo osebno svojo službo (kakor sli ali potje, nosilci i. t. d.);

5. obrt ladjarjev po notranjih rekah;

6. obrt stavbarskih, kladeznih, zidarskih, kamenarskih in tesarskih mojstrov;

*) Izpričevala tega tečaja upravičujejo samó takrat za samostojno obrtovanje, ako dotičnik, predno stopi v ta tečaj, dokaže, da je že vsaj dve leti dejanski delal na dotični strojarski stroki.

7. obrt dimnikarjev;
 8. obrt trebilcev po kanalih;
 9. obrt konjedercev;
 10. izdelovanje in prodajanje orožja in streliva;
 11. izdelovanje in prodajanje ognjarskih tvarin in izdelkov, kakor tudi vsakovrstnih razstrelnih stvari;
 12. obrt starinarjev;
 13. obrt posojevalcev na zastavila;
 14. izdelovanje strupov in prirejanje tvarin in izdelkov za zdravniško rabo; takisto prodajanje teh stvari, kolikor ni pridržano zgolj lekarjem; potem izdelovanje in prodajanje umetnih rudninskih vodâ;
 15. obrt gostilnic in pivnic; zajedno točenje in nadrobno prodajanje žganih opojnih pijač, kar ustanavlja poseben zakon (z dné 23. junija 1881. leta, drž. zak. šte. 62.);
 16. obrtovno izdelovanje, prodajanje in točenje umetnih vin in polvin (zakon z dné 21. junija 1880. leta, drž. zak. šte. 120. in ministerski ukaz z dné 16. septembra 1880. leta, drž. zak. šte. 121.);
 17. polaganje vodovodnih cevij, urejanje svečave in dovajanje vode;
 18. izdelovanje in popravljanje parnih kotlov;
 19. izdelovanje igralnih kart;
 20. izvrševanje podkovstva;
 21. obrt pokončevanja podgan, mišij, kvarnega mrčesa i. t. d. s strupovitimi stvarmi;
 22. obrtovna naprava za narejanje in dovajanje elektrike;
 23. pozvedna pisarnica, kjer se dajó pojasnila o kreditnem razmerji posamičnih firm;
 24. trženje z zdravilnimi zelišči.
- Kakó se dokaže sposobnost za dopuščene obrte, navedene pri točkah 1, 2, 5, 7, 8, 10, 14, 17, 18, 20 in 21, to določuje ministerski ukaz z dné 17. septembra 1883. leta, drž. zak. šte. 151.
- Posebne propise za obrte gostilnic in pivnic, kakor tudi za tiskarske obrte glej, kolikor jih nismo že navedli v tej knjigi, v „Obrtnem redu“ § 16—21.

VIII. Naslovi.

Njega Veličanstvu cesarju avstrijskemu.

Nagovor: Vaše cesarsko in kraljevsko apostolsko Veličanstvo! Premilostivi cesar in gospod! **V listu:** Vaše cesarsko Veličanstvo. **Podpis:** Preposlušni (prezvesto udani). **Naslov:** Njega cesarskemu in kraljevskemu apostolskemu Veličanstvu cesarju avstrijskemu, kralju ogerskemu in češkemu i. t. d.

Nje Veličanstvu cesarici avstrijski.

Nagovor: Vaše cesarsko in kraljevsko Veličanstvo! Presvetla gospá! **V listu:** Vaše Veličanstvo. **Podpis:** Preudani. **Naslov:** Nje cesarskemu in kraljevskemu Veličanstvu presvetli gospé Elizabeti, cesarici avstrijski i. t. d.

Nadvojvodam in nadvojvodinjam avstrijskim.

Nagovor: Vaša cesarska Visokost! Presvetli gospod nadvojvoda! Presvetla gospá nadvojvodinja!*) **V listu:** Vaša cesarska Visokost. **Podpis:** Preponižni (preponižno podpisani). **Naslov:** Njega cesarski Visokosti, presvetlemu gospodu nadvojvodi N. N., kraljevskemu princu ogerskemu in češkemu i. t. d. (Nje cesarski Visokosti, presvetli gospé nadvojvodinji N. N., kraljevski princesi ogerski in češki i. t. d.)

Kardinalu, ki je zajedno knez nadškof.

Nagovor. Vaša Eminencija! Visokočestiti gospod knez nadškof! **V listu:** Vaša Eminencija. **Podpis:** Z najodličnejšim spoštovanjem podpisani. **Naslov:** Njega Eminenciji, visokočestitemu gospodu kardinalu N. N. (nató vsi drugi njega naslovi), knezu nadškofu —skemu.

Knezu nadškofu.

Nagovor: Vaša knežja Milost! Visokočestiti gospod knez nadškof! **V listu:** Vaša knežja Milost. **Podpis:** S preglobokim spoštovanjem podpisani. **Naslov:** Njega knežji Milosti, visokočestitemu gospodu N. N. (tukaj se napišejo drugi naslovi), knezu nadškofu —skemu.

Knezu škofu in sploh škofu.

Nagovor: Vaša knezoškofovská (škofovská) Milost! Visokočestiti gospod knez in škof (škof)! **V listu:** Vaša knezoškofovská (škofovská) Milost. **Podpis:** Najposlušnejši sin (najponižnejši). **Naslov:** Njega knezoškofovski (škofovski) milosti, visokočestitemu gospodu N. N. (tukaj se napišejo drugi naslovi), knezu škofu (škofu) —skemu.

Knezom in kneginjam.

Nagovor: Vaša Svetlost! Milostivi knez in gospod! (Vaša Svetlost! Milostiva gospá kneginja!) **V listu:** Vaša Svetlost. **Podpis:** Najponižnejši sluga (najponižneje podpisani). **Naslov:** Njega (nje) Svetlosti, gospodu (gospé) N. N., knezu (kneginji);**) nató se zapišejo drugi naslovi ali pa: i. t. d., i. t. d.

Grofom in groficam.

Nagovor: Visokorodni gospod grof! (Visokorodna gospá grofica!) Milostivi gospod grof! (Milostiva gospá grofica!) **V listu:** Vaše Visokorodje. (Visokorodni gospod; visokorodna gospá). **Podpis:** Preudani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Visokorodni gospod grof N. N. (Visokorodna gospá grofinja N. N.) i. t. d.

Baronom in baronicam.

Nagovor: Preblagorodni gospod baron! (Preblagorodna gospá baronica!) **V listu:** Vaše Preblagorodje (Vaša Milost). **Podpis:** Preudani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Preblagorodni gospod baron N. N. (Preblagorodna gospá baronica N. N.) i. t. d.

Vitezom in plemičem, visokim uradnikom in častnikom.

Nagovor: Preblagorodni gospod! **V listu:** Vi, preblagorodni gospod! **Podpis:** Preudani (preponižni, preposlušni). **Naslov:** Preblagorodni gospod N. N., vitez N. N. (Preblagorodni gospod N. N. i. t. d.)

*) Gospém iz vladajočih rodbin se daje naslov gospá, akotudi niso omožene.

**) Vladajočim knezom se dodaja beseda vladajoč, torej: vladajočemu knezu i. t. d.

Drugim osebam posvetnega stanú.

Nagovor: Blagorodni gospod! (Visokocenjeni gospod! Čestiti gospod!)

V listu: Vi, blagorodni (visokocenjeni, čestiti) gospod! **Podpis:** udani (ponižni). **Naslov:** Blagorodni (visokocenjeni, čestiti) gospod N. N.; nató urad, stan, delo i. t. d.

Duhovnikom.

Duhovnike sploh nagovarjamo: Čestiti gospod! Prečestiti gospod! Visokočestiti gospod! Torej: **Nagovor:** Prečestiti gospod kanonik (dekan, župnik)! **Naslov:** Prečestiti gospod N. N., kanonik (dekan, župnik) v N.

V vlogah.

V vlogah nam rabijo ti-le naslovi: Visoko c. kr. ministerstvo! Visoka poslanska (gospodska) zbornica državnega zbora! Visoko c. kr. namestništvo! Visoka c. kr. deželna vlada! Visoki c. kr. deželni šolski svèt! Veleoslavni deželni odbor! Preslavni deželni zbor! Visokočastni ordinarijat! Visokočestiti župni urad! Slavno c. kr. okrajno glavarstvo! Slavno c. kr. okrajno sodišče! Slavni c. kr. okrajni šolski svèt! Slavni mestni magistrat! Slavno županstvo! Slavna trgovinska in obrtna zbornica! Slavni krajni šolski svèt! Slavno ravnateljstvo! Slavno vodstvo!*)

V mestih s samosvojim statutom imajo občinski uradi po slovenskih deželah nastopne naslove: Magistrat v Celovci, Gorici, Ljubljani, Trstu; mestni urad v Celji; mestni svèt v Mariboru.

*) Ako se nazivek slavni sploh rabi za urade, gosposke, zastope i. t. d., vender se ne smé dajati uradnikom, ki služijo pri njih. Torej pač: Slavno ravnateljstvo! — ne pa: Slavni ravnatelj! temveč: Visokocenjeni (blagorodni, i. t. d.) gospod ravnatelj!

Abchnitt. — Odresek.

(Kann abgetrennt werden.)
(Sme se odrezati.)

Stempel des Ein-
zahlungs-Postamtes.

Postamt
Datum

5 (fl.) 80 (kr.)
(gl.) (kr.)

Siegel-Abdruck.
Pečat.

Ausgabe-Journal 9kr.)
Izdajni dnevnik št.)

Nachnahme-Postanweisung — Povzetna poštna nakaznica

auf — za	fl.	80	kr.	in	Postamt	Postamt
Provision)	(fl.)		(kr.)	Povzetka)	(gl.)	(kr.)
Provizija)	(pl.)		(kr.)	Provision)	(fl.)	(kr.)
				Provizije)	(gl.)	(kr.)
Zusammen)	(fl.)		(kr.)	Befest- oder Ablogebühr)	(fl.)	(kr.)
Skup)	(gl.)		(kr.)	Vroćnine ali priznani-)	(gl.)	(kr.)
				šćine.		
Gewicht)				Zusammen)	(fl.)	(kr.)
Teža)	(kg.)		(g.)	Skup)	(gl.)	(kr.)

nd dem Be-
tva. Na prvi stra-
izpolniti prejemu

10.

629

220

165

244

Rilogramm
7. 9.

porco netto

Zollgewicht

Menge

Der

ing, aus dem

Abchnitt. — Odresek.

(Kann abgetrennt werden.)
(Sme se odrezati.)

Stempel des Eingabungs-Postamtes.
Pecat poštnega urada, kateri prejmeje vplačilo.

Vom Absender auszufüllen mit Ausnahme der Umrechnungs-Werte.
To popisuje posiljalce izjimi prevarunski razpredelke.

Name und Wohnort des Absenders und des Empfängers der Nachnahme-Verbindung.
Ime in stanova-
lišče pošiljalčeve in prejemnika po-
vzetne poslatve.

Juan Kramer,

čevljar,

Spuljana, Breg 3.

Nachnahme-Betrag
Koliko je povzetka

5 (fl.) 80 (kr.)
(gl.)

Abchnitt. — Odresek:
(Kann beschreiben und abgetrennt werden.)

(Sme se popisati in odrezati.)

Stempel des Aufgabungs-Postamtes.
Pecat poštnega urada.

Name, Wohnort und Wohnung des Absenders.
Ime, stanova-
lišče in stanišče pošiljalčeve.

Andrej Krma

u Kameniku.

Nachnahme-Betrag.
Koliko je povzetka.

5 (fl.) 80 (kr.)
(gl.)

Eingabungs-
Pecat.

Vom Absender auszufüllen.
To popisuje posiljalce.

Ausgabe-Journal Nr.)
Izdajni dnevnik št.)

Nachnahme-Vostanweisung — Povzetna poštna nakaznica

auf — za 5 fl. — gl. 80 kr. av. v., — in Worten: — z besedami:

(fl.) 80 (kr.)

Stempel des Aufgabungs-Postamtes.
Pecat poštnega urada.

Ungerechnet auf:
Preračuneno na:
Ungerechnet von:
Preračunil:

(Adresse des Absenders, eventuell seines Cessionärs.) — (Adresa pošiljalčeva, ali pa adresa njegovega cesionarja.)
Gospod. Andrej Krma

Nr)
Na)

Wohnung:)
Stanišče:)

Na Slatin 2

in)
v)

letzte Post)
poslednja pošta)
Land)
Dežela)

Kamenik

Kamenik

Kranjska

Post-Vormerk. — Poštni zapis.

Nr. des Aufgebuchs über eingelangte Nachnahme-Verbindungen
Št. knjige prihodnice o prihajajočih povzetnih poslatvah

Stempel des Aufgabungs-Postamtes.
Pecat poštnega urada, kateri prejmeje povzetno poslatve.

Postdirectionsbezirk
Okraj poštnege ravnanstjstva

Stempel des Eingabungs-Postamtes.
Pecat poštnega urada, kateri vplačilo prejmeje.

Unterchrift des Annahmehauptmanns.
Podpis uradnika, kateri vplačilo vzprejmeje:

Post-Ausgabe-Signette.
Prejemno-poštna vinjeta.

Post-Begleitadresse. — Poštna spremnica.

(fl.) 80 (kr.)

Nachnahme
Povzetek

Nr)
Na)

Gospod. Juan Kramer,

čevljar,

Gattung und Zeichen.
V čem je in pod kakim znamenjem
Aushalt Vsebina

(letzte Post)
(poslednja pošta)

Land)
(Dežela)

Kolek

Wohnort
Poštnina plačana

Porto
Poštne je

Provision
Provizija

Nachnahme
Povzetka

Zusammen
Skup

Provision
Provizije

Bestell- oder Abgabebühr
Vročnine ali priznaniš-
čine

Gewicht
Teža

Zusammen
Skup

I. Auszug aus der Waren-Erklärung, aus dem Begleitscheine oder Magazinsbuche*)

Fort- laufende		Name und Wohnort des		D e r W a r e n						Bemerkungen aa) über die Art des angelegten Verschlusses; bb) über welches Grenzamt der Eintritt erfolgte; cc) über die weitere Bestimmung der Sendung u. s. w.		
				Verpackung			Menge				Benennung nach dem Zolltarife	
		Versenders	Empfängers	Anzahl	Gattung	Zeichen und Nummern	Zollgewicht		Stückzahl, Cubik- meter Tonnen- Trag- fähigkeit			
sporco	netto						Kilogramm					
Zahl	lit.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	9.	9.	10.	11.

Die Uebereinstimmung dieses Auszuges mit der eingelangten Waren-Erklärung und dem Begleitscheine (mit dem Magazinsbuche) wird bestätigt.

Laibach, am 25. September 1890.

*) Vzgleđ carinske deklaracije o blagu, katero je dospelo iz inozemstva. Na prvi strani, tukaj ne natisnjeni, zapisano je: „Warenerklärung des . . . zur Eingangsverzollung“. Na tem listu je natisnjena samó druga stran, katero mora izpolniti prejemnik, odnosno pošiljatelj; tretja stran s predali 12—26 pa rabi samó opomnjam carinskega urada.

Ursprungsort: — Lieu de départ:

Laibach

Bestimmungsort: — Lieu de destination:

München

Postwertzeichen.

Boll-Declaration

Déclaration en Douane.

Preis pr. Stück 0.5 kr.

Der unterzeichnete Abnehmer, wohnhaft zu
L'expéditeur soussigné, domicilié à

Laibach

versendet mit der Post
déclare envoyer par la poste

Herrn Leopold Auer

in
à

München, Maximilianstrasse 5.

die nachstehend näher bezeichneten Waren zu:
les marchandises etc. ci-après détaillées:

Zahl — Nombre	Art der Verpackung und Bezeichnung der Sendung Nature de l'emballage et signature de l'envoi	Genauere Bezeichnung des Inhaltes der Sendung *) Contenu détaillé de l'envoi	Gesammt- werth Valeur totale	Gewicht — Poids			Werth jeder Waaren- gattung Valeur par espèce des marchan- dises	Bemerkungen Observa- tions
				Brutto Brut kilogr. gr.	Netto Net kilogr. gr.	Netto Net kilogr. gr.		
1	Kiste F. R.	Holzwaren mit fein eingelegter Arbeit	A. 100 —	25 —	20 —	— —	—	Nr. 581**)
Pečat								

*) Allgemein gehaltene Angaben, wie Colonialwaren, Gewürze, Manufakturwaren, Materialwaren, Medicamente, Schnittwaren, Weißwaren u. d. w. sind unzulässig.

Ort
Lieu

Laibach,

den
le

5. Juli

1890

Name des Abnehmers
Nom de l'expéditeur

F. Rogina.

Anmerkung. — Es ist in allen Fällen Sache des Abnehmers, sich genau zu erkundigen, ob die zu versendenden Gegenstände nach den betreffenden Ländern eingeführt werden dürfen. — Die aus mangelhafter oder unrichtiger Abfassung der Zoll-Erklärungen entstehenden Folgen fallen dem Abnehmer zur Last.

**) Številke statističkega zapisnika o blagu za izvoz se pozvedajo pri poštnem uradu.

Der Wagen

Nr. _____
Eigenth. _____
Nr. _____
Eigenth. _____

Der
Fracht-
karte

No. _____
Pos. _____

Fünf Kreuzer

5

kr.

Stempel

An

in

Station

der

Etwaige Angabe
des
Transportweges.

*Herrn Karl Reger,
Wien I., Bäckerstrasse, 14.*

Wien

Süd

Eisenbahn.

Frachtbrief.

Stempel d. Empfangs-Station

Frankatur-Vormerk
des Absenders

5)

Franco gegen

Nachnahme

Baar-
Vorschuss:

6)

nach
Eingang:

7)

Fünfundfünf Gulden

Betrag

fl. kr.

Specification

8)

obiger

Nachnahme

55

—

Frankirt

NOTE

Frachtsatz
für
100 Kilogr.

Zu erheben

fl. kr. fl. kr.

Nachnahme

Baar-Vorschuss
nach Eingang

10)

9)

55

—

Provision
Fracht bis

Zuschlag für

Werthdeclaration
Interessedecoration

Fracht bis

Zuschlag für

Werthdeclaration
Interessedecoration

Fracht bis

Zuschlag für

Werthdeclaration
Interessedecoration

Sie empfangen die nachstehend verzeichneten Güter auf Grund der in den Betriebs-Reglements und Tarifen der betreffenden Bahnen bezw. Verkehre enthaltenen Bestimmungen, welche für diese Sendung in Anwendung kommen.

Zeichen und Nummer	Anzahl	Art der Verpackung	Inhalt	Wirkliches Brutto-Gawicht: Kilogramm:	Abgerundetes zur Berechnung zu ziehendes Gewicht: Kilogramm	Declarirter Werth der einzelnen Positionen	Erklärung wegen der etwaigen zoll- und steuerämt. Behandlung, Mittelsperson, Bezeichnung der betr. Documente und sonstigen Beilagen incl. Bleiverschlüsse. Sonstige gesetzlich oder reglementarisch zulässige Erklärungen
J.G.							2)
122	1	Ballen	Bücher	95		60	
123	1	Kiste	Papier	65		25	
124	1	Paket	Pappendeckel	30		12	
				190			

Die declarirte Gesamtwerthsumme beträgt

3)

Siebemundneunzig Gulden

Die declarirte Summe des Interesses an der rechtzeitigen Lieferung beträgt

4)

Zwanzig Gulden

Stempel der Abgangs-Station.

Wiege-Stempel.

Laibach, den 21ten August 18⁹¹

Unterschrift des Absenders:

J. Giontini.

NB. Die Uebergangs-Stempel sind der Reihenfolge nach auf die Rückseite der Note aufzudrücken.

